

Olewiku kaasanne.

Jundiküsimus

A. Grenzstein

Tartus 1912

G. Grenzsteini trüfikoda

Juudiküsimus

A. Grenzstein

Tartus 1912

G. Grenzsteini trükkoda

ENSY TA Fr. B. Woutzwardi nla.

Kirjandusmuuseumi

Arhiiviraamatukogu

J.R. 638

I. Loodusteaduslik alus

Wana ja uus ilm, wana ja uus ilmawaade. Nende mõtetus üksteise vastu. Sõimene ja loodus. Wana ja uue ilmawaate wahel. Pettused. Looduse laste lahkimine. Wuuduwa wahemüüri koledus. Looduse kõrge juhtimise looma- ja taimeriigis. Dunapuu tark politil surma nähel.

Mis meie film näeb, on palju; mida tema mitte ei näe, on veel rohkem. Meie filmaring on lai, aga taewa laotus on veel laiem. Peale selle on kõik minevik meie filmi eest kätte all. Meie elupäewad kestawad aastakümneid ja annawad meile päewast päewa mahti näha ja kuulda; kuid see aeg, mis enne meid on olnud, on sõrdlemata palju pikem, nii et ajast üliwäga lühikene filmapilk meie filmade ees seisab. Kõige selle peale waadates ei wõi meie sellest, mida ise näeme, mitte wäga suurt lugu pidada. Wihmauis all mulla sees tunneb ta maad, aga ometi wäga puudulikult ja weikses ringis. Meie seisuford ei ole meie tarwituste ees mitte parem. See asjalugu on inimese saatust suurel määral raskendanud ja talle mõrkusid kudunud, milledest aastatuhanded teda ei suuda wabastada.

Süügi on inimesele teine päike tõusnud ja talle teise ning parema filmi annud, mis hoopis kaugemale näeb ja sügawamale tungib kui ta wana film. Selle uue filmi suurem puudus on aga see, et ta mitte tulewiku saladuste jesse ei suuda tungida, kuna temal läinud aegade elu olu suurel määral lahti ees seisab ja kuna ta waatering enese ümber pea piirita on. Ka inimesel

on selle uue teejuhi ees oma raske puudus: Tema ei junda seda uut filma kergelt kätte saada. Wana film on tal jündimises kaafas, uue peab ta oma jõuga enesele muretsema, asi, mis enamiste kõikide võimust üle käib, nii et need wana filmaga peawad leppima ja elust läbi kimpima.

Selle uue inimesilma nimi on teadus ja tema asupaik inimese aju, kuhu ta aga iga ükshiku inimese juures oma kaasabil paigutada tuleb. See läheb kergemine, kui seda head meistrid juhatawad, raskemine, kui inimene üksi oma jõuga seda toimendab. Mida kindlamine see uus film käes, seda paremine näeb inimene kõike, mida tahab, seda julgemine astub ta oma teed, seda wabam on ta efektustest, jaa, seda kõrgemal inimese järjel seisab tema teiste kaasinimeste seas.

Oleks inimesel see film juba tema elualgusest saadik, see on aastatuhandaid käes olnud, siis oleks see tema elu tõjine ja ainus juhataja olnud. Tema oleks ainult selle walgulsel maailma näinud ja selle järele enesele ilmawaate walmistanud, mis loodusega õigeste oleks kokku käinud. Paraku sai ta selle läbitungiva filma alles uue-
mal ajal, kuna wana film juba walitsuse oma kätte oli wõtnud ja tema kui wõõras jissetungija sellega tüllise jattus, kui ta enesele teed tegema hakkas. Ta oli küll juba mõni hea aastatuhat Greekamal ennaft awama hakanud; kuid ta müüriti wägivaldselt finni, nii et ta kaua aega magama pidi, et wanale filmale täit walitsust kätte mängida. See wana film oli oma lühikese ja tumeda nägemise järele ka oma ilmawaate kujutanud ja inimest selle tõde peale wanduda lastnud, asi, mida weel tänapäew siin seal tehtakse, et uuele ilmawaatele kiwa tee peale ette weeretada. Siiski on kindel, et endine efsib ja uus õigel teel rändab. Si ole ka karta, et wõit wana kätte weel kauaks wõiks jääda. Uus päike tungib juure wõimuga ka kõige pakkemaft pealuust läbi ja walmistab inimese ajus uuele filmale aset.

Meie põlwedel on aga see õnnetus, et just nende ajal raske wõitlus wana ja uue ilmawaate wahel heljub ning uue wõitu takistab. Kel mitte mahti ei ole, neid

asju ligemalt tundma õppida, võib kahewahela jääda, kus tõde, kus wale seisab. Ta võib ifegi ilma tahtmata ja teadmata uue ilmatorra wastu ekfida ja enesele kahju teha. See tuleb sellest, et tema wana walguise abil waa-
tab ja näeb, kui ta muidu ka selle wastane on. Argu keegi ennaft jelles ufaldagu! Selam äraandja peitub omas põues.

Selle asjatorra peale mõteldes tuleb küfida, mida siis uus film on näinud, mida ta weelgi waatleb ja mida tema abil korda saadetud. Kus on see paik, kus tema nägemisel inimeje peastewäraw ja kullamägi seisab? Kus seisab inimeje õnnelikum tulewik?

Inimeje õnnelikum tulewik seisab tema kostusel kolmes kohas: 1. looduses, 2. looduses ja 3. ka looduses, ja pealegi kuidas wiiji? Inimene ise ei ole jurnalist mitte midagi muud paremat ega pahemat kui üks tükk sellest loodusest. Olgu tema trööstiks aga kohe juurde lijatud, et see tükk kõige tublim on, mida loodusest leidub. See ei ole mitte oma kiitus ehk kiitlemine, waid asjalik tõde. Loodus on lõpmata pikal ajal ilma waheta kujutsenud ja ifka ning jälle uusi asju ette toonud. Tema wiimne ja igati kõige imelisem lapsukene meie maatera peal on inimene, kui ka weel väga poolik ja puudulik, siisgi ainus, kellega mõistlikult juttu võib ajada. Selle inimeje tähtsam töö on kirjeldatud uus film, tema teadus. See imefilm wiibib nüüd alatafa looduse enese peal, et selle tegutsemisest tundma õppida ja teed leida, mis kõige õigmine õnneranda wiib, nii heale, kui loodus seda üleüldse pakkuda suudab. Nii on looduse uuriija õnnetee otsija ja ehitaja. Kui paljudest kurristikudest on see töö meid juba peastnud, ja kui palju peastmissetööd jääb weel teha.

Sellel õnnel on suure õnnetusega wõitlemist. Sellest ei ole weel küll, et uus tee walmis ja awatud, tarwis ka tema peale astuda ja seal sammuda. Seda tehta-
tasse wähe, iseäranis suure hulga poolt. Tuleb aga tunnistada, et teda sellest teelt pahatahtlikult eemale hoi-
tasse. Et seda wastast wäge õigeste näha ja kõrwale jaata, jelles seisab kuri sõlm, mida wahest ilma Aleksander Suure mõõgata lahti wõtta ei saa. On jutt wälja

aetud, et mõned ühe suure mõõga asemele üheksa weikest wõtta soowivad, aga see ei puutu siia.

Et meie nüüd eelolewat tähtsat küsimust uuel silmal ja uuel walgulsel waatame, on hea, kui meelde tuletame, kuidas endise filmaga uuriti ja tema ilmawaadet üles ehitati. Sellest weike proow suures asjas.

Prohwet Chaim elas Jerusalema wärawas ja käis iga päew ühe keeru linnas ümber, fuur laud seljas ja felle peale kirjutatud: Nõudke tarkust! Paljude teiste seas tuli kord isand Sadoch tema juurde tarkust otjima, tõi oma tuttawa tasu kaasa, andis prohweti kätte ja ütles: Jumalamees, kes ja kõike näed, kuulsust ja au sinu suurele nimele! Waatr, eile hommiku tuli minu naabri wärawasse üks kana. Ütle mulle, kust ta tuli? Chaim kostis: See kana tuli hoowist. Wõimalik, sest et sina kõike tead, aga kust tuli ta hoowi? päris tarkuse nõudja uueste, ja sai wastujeks: Kanakuuri. Wististe ka õige; aga kust ta kanakuuri sai? küüsis ta uueste. Wastus: Kuuri omanik pani ta sinna. Küsimine: Aga kust kuuri omanik ta sai? — Östis. — Ei, jumalamees, kust ta selleks raha wõttis? Seda tal ei ole. — Kui nii, siis ta warastas felle kana naabritelt. — Ka wõimata, sest et neil kanu pole. — Siis warastas ta kana wilistite külalt. — See wõib wõimalik olla. — Ei, kallis tõdeotjija, see ei ole mitte wõimalik, see on tõde, puhas sündmus ise. — Ölgu, aga kust wõttis wilistlane kana wälja? — Kostus: See kana tuli Baabeli karawaniga tema talusse. — Öige, aga kust tuli ta karawani juurde? — Sumerlase talust. — Kust tuli ta aga sumerlase talusse? Sõber, see küsimus läheb liig kaugele. Tahad kostust, too uus and. Ühe anni eest ei wõi niipalju kosta ja tarkust wälja jagada. Tarkus on kallis. — Järgmisel päewal tuleb tarkuseotjija uue anniga tagasi ja küübib: Kust tuli kana sumerlase hoowi ehk kanakuuri? Kostus: Ta tuli kana munast sinna. — Päris õige; aga kust tuli see muna? — Kana munes felle. — Ja see kana? — Ka munast. — Nii ajaiwad looduse uurijad asja lõpmata kaugele: ifka kana ja muna, muna ja kana, kuni wiimaks tarkuse otjija küübis: Juma-

lamees, kust tuli esimene muna? ja vastuseks sai: Ka kanaft! — Ja see esimene kana? — Esimeseft munast! — Võimata! tõreles tarkuse otijja. Eimine kana ehk esimene muna pidi mujalt tulema kui sellest hallikast, sest et see puudus. Seleta see ära! — Seletan, kuid see suur küjimus nõuab suurt annet ja isegi mehifit ohwrit. Too and ja wajif, olgu tubli nuumwajif, ja ma annan kostuse. — Teifjel päewal oli soow täidetud ja prohwet kostis: Esimese kana löi Jahweh, see hakkas munema ning pea oli terve kari kanu siblimas. — See wastus jäi seisma ja aitas wana ilmawaate wõitu edaji saada.

Selle ilmawaate peapunkt, milles ta uuest lahtu läheb, on see, et esimene kana imelisel wiisil fündis, wõimul, mis wäljaspool looduse talupiiri seisab, kuna uus ilmawaade õpetab, kana olla looduse enese riipes loomulifel teel fündinud. See loomulik fündimifewiis olla see olnud, et esimene kana praeguseft kanaft undgi ei näinud, weel wähem tema jarnane oli. See oli piifkene elus rakufene, mis aastamillionidel arenes ja kõif elu- ilma fümmitas, muude elukate seas ka kana. Ja jedagi ei fuitnud ta ühe pauguga walmis saada. Ta muutis teda alatafa, kuni ta wiimaks meie kana walmis sai, ja seegi ei ole weel kaugeltgi lõpulikult walmis, waid ta kujuneb ifka ja igaweste edaji, just nagu seda temaga ühes terve elaw loodus teeb, inimene ühes arwatud.

Need kahed ilmawaated lähewad üksteifefst kui maa ja taewas lahtu. On katstud neid mingil mõttefidemel ühendada, aga asjata. See on lugu, milleft ette kuulutada wõib, et ühendusekatsed ifka ja ilma lõpuni tühja lähewad, sest et nende alus kahes ilmas lahus seisab, üks looduses, teine wäljaspool loodust, kuhu inimeselt muud ei ulata kui ainus heljum luule, mis aga omalt poolt ainult looduse piirides kujutseb, kuna muu temal tundmata on.

Nagu teada, seisab usuilm wanas ilmawaates, kus ta kõifidest ilmalistefst wõimudeft mehifit tuge saab, nagu riikidelt ja kapitalift. Et need paremal pool seisawad, wõib seda wana ilmawaadet parelaste omaks nimetada,

kuna uus ilmawaade pahelaste oma on, sest et suurem oja selle sõpradest pahelas elab. Selle asjakorra seljataga mängitakse aga pahelaga halba mängu. Siin küsitakse, kas teegi usu ja kapitali wastane on, ja kui jah kostetakse, loetakse ta kohe pahela liikmeks ja uue ilmawaate tunnistajaks. Kuid see on mõnikord puhas pettus. On neid, kes awalikult ja hoolimatalt ristiusu wastu sõdiwad, selle juures jagedaste ka kapitali sõimawad ning heal meelel kuulewad, kui neid sellepärast uue ilmawaate, teaduse ja edu sõpradeks kiidetakse. Waatleme meie aga nende peidetud eesmärki ligimalt, näeme, et nad wana usulise dogma asemele mitu uut ja pahemat paigutawad, teaduse tee meie eest kinni panewad ja meid edu asemele uutesse wõrkudesse ajawad. Kes need isandad on ja kuidas nad jeda teewad ja mis nad sellega püüawad, jeda näeme allpool. Siin on meil weel mõnest üleüldisest asjast seletust anda.

Looduse uurijad, nagu elatand Ernst Häckel, on elu ilma ajaloo algust otsani kokku seadnud ja selgeks teinud, kuidas elu esimese rakusefega algas ja wiimaks kõrgel seiswa inimese juurde jõudis. Kõik need lugemata paljud astmed on üles loetud ja loodusest ettetoodud, suurel osal elawates olewustes, weel enam aga juba ammu surnud ja kadunud loomades. Elu lahkus juba wara kahte suurde riiki, taimne ja loomariiki, et neis lugemata paljudesse harudesse jaguneda. See lahkumine tuli osalt eluka sifimisel kaastegewusel, kes paremat nõudis, osalt aga wälistel nõudmistel ja mõjudel, mis ütlesiwad mis antud ümbruses parem on. Et elu üle ilma laiade lagunes ja ilma suur pind väga mitmesugune on, juba oma kliima ja toidu poolest, kujusiwad ka eluriigi asunikud mitmel wiisil. Mida laiemas ringis loomasugu elas, jeda enam läksiwad aja jookkul tema liikmed lahku; mida kitsam nende elukoht oli, jeda enam jäiwad nad ühesuguseks. Jääkaru ei lahku jääst, ja tema kari on pea ühesarnane. Koer jälgub inimesega üle maa, ja tema perekond on väga mitmetelgi. Palmi wili kasvab igalpool põletawa päikese all, ja tema on igalpool pea ühesarnane. Lunapuul on aga nii ütelda rändaja puu, kes

peale selle inimese kunstmõju tunneb, ning kui mitmesugusid õunu kukkub meile õunapuu otsalt rüppe!

Inimene on aga kõikide teiste elufate seas see, kes kõige enam rändab, kõige laiemalt maapinnal elab, kõige suurema hoolega ennaist välisste tingimiste järele jiste seadib ja seega — kõige enam lahku läheb. Tema liitmetel on oma keel, kuid see läheb üksikute rahwaste juures niiväga lahku, et üks teisest aru ei saa. Meid keeli loetakse mõni tuhat, mis vähemalt niisama palju isefuguseid rahwaid annab. Kes Pariisi sülekerera ja Inglise werekoera wahel mingit wahet ei leia, wahest isegi hundi ja ihakali nende jarnasteks peab, tunneb koera niisama wähe kui see inimest tunneb, kes germanlase ja niam-niam wahel wahet ei tee. Nii on jün paraku uskumata õel. Germanlase ja niam-niamlase wahel on suurem wähe kui niam-niamlase ja orang-utang wahel. Seda peetakse ju oma kodumaa inimeste poolt metsinimeseks, kes kawaluse pärast metsast wälja ei tule, et teda mitte tööle ei junnita. Saal kirjutab oma Saawaraamatus, mis Dewikule kaaja anti, et Malaja keeli orang inimene ja utang mets on, seega orangutang idnaliselt metsinimene, digemine inimene-mets. Kõneleme ikka rahwaste wendusest, aga teame selle juures, kui wäga need imelised wennad iiksteisest lahku lähewad!

Kust tuleb see suur lahkiminek inimese perekonnas? Suurel ajal neist põhjustest, milledest eelpool jutt oli — isefugusest kliimast, toidust, elutingimistest, aga ka moodiks saanud inimese mõttemiisist ja siimiseist elutungi, mis selle järele kujuneb. Siis peame küll weel iikt peapõhjust otjima, mis minu teada otte nimetamata jätakse, olgu, et see ei meeldi, olgu, et selle peale ei mõelda. Aga et ta olemas on, rääib kindel olemat.

Looduse uurijad teewad selgeks, et inimese eelkäija hästi rakendatud ahwisarnane elukas oli, selle jugu nüüd aga on kadunud. Sellel ahwil oli juhtumisi niisugune suu kaswanud, millega kõneheali kuuldawale tuua wõidi ja mille abil inimese keelele alus pandi. Sellest alguist edasi kaswas inimene meie päewade inimeseks. Kui wilets inimene aastatuhandaid oli, on teada. Ta ei olnud

enam ohw, aga ka weel mitte inimene. Tema edu ta-
kistas iseäranis tema wana ja kõhn aju, millega wäga
wiletsalt mõelda wõidi. Ilma keeleta ei lähe mõtle-
mine, nagu ilma arwuta rehkendamine ei lähe. Temal
puudujuwad keeleks ained. Meid oli esiotsa wähe ja ta
lõi wähest tuhanda aasta jookkul üheainsa uue wana-
dele juurde.

See asjalugu on kindel; aga unustatakse ära, mis
fellest inimese sugu kohta õppida tuleb. Oma lapselises
usalduses arwatakse umbkaudu, et kui meie esiwanem kord
inimese radadele astus, et ta siis metja ühes läila ah-
wiga jumalaga jättis ja neile jäädawalt selga pööris.
Tema ja metsmehe wahel oli müür tekkinud, millest
kumbgi üle ei saanud ehk saada ei tahtnud.

See on ilma küsimata ek si tu s! See müür puudus ja
tema asemel heljus igasugune läbitäimine, ka sugulik
ühes arwatud, mõlemate perekondade wahel endisel wi-
sil edasi. Kui kaua? Wähest ehmatawalt kaua! Wähest
juhtumisi ehk wägivaldselt weel siis, kui kõrge müür
juba olemas oli. Nii läila kui see mõte ka meie tund-
musel on, puudub meil ometi iga põhjus, teda olema-
taks tunnistada. Küll aga leidub näpunäiteid, mis teda
ehk tõendawad.

Kui see wahemüür kord tõusema hakkas ja wanad
nutejt lahutas, siis küügem, kumb neist teda ehitas.
Wana wististe mitte, sest et kõrgem elujärk ka temal
igatssetaw oli. Ehitus oli seega uue töö. Mis fundis
teda seda tegema? Wististe igatsus parema järele, mis

See asjalugu näitab, et wahemüüri ehitus mitte wäga wana ei wõi olla.

Uga weel üks pea juhtmõte, mis asja seletab. Znimene, nii hea kuri kui ta just oli, tungis toiduotajimisel maailma laiali. See wiis mõned perekonnad neist maa-dest kaugele eemale, kus ahwid elawad, sinna, kus ahwi ei ole. Seal oli selle perekonna ja ahwi wahel kindel müür kohe olemas ja nende wahel iga läbikäimine ot-
fani lõpetatud. See andis nii ütelda puhta sugukonna, puhta tõusete. See lõi teistsuguse inimese ilma maast madalast kuni tänaseni täiuseni. Meie õnnetuseks ei ulata nuriija film nii kaugele, ei ole wahelt ka weel seda katsetgi teinud, wähemalt minu teada mitte. Kui aga selle pimeduse jisse kord walguse kiiri peaks saadetama, näeksite meie wististe asju, mis wähe meeldiwad, aga palju se-letawad. Siis ehk oleks arusaadaw, miks näit. mustad rahwad hariduse heaks midagi tähtsat luua ei juuda, ka siis mitte, kui neile kõrge Europa haridus antakse. Nema-d on inimesed, kuid alamad feltji inimesed. Nende suguweri ei juuda weel kõrgemal kõndida ega selleks teedgi teha. Bushmann wõib oma naabrit gorilla juu-
rema õigusega „wennaks“ nimetada kui meie teda oma wennaks.

See on üliwäga tähtjas küsimus, mis mõtlema pa-
neb, mille juures meie aga siin kaucimine ei wõi wi-
bida. Siin peame meie weel üht teist tähtsat külge waa-
tama, mis meie küsimust walgustab. See on suguwere
kindlus. See ei muutu kergeste ja wõidab nõrgemad
ära, kui ta nendega kokku puutub. Seda peame weidigi
tundma. Loodus tegutsseb siin ime kindlal ja mõistli-
sel juhtmõttel.

Tooneturkel on pesa. katusel, maja lähed põlema,
kurg katab tiibadega omad pojad kinni ja põleb nen-
dega ühes ära. See on liig! See on loomuwastane jis-
sefead looduse poolt. Nii asjata elu ohwerdada! —
Mina leidisin lapsena tedre pesa kase juure pealt, kase
kõrge juure wahelt. Teder istus munade peal ja waa-
tas hirmul, mis mina teen. Mina tahtsin proowida, kui
julge see erk lind on, läksin tasakeste ligemale ja sain nii

kaugele, et linnu oleksin wõinud finni wõtta. Ma ei täidinud teda hirnutada, pistjin käe waguji tema tüwa alla ja wõtjin ühe muna wälja. Alles siis, kui teder muna nägi, hüppas ta madalalt minema. Mina panin muna koha tagaji ja läksin eemale, ning teder tuli jälle munade peale tagaji. Zärgmisel päewal oli lind oma perega põgenenud ja ainult muna koore järele jätnud. Tema teadis, et pojad tulemas, ja ei suutnud, neilt lah- kuda, kui ka juur hädaoht filma ees seisis. Ka see lä- heb liiale, sest et ka siin eluga mängitakse, ilma et sel- lest kindlat kasu wõiks loota. Aga see nähtus walitseb terwes loomariigis suure wõimuga. Kui fagedaste pa- neb ema oma elu lapse heaks mängu peale, aji, mida ka õieti iga ema uue elu peale mõteldes teeb.

Kas loodus ei mängi siin eluga mitte fergemeel- selt, kas ta ei ole õieti jüdameta elu wastu, mille ta nii furma saadab? Selle peale tuleb ei! kosta. Loodus on terve looduse eluga täitnud ja ta imeliselt rakendanud; aga seda ta ei ole suutnud korda saata, et üksigi eluloom furmast peaseks. Rõik, mis sünnib, sureb omal ajal. Selantud näitused ei ole seega mitte furma sünnitamine, waid ainult tema tuleku kiirendamine ehk elu lühen- damine. Üksik elu lühendab ennast looduse sünnil, et tema sugu edaji elaks. Ma, misjuguine kaugele waatew juhtmõte! Alma selleta wõiks elu fergeste kaduda.

On see kõrge juhtmõte ka taimeriigis olemas? Nii- sama kui loomariigis. On üks weike taim olemas, mis wee põhjas kasvab, aga õitsemise abil seemet kannab. Wee all ei wõi ta õitseda, sest et õietolm wees soowitud kohale ei saa. Kui weesi nii sügaw on, et ta õis õhku ei ulata, teeb taim wars ennast ühe iseäralise sõlme ko- halt tüwest lahti, tõuseb ülesse wee peale, õitseb seal ruttu ära, waob alla tagaji, kasvab kannu otfa uueste finni ja kasvatab seemne walmis. Ka see on hull eluga mängimine. Kui fergeste wõiks tuul õitsewa ladwa ee- male ajada ja seega hukka saata!

Wõta kaks weikse taimse seemnetera ja pane nad pottide sisse kasvama. Ühele wõta awar pott, teisele õige weike. Taimed idanewad ja kasvawad ühtewiisi,

tuid pea hakkab weikse poti taim õitsema, kuna teine selle peale ei mõtlegi. Miks see ootamata wähe? Weikse poti taim „näeb“ ära, et tema elu weikses potis ja ka kassinäs nullas kuu ei wõi kesta. Tema elu ülesanne, uut taimet siigitada, läheks tühja, kui ta õitsmega kuu wiiwitaks. Seal ei ole muud nõu kui wõimalikult pea seemne peale mõelda, kuna awara poti taimel sellega küllalt aega on, mida ta ka paremine toimetada wõib, kui ta enne ise hästi tubliks kasvab. See on nooresoo mure, mis siin walitseb. See enne, siis ise pärast.

Nüüd wõtame weel õpetlikuma näituse, et looduse toimetuse saladusi kätte saada. Selleks on tutaw õunapuu sünnis. Kõik meie kaunid õunapuud tulewad meie metsõunapuust. See on kodumaa pinnal wististe nii kuu kasvunud, kui see mere põhjast kuuwale fertis. Wiimsest jääajast saadik on selle maa kliima ühesarnane olnud, juurise soojuse ja talwise külmuise wahel heljudes. Selle järele on metsõunapuu aastatuhandatel oma iseloomu saanud, mis wäga kindel ehk muutmata on, seda enam, et kaunistatud õunapuu dietolm seda eksitama ei saanud. Selle puu seeme annab ikka ühesuguse puu, ilma iga teisendita, ja see äraproowitud iseloom on ka tema ligikonnale kõige kohasem. Kuhu on see puu selle juhtmõtte paigutatud? Teadagi seemne sisse. Sellel seemnel on pakis kord pehmet olu ümber, mis õuna annab ja mida süüakse. Sellest ei kaswa mingit idu ega puud. Nii on see jagu õuna kõrwaline asi, kuna seemnetera peasaasi on, millest ka ilma õuna materjalita puu kasvab.

Nüüd tuleb aednik osawa käega ja terawa noaga ja lõikab puu rehningi keskelt läbi! Ta wõtab noore puu ladwa lühikese kannuni maha ja jatab weikse oksa tema asemele, nii et kannu mahl tema sisse woolata ja ta kasvama panna wõib, asi, mis kergeste korda läheb. Aga puu fugu? See on nüüd kuu kaalu peal, sest uus oks on magusa Suislepa õunapuust wõetud. See kasvab hoopis teisel näol, kannab teisfugusid lehti ja õunu kui metsõunapuu, ning on seega wanalt kindlalt eluteelt teise eksinud. Wähest ei suuda ta kange talwe külma ära kannatada, ning siis on ots käes. Mis sünnib, et see õn-

netus eemale jääks? Wana põline kand oma proowitud iseloomuga teab abi leida. Olgu, ütleb ta oma saatu-
sele, uus oks kaswagu suureks puuks ja kantku teistjugu-
jid offi ja lehti kui minu omad; jaa, ifegi õun saagu
tema soowi järele nutmoodi. Selleks kannan ma temale
kõik tarwilise materiali alt mulla seesse ladwa kätte.
Kuid ühes peab ta minule järele andma: Seeme uue
õuna sees peab wanaks jääma ja minu ajaloolise pere-
konna iseloomu edasi kandma. Meil on wabest õnn, et
aednik neid ei narri. Nii lähneb minu fugu wana! ise-
loomul edasi, nagu see juba aastatuhandaid olnud.

Kes asja tunneb, teab, et lugu tõesti nii on. Üksgi
aednik ei kaswata omale seemnetest kaunid õunapuid, sest
et need soowitud häid õunu ei anna. Ta wõtab mets-
puu ja jattab talle kauni offa külgi, ning asi on kindel.
Wõib olla, et Suislepa õuna seeme mitte just endist
metsõunapuud ei anna, aga kui meie seda mitn:est põl-
west ilma jattamata läbi ajame, saame wiimaks wististe
eht metsõunapuu jälle kätte. Kaunistatud lilled muutu-
wad lühikese ajaga endisteks metslilledeks, kui nad metsa
kaswama pannakse. Iga uus juwi wiib nad sammu ta-
gasi, kuni endine iseloom jälle walitsema saab.

Nii tegutseb loodus oma kindla ja mõistlise juht-
mõtte järele. On elukas kord pika aja jookful oma elu-
tingimiste järele hästi rakendatud, siis peab ta sellest
rakendusest wifalt finni. See maksab taimel, looma ja
inimesel kohta ühel südidusel. Kuidas seda iseloomu kind-
lust aga nõrgestada wõib, tahame allpool näha, kui rah-
waste fuguwene segamisest räägime. Siis waatame ka,
kuida parasjüdid (söödikud) nii hästi taimel- kui looma-
riigis ühesfugujid tundemärkijid kannawad. —

Need ülemal seiswad arutused annawad meile
kindla aluse inimesel fuguwene küsimuses. Meil on ju
inimesest rääkides loodusega tegemist, ilma mille tundmi-
seta selgusele ei saa. Meid juhtmõtteid tuleks pakkus raa-
matus ette kanda, et asjale igati waidlemata walguist jaa-
da. Seda lähneb seda enam tarwis, et siin meelega udu
laiali aetakse ja olewaid asju meie eest finni taetakse, et
halwemat parema üle wõidule aidata. Meie kulturelu

ähwardab jün kuri hukatus, mida Gestic kergeste eemale hoida wõidakse, kui laenatawat elu õigeste juhata da osatakse. Astume nüüd eesolewa küsimuse enese juurde.

2. Ajalugu ja rahvus

Kartud wõitlus teaduses. Ajaloo alandamine. Esiimesed juudi jäsljed. Väljatõukamine. Kindla ja kõikuwa iseloomu tekkimine. Juudi enese taewastamine ja teiste põlgamine. Juutide piff talweumi. Rabulist. Dogma. Rahaahnus. Parasiit. Suguelu. Keel. Kunsti ja teaduse nõrkus. Ajatäit. Esiimesed õigused. Antisenitismuus. Juutide wõit.

Juuda sugul on hallist ajast saadik oma rahwuslik traditsion wõi elaw juhtnõte, mis teda kannab. See on oma sugu taewastamine teiste rahwaste wastu ja jellega ühendatud wõitlus nendega elu ja surma peale, lootuses, et wõit juudi kätte läheb ja kõik ilma tema alla annab. Niipälju kui meil juutide ajalooft usutawat asja teada, on tema alatafa igaweses wõitluses seisnud ja selle juures põlweft põlwe kannatanud, uii et teda kannatajaks rahwaks nimetada wõib. Et tema aga oma loomu poolest parasiit oli, see on niisugune, kes teiste higist elab, ei wõinud ta toorestel aegadel wõidule saada, sest et päriselanikud ta toorel wael minema kihutajiwad, kui aji liiale läks. Nüüd aga, kus arjajugu rahwad oma seadused ka juutide kohta maksma pannud, pidustawad juudid wõitu wõidu peale. Nende suuremate wõitude jekka tuleb seda arwata, et nad arjalaste juu ja juule wõitlemise küsimuses kinni on pannud. Nii ei saada teadagi, mis õieti teguneb. Kes aga asja oma filmaga elust enesest otjib, näeb alatafa, kuidas halwem halbade sõjariistadega parema wastu hoolimata wõitleb ja päewast päewa edasi tungib. Esiimesed waimud suures ilmas wõitawad jellest hiiglawõitlemisseft oja, et hädaohtu eemale tõrjuda. Kuid nad on sunnitud selle juures niisugust wõitluse wiisi tarwitama, et juur hull ei teagi, mis õieti ees on. Weike näitus kodumaa pinnalt.

Berlini usuteaduse professor Harnack käis hiljuti Riias, kus ta kaks kõnet pidas ja suurt kiitust leidis, ilma et kiitjad aru saavad, kuhu poole külgi ta sõjapommimised lastis. Seda ei näi isegi Rigasche Rundschau toimetaja märkawat, kes tema kõnedest elawa kiitusega räägib. Oma esimeses kõnes rääkis Harnack ajalooist ja luulelugudest, näidates, kuidas esimene teise tembutustest hoolimata üliwäga kindel ja selge on, kuna ta teises kõnes usuwalla ajaloois wiibis. Ehk Harnack küll ju oma studentipõlwest saadik ajaloo hammast mehiseft katsumud ja oma pärastest töödes ilma jelleta sammugi edasi ei astunud, oli ometi ootamata, et tema Riiga sõitis ajaloo au kaitsema. Ta oli juba oma esimeses wäitikirjas muude sekka mõtte pannud, mis usuteadlaseft dieti kardestaw on. Tema ütles, et Jeesuse elulugu keegi kirjutada ei wõi. Misparast? Sest et tema elust niipalju kindlat teada ei ole, et seda tööd teha wõiks, asi, mis nüüd üleilidiseft tööks tunnistatakse. Oma Riia kõnes kaitstes tema aga üleüldse ajaloo tähtsust ja kindlust, kuna ta sõna „Sinn der Geschichte“ — ajaloo mõte — tarwitas. Selles seisab mõistatuse wõti. Minu naaber juut Nordau, endine Südfeld, kirjutas hiljuti passu ja koletarga raamatu, mille nimi Sinn der Geschichte on ja milles ta oma juguwõja rabulisti kunstiga seletab, et ta ajalugu ilma teaduslise wäärtuseft olla. Kuidas wõib õige inimene niisuguse rumala mõtte peale sattuda?

Ajalugu on juudarahwa äraandja, pealegi tema omas kirjast piiblis. Kes seda ajaloolise mõistuseft loeb, teab, misuguse inetu rahwaga temal tegemist on. Suures eluwõitluses tunakse seda juutide wastu ette, ja need on löödud. Kuidas selle wastu abi leida! Oh mis! kostawad nemad ja wõtawad oma rabulisti kunsti appi. Ajalugu on lihtsalt null! Misparast? Sellesparast, et temas midagi must walgel kindel ei ole. Kõik heljub nagu tuules ja luules. Kui teie juutidest juttu teete, siis ärge ajaloo ukse külgi koputage. See on tühine. Seda mõted toetab Nordau lõpmata pikkades ja segastes seletustes, teadagi, ilma juudi ajalooisfe puutumata, sest et see ta waewa naeruwääriliseks teeks. Kui aga

ajalugu üleüldise tühi on, on ka juutide lugu sarnaselt kolikambrisise wisata. Selle juures on häbi näha, kuidas Nordau ise ühtewiisi oma mõtteid — ajalooa toetada katsub!

Nordau teab ise wäga selgeste, et teadus tema raamatu kohta naeratab. Temal on teine eesmärk. Tema korjab kõik petuwassingud kokku, et tema jüngrid nendega suure rahwahulga seas ajaloo wäärtust alandada ehk koguni kaotada wõiksid. Terwe ajakirjandus teeb tema suguwendade sulel selle heaks tööd, iseäranis sotsialistide kirjandus. Kui siis keegi juudi ajalugu peaks meelde tuletama, naerdakse tema „teaduse“ puuduse üle, ning eesmärk on käes. Et raamat korraga kolmes keeles ilmus, Saksa, Prantsuse ja Inglise keeles, wõib arvata, kuidas ärawalitsetud mehed oma sugurahwast plaaniliselt kaitsewad, milleks neil ikka raha küllalt käes on.

Nii on aga see, et ilma ajaloota teaduses midagi ei wõi peale hakata. Igal teaduse wallal on peale üleüldise ajaloo oma eraajalugu, mida tingimata tarwis tunda, kui asjast öieti tarwis on aru saada. Kui ajalugu ka tühje luuletusi kubinal täis on, ei riku see tema üleüldise käigi mõtet ega sihti. Harnack kaitses teda wististe, et iseäranis usu ajalugu toetada, aga see tugi maksab iga ajaloo kohta. Et meie usu ajalugu just Hebreera rahwa kirja peale põhjendatud, on temal raske seisukord. Sellel rahwal on kaks isejugust ajalugu, üks elus, mille ta läbi elas, ja teine raamatus, mille ta oma jihilist soowi mööda kirjutas, et teda kümnel korral uueste ümber teha, nii kuidas ta ajakohaselt paremine kõlas. Kes meie ajal lehti mõistusega loeb, näeb päewast päewa, kuidas selle rahwa liikmed oma asju rabulisti kunstiga nii pöörawad, kuidas see neile meeldib.

Aga miks ei nimetanud Harnack Nordau raamatut? Miks ei tähendanud ta ühe sõnagagi, et tema juutide tembutuse wastu kõneleb? Lihtsalt sellepärast, et kui ta seda oleks teinud, pea terwe ajakirjandus tema jopa alla oleks matnud ja ta teaduse naeru alla kiskunud. Kirjuta midagi juutide poolt, siis käib see teeru terwest ajakirjandusest läbi; kirjuta nende wastu, siis sõidatakse kir-

jutaja eesli turjal sellest pefumabrikust läbi. Selles on juut arjalase juba ära wõitnud. —

Naagu teada, õpime meie juudi ajalugu otjast otjani tundma, kuna meie oma rahwa ajalugu tundmataks jääb. See esimene ajalugu astub wäga kindlaste ja selgeste meie ette. Katoliklased lisawad isegi igale tähtsajale sündmusele aasta arwu juurde. Wiimased ajad on aga meile Aasia rahwaste ajalugu tundma õpetanud. See ulatab wäga kaugele minewiku ja pakub palju materialit selle tundmiseks. Meie saame nii paljudest sealsest rahwastest teadusi ja näeme, et nemad wäga kõrgel hariduse järjel on seisnud, wana Egiptuse elanikud ühes arwatud. Aga juudid? Kus asuivad nemad? Kus oli nende kodumaa? Kus kaswis nende sugu emakeste maa rinnal? Nendest ei leidu kuski mitte jälgegi. Neid ei tunta, sest et neid ei olnud, ehk et neid wähe oli ja needgi kuski ilma nurgas kiratseiwad, ilma tähisujeta ja mõjuta.

Esimesi juudi jälgi leitakse Baabelis, mis aga aastatuhandaid enne seda oli juba omal paigal olnud ja kõrgel kulturele jõudnud. See linn seisis jõe kaldal, mille nimi Euphrat on, Pärsia lahe ligikal. Wõõrad rahwad oliwad ta sõdades mitmel korral maha lõhkenud, kuni ta wiimaks uueste ja õige juurel wiisil üles ehitati, mitte wähem kui — seitsetuhat aastat enne Kristust. Suur müür, wiiskümme meetrit kõrge, piiras ta ümber ja sada wärawat andsiwad liikumisele mahti. Suur torn tõusis taewa poole ja andis keelesegaduse jutule algatuse. See linn oli Babilonia maa pealinn ning sellel maal elasiwad jumerlased, rahwas, keda eestlaste sugulasteks wõiks pidada. Nende riiklik elu oli kõrgel järjel ja warandus õige suur. Sellest tuli aga, et pärast linna elanikud prassiimises hukka läksiwad ja kõik hauda jaatfiwad, nii et Semi rahwajugu nende asemele elama asus.

Sel ajal niid, mil Baabeli elu üle käte läks ja kõik mädanema pani, teksiwad äkitselt juudid ajaloos elusse. On raske ütelda, kas hukka läinud eluford neile mahti andis, saagile tulla, ehk kas nemad tuliwad ja hu-

katuse ühes tõivad. Wahest käijivad mõlemad kõrwu. Mõnesugustel põhjustel wõib arwata, et nad põhja-hommiku poolt küllest mägedest alla tuliwad ja Baabeli waretel oma eimest lõikust pidajiwad.

Uga kust saiwad nad jinna mägestikku? Oli see nende esimene kodumaa, ehk oliwad nad mujalt jinna läinud? Igatahes tuleb arwata, et nemad wäga kaua teisteist lahkus oliwad elanud ja seeläbi kindla ijeloomu saanud, mis neid teistest täitsa lahutab, ka kõigist Semifugu rahwastest, kui need ka nende sugulased on. Et tänini ajaloolik kostus puurdub, on mitmesugused arwamised ehk hüpoteesed ülesse seatud, mis walguist pimeduse jisse peakiwad jaatma. Nende keskes on üks arwamine olemas, mis wäga mitmeti juutide eneste ijeloomus ja ajaloois kinnitust leiab. See arwamine põhjuneb selle ajaloolise olu peal, et juba kõige wanemal muinasajal inimeste jeltstonnad, kes üheskoos elajiwad, enestest halwad liikmed wälja heitjivad, just nagu jeda ka Gestic weel täna päiwini tehti, kus walla otjuse järele mõned walla liikmed Siberisse wälja saadeti. Halwad külgehakkawad haigused, kõlbmatad teod, ehk kuritööd ja muud sarnast andjivad asja, et üht ehk teist oma kogukonnast üle piiri wälja liikata. Kui meie juudi juquelu peale mõtleme, nagu piibel jeda kirjeldab, wõis ka selleist küllest wäljajaitmise põhjus tulla, et pahandusi ja haigusi emale jaata.

Wäljatõugatud inimesed pidjivad waatama, kuidas edasi elada. Et neid kõigist poolt, kus eluford ajumas, wälja saadeti ja nad mägedes ja kõrbedes, kus tühi maa wabalt ees seijis, kokku puutuujiwad, heitjivad nad isekeskes kokku, et rasketel tingimistel edasi elada. Et nad oma wastaste wastu leekiwa wiha ühes wõtjivad, kui neil ka õigus oli, jeda wõib arwata — see wiha leegitjeb weel täna päew juudarahwa rinnus iga goi (mitte juudi) wastu. See wiha tegi ka kõrge wahemiüri nende ja teiste wahele, nii et abielu selleist üle ei peafenud. Selle loomulik tagajärg oli puhas juudi weri oma kindla ja isejuguse loomuga. Kui nad esialgu ka wäga mitmete rahwaste keskest tuljivad, julajiwad nad wiimaks ometi

isefesteks uueks werejeguks kofku, mis aastafadadel, wahest tuhandatel, nii kindlaks läks, et ta uue segaduse juures iga teise ära wõidab.

See looduse nähtus nõuab natuke waataniist. Meie nägime, kuidas metsõunapuu enesele nii kindla kaju ja loomuse jai, et see ka raske segamise järele uueste nähtawale tuli. Sarnane on lugu sarnastel tingimistel ka loomariigis ning iseäranis inimese perekonnas. Matasane segamine annab teise iseloomu, juhtumisi parema, aga igatahes niifuguse, mis uue segamise läbi kergeste oma seisukohast eemale jattub. Wõtleme näituji.

Ühel maal elawad wäga mitmeseltji rahwad ligistifku, käiwad üksteisega läbi ja heidawad segamine abielusse. Igal on oma kindel iseloom ja emal niisama, aga need iseloomud lähewad üksteisest kaugelt lahku. Nende lapsed? Esmene põlw näitab, et tütre ema, pojad isa laadi on. Lähewad esimesed oma ema sugurahwa sekka tagasi, on wõit edespidiste laste juures selle jugu käes, nii et üks wähele juhtunud wõdras isa ühes oma suguwerega mõne põlwe järele ära kaob. Iga pool küll les seesama nähtus sarnastel oludel. Lähew aga lugu nii, et esimese põlwe elanikud uueste uute rahwaste liikmetega paari heidawad, ja pealegi sagedaste mitmest põlwest ja paljudest rahwastest segamine läbi, mis jutustab meile siis nende laste iseloom? Kõige pealt seda, et tema kindlus kadunud on, sest et ta õnta wana sugurahwa kannult lahutatult edenes ja selle juures ühtewiisi wiisi teesid astus. Dema jisse on seega muutmise juhtumõte kaswanud, nii et ta muutmist otjib ja leiab, wille wiljast teada on, et ta sagedaste kõige paremat tagajärge annab, kuna ühel kannul kaswamine wiimaks lollusele wiib. Sellest nähtusest tuleb, et juudid õigusega ütlewad, et lapsed ifka juudid on, kui ka nende isa ehk ema goi (mitte juut) on. See sünnib iseäranis arjalaste juures, kes oma suguharude rikkuses alatafa aastatuhandaid wereseganiist on näinud. Sellest kaswawad tublimad järeltulejad, sest et nende headused halbuste ja puuduste üle uue siindimise läbi ja muutmise õhinal wõidu saiwad. Oleks wäga õpetlik, kui keegi seda uuriks, mis

juudi ja arjalase segu annab, ja nimelt niitkest põlvest läbi. Niipalju kui mina seda ise olen wõinud tähele panna, on paar esimest põlwe pea puhastwerd juut meie ees. Kui kaua see kestab, ei tea ma ütelda. Küll tean ma aga, et kauem segamine kadumisele wiib. Seda on paljude kodumaa perekondade juures wõimalik näha. Nende eüüsa on juut olnud, kes aga seal elades ristiusku läks ja põlwest põlwe arjalasi naiseks wõttis, nagu mitmed seda oma waimuliku ameti pärast tegema pididwad, teised teistel põhjustel. Nende jugu on wana juudisoo kurbduse jisse sattunud ja kadumiseetele astunud. Nende liikmed ei juuda midagi forda saata, ifegi ka kaupmehe ametis mitte, kuna mõned nõdrameelsesks jääwad. Seda on juudid wististe juba ammu tähele pannud, nii et nende põlgdus segaabieliu wastu wahest osalt selles põhjuneb. Näggitakse, et nad jün seal oma tüduriku elu wõtsiwad, kui see muulasele mehele läks. Müüd lubawad nad seda, aga selle wagusa tingimisega, et see oma uuest ringkonnast juutide toe teeb, asi, mida igalpool näha wõib, kes waadata oskab ehk tahab. Kui suurt tuge see neile tõi, et Dolstoi abikaas nende tütar on, on ju tuttau. Et Monaku würst ähe juudi millionäri Mendelsoni tütre enesele naiseks wõttis, selle peale on nad piirita uhked: Meie jугus on ka kroonikandjaid! hüüwad nad waimustuses. Aga see küsimus on politika peatüki asi.

Juutide endine eluford sünnitas weel palju nähtusi, mida nende juurest weel täna leitakse. On tuttau, et juut ennast paremaks peab kui kedagi teist inimest ja et õigus ifka tema, ülekohus teiste pool on. See arwamine käib piiblist kui punane lõng kangast läbi ja tuleb weel meie päiwil alataja ette. Nende arwamise järele oli kõik ilm hukka läinud, kuna ainult nende eüüsa õiglane oli ja selle jugu läbi Zahweh maailma peasta taitis ning selleks temaga korralise lepingu tegi. Juudid on otse lõpmata palju kannatanud, aga mitte üksi mõne toore rahwa keskes, waid lihtsalt terwes ilmas igal ajal ja iga rahwa juures. Seal oleks wõidud loota, et nemad forð jüüdi eneste juurest otsiwad; kuid seda walguft

ei ole ka kõige pisemal määdul nende kolu jisse peasenud. Ikka ja alati seisab süü teiste pool ja õigus nende pool. Nende pea on selles nagu ära nõiutud. Kuida tuleb selle pimeduse juundimist mõelda ja seletada? See ei ole raske.

Nagu nägime, elasiwad juudid teistest rahvastest lahus, sest et teised nad eneste keskest wälja tõugasiwad. See sündmus pani kõigele juudarahwa iseloomule jäädawa aluse. Juba tõukamise põhjusel peitsiwad isefugujid halbu iduüid, milledest teised wabad olla tahtsiwad, asjad mida nad sündides oma kaugetest esiwanematest oliwad kaasa saanud. Mis tähendas tol ajal aga korraldatud feltsiit lahkumine? See tähendas oma endiste naabrite metslaste ja ahwide sekka tagajäppõormist. See tegi nende eluwõitluse raskeks ja riskus nende inimlise edu uueste maha. Et neil metslastega wõitlemist oli, jagedaste ka teiste rahvastega, teekäijajatega, riisujatega ehk riisutawatega, oli nende arwu juurus tähtjas. Sellest kaswis nende aade wälja, mille eesmärk nii arwurikas juudarahwas oli kui liiw mere ääres ja tähed taewas. Nemad wõtsiwad rõõmuga uusi wäljatõugatuud wastu, et nendega ühineda. Kuid nad teadsiwad ühtlasi, misfugused need elukad oliwad. Nendest tuli neil enestel oma elus halba karta. See sündis ettewaatusel. Ning selle tagajärg? Uus tuleja muutis tarwilisel korral oma nime ära ja jutustas asju, mis tema inglisk ja teised tontideks tegiwad. Tema oli igati kõlblik ja hea, kuna teised toored oliwad ja kiskendawa ülekohtuga ta oma keskest wälja heitsiwad. Seal wõis kergeste tulla, et keegi, kes Sodomas oma õõari pidas, sealt minema kihutati ehk politseiga üle piiri wiidi, kes aga metslastele jutustas, et delad sodomilased tema kallale olla kiskunud, et wõerastega, kes sinna oliwad tulnud, ei tea mida teha, et need wõõrad aga kõsised taewa inglid oliwad ja sodomlaste kurjust nuhtlema tuliwad ning tema perekonna sellest kõrgemal saatel peastsiwad. Kui üks teine Egiptuses oma perekonna liikmega tumedal wiijil loomarikaks sai, aga asi ometi nii halwaks läks, et paifed nähtawale tuliwad ja ta minema saadeti, tänas ta

taewast saadud rikkuse eest ja muutis oma nime, et endi asju katta. Süü langes aga ikka ja igas tiikis teiste peale.

Sarnasid asju jutustasid ja luuletasid wististe köit juurdetulejad, et uus selts teda wastu wõtaks. Noorsugu kuulis seda pealt ja pidas tõeks sündmuseks. Nende jisse kaswis paljude põlwele kestusel kindel arwanine, et köit teised rahwad toored wägiwaldsed on, kuna digus ja headus ainult nende omadus on. Meie teame wäga hästi, kuidas meiegi lapsed fergeste teisi halwaks pidama hakkawad, kui nad wanematelt seda näewad. Wältab see ühes perekonnas aastatuhandaid, siis seisab see kaswatusel wili meie ees, ja pealegi nii juurel kindlusel, et seda keegi ei häwita, just nagu juutide juures seda weel täna näeme.

Aga tänane aeg on muinasajast ometi laialt lahutatud! Arjalaste juures küll, juutide juures mitte. Juudid elasid Europas weel saja aasta eest sarnasel lahutusel kui mitme tuhanda aasta eest Aasia metsades ja kõrbedes. Neil oliwad omad kitsad elukohtad kätte antud, mille nimi ghetto on ja kus nad nende eneste tuumistuse järele nagu räimed soolas põrmitsewad, igast wälisest elust puutumata ja oma siimises elus muutmata. Wenemaal kestab see asjakord osalt weel edasi. Nemad kaswasid wanal muinasaja juurel, kuni neile inimese diguşi andma hakati ja siis nagu koopast meie päewalgele wälja tuliwad. Nende õpetatud mehed tunnistawad digusega, et juudid täna needjamad on, mis nad mitme tuhanda aasta eest oliwad.

Kes meie aja juutide ajaloolisi asju lugenud, see teab, kuidas need ainult jellel dogmal oma jugurahwast kirjutawad. Köit maailm teeb nende kallal kuritööd, kuna nende kannatust imestatakse. Et neid aga keegi oma faela ei kutsu, waid palju enam neid eemale tõrjuda katsub, see on neil täitsa tundmata. Kui nemad lühikese ajaga terwed maakonnad kurnamise läbi kerjateks teewad ja rahwas wiimaks wägiwallaga oma tagasi wõtub ja nad minema kihutab, ei teata muud jutustada kui selle rahwa kuritöölisi wägiwalda. See on riisuja ja

mõrtsukas, juudid wagad kannatajad. Tõendas ometi veel Karl Marx oma tütre jutustusel, juudid võida kriitlastele nii mõndagi — andeks anda. Arjalastel tuleb nende arvamise järele neilt andeks paluda. See seisab nende kolus ja jääb jinna istuma.

See endine seisuford walmistas veel palju teisi juudi iseloomu omadusi. Kui ta oma uuele seltskonnale sellest ülekohtust rääkis, mis teised temale teinud, kui nad ta minema saatsiwad, läks talle asjade wasjimise osawust ja kawalust tarwis, asi, mis, ka sahkerdamise juures kafulik oli. See kunst waewas nende aju ja andis sellele pikkade põlwele järele tubli seisuforra. Sellega paniwad nad rabulisti kunstile aluse, see on kunstile, mille abil asjad pea peale pöördakse, ehk muidu omakawalikult ära wasjitakse. Selles on juudid teistest rahwastest ees, kui need neilt seda kurba ja kulturawastast kunsti ka õpivad.

Et luuletatud asju uskuda tuli, muretseti igati usu eest. Sellega kaswatati dogmalik aju ja usuwalitus, mis Juudarahwa seas kõrgemal järjel on olnud kui kuskil mujal ilmas. Witte asja uurimine, waid uskumine, see oli nende siht.

Et see seisukoht oma fugarahwa taewastamisele aluse pani, on ju ka selge. Nii raswast rahwuse tuhinat nagu juutide juures, ei leidu terwes ilmas mujal. See wältab veel meie ajal edasi, kuid waguji, et teiste rahwuslist tunnet nõrgestada ja seega juutidele eluwõitluses paremat seisuforda luua. Kas peaks Gesti rahwa wanawara sees mingit märku leiduma, et eestlane ennast teistest kõrgemale taewastas? Wististe mitte, ehk olgu siis uuemal ajal, kus ta oma rufijale walu andis. See weri teab ju itsestest, et teine inimene, kui ka wõõras, tema wend on. Nüüd tahab aga juut meile õpetada, et tema meie wend olla. Kui ta meie wanaonu lallepoja isa kälimehe laps on, on juba ka kardetawalt halb.

Rahwaste asumaa piiridest eemal elades oli juudarahwa eluford üliwäga raske. Nende ainus saak oli karjakaswatamine ja muulastelt saadud kaubaga sahkerdamine, kuna põllutöö põlgduse all seisis. Juut pidas

ju igat tööd nuhtluseks ja pani selle arvamise piiblisfe
 Tema oli sündinud laiskleja ja jahkerdaja ning just see
 wiis ta teedele, mis ta teistest rahwastest eemale talu-
 tas. Kui kergeste mõis seal loomatõbi terve karja wõtta
 ja kõik nälga jätta! See fundis ette vaatama ja taga-
 wara koguma, ning see pani juudi rahaahnuusele jäädama
 aluse, mis täna päewani nõrkemata vastu peab. Kus
 nad hulgani koos, nagu Slaawi maadel, seal walitseb
 fiibe wiletsus nende keskes, mille nad aga ära kannata-
 wad, sest et nende jugu jeda aastatuhandaid nii jage-
 daste näinud. Kus neil aga wõimalik, ajawad nad wa-
 randust ainult waranduse pärast kottu. Nende uueaja
 prohwet Karl Marx kirjutab, raha olla juudi ilmlif ju-
 mal. On see õige? Täielikult! Aga miks ta ütleb jeda
 halba tõtt awalikult, kuna ta oma juguwendadest ainult
 head kirjutab? Weil on see weidi raske seletada, kuna
 juut jeda kergeste mõistab, kellele see kirjutatud. Juudi
 mõtte seisuford on siin see: Kui Karl Marx, meie juha-
 taw waim, ütleb, et raha meie jumal on, siis tu-
 leb igal juudil jeda näpunäidet täita ja raha jumalaks
 pidada, et wanast Juuda joo traditioniist kinni pidada.
 Raha on usu asi, seega jumalik küsimus. Juudi Zah-
 weh on jeda ifka toetanud. Et Karl Marx „ilmlifist“
 jumalast räägib, on rabulisti rehnungi panna. Tema
 hoiab sellega goi mõtet eemale, et juut wabest ilma tae-
 walise jumalata olla. Tema juures on need kaks üks.
 Kui juut omal ajal Palestina pärisrahwaste kallale lan-
 ges ja need oma wara ja elu kaitsesiwad, pidas juut
 jeda kuritööks, kuna ifegi loom aru saab, et teine ennast
 kaitsema peab, kui ta kallale tungitakse. Juudi seljataga
 seifis aga Zahweh, kes asja nii oli kirda jeadnud, et
 riisuja õige ja riisutaw ülekohtune oli. See on weel
 tänaste Juutide arwamine jarnastel oludel. Kui sakslased
 omal ajal eestlaste kallale langeiwad ja nende wahel
 sõda tuli, langes nende elatanud piiskop lahingis. Isand
 Seraphim teatab ülbelt, eestlased wõi liiwlastel olla piis-
 kopi mõrtsukana ära tapnud. Juut ei saa oma aju se-
 gadusest lahti, kui ta omakain ühes räägib.

Selle omakasu kõrwal jammus igajuguse waranduse

ja kraami kogumine, et sellega sahterdada, ahi, mis veel edasi kestab.

Mina räägin ühtewiisi asjadeist, mis „were“ jisse on istutatud. See ei ole mitte lihtne kõnekäänd, waid huwirikka asja tähendamine. Minul on tühje juhtumisi olnud, mis näitawad, kui sügawal need asjad juurduswad. Mõne aasta eest läks ühes Pariisi puuestikus ema oma noore lapsega minust mööda, kes wantris wähest esimest korda wälja läks. Minust mööda minnes nägi see laps mind puu all istuwat ja ta tegi kohmetul wiisil muusikätt, ejiti ühe, siis teise käega. Demal oli wististe hea meel juin ühtikus paigas inimest leida. Ema pani seda imets ja waatas tagasi minu poole, kas mina wähest lapsesele oma kätt ei näita, kuna mina aga täitsa waguji istusin. Waatke, ütlejin mina naeratates, flirt algab, ja noor ema naeris. Minewa sügise nägi linna mulitjal jarnafel wiisil üks weike laps mind möödaminnes ja ta sirutas mõlemad käed minu poole wälja ja liigutas sõrmi, nagu oleks ta midagi minult saada tahtnud. Ema, kes last sõidatas, oli eemalt näha juut, kuna esimene kena prantslane oli. Weel üks tühine, aga õpetlik juhtumine. Mina sõitjin Seine laewal linna tagasi ja hulga teiste keskes kirjendas üks weike tüdruk waljul healel. Sigiolewad inimesed katsumwad teda waigistada, aga asjata. Seal wõttis ema, selgetwerd juut, taskust wafraha ja andis lapse kätte, ning koha andis nutt naerule aset. Kõik jahmatasumwad seda nähes, aga wähest ilma asja põhjuse otjimata. Mis weres, ilmub waca ja findlaste.

Juudi muinosaegne elu kaswatas temast tõsiise parasiidi, see on niisuguse inimese, kes teiste higist elab ehk elada katjub. Sellest aga tuleb, et teised teda ei sall. Juut katjub teiste sekka ja teiste kaela tungida, üks kõik, kes need on ehk kus nad elawad. Kui need endid aga kaitsewad, siis kiskendawad juudid, et neile ülekohtu teha. Kulla taewas, miks teie siis ülekohtuste sekka lähete! Jaa, ilma nendeta ei ole neil elu. Üksaimus Rotshildi perekond on lühikesel ajal Frankfurtis, Pariisis, Londonis, Wienis, Neapelis ja isegi Jaapanis milliar-

därifid sünnitanud. Nemad armastawad oma „jumalat“ ja see õnnistab neid fullaga, ilma et nad ise uuji wäär-
tusi loowad.

Parasiidid ei tule mitte ükfi inimeste keskes ette, waid ka loomade ja taimede juures. Igal pool pannakse aga üht isefugust asja nende juures tähele, asja, millest ma kõnelda ei kõhta, millest iisgi waguji ei wõi mööda minna, sest et ta kultuurajumuses tähtjas on. See nähtus on see, et parasiidi jiginemisekujumus hoopis, itleme tublimalt on jisse seatud kui kuskil mujal. Amerika põlistes metsades kasvab üks taim puude külles, on seega tõjine puude parasiit ja tema õis on meetri laiune ning ta sügu arwurikas. On soowida, et jün tarwilik tunne-
dus walitseks. Meil ei ole mingit aimu sellest, mis elu räägitawas kujumuses meie jün pakub, ja kui keegi meie nelja jilma all mõnda näpunäidet teeks, ei usuks meie seda. Ma soowin, et need, kes Eesti rahwa kirjandust meaja mädamülkest eemale hoida tahawad, piibliist tar-
kust tookjwad, et praeguüj Europa nisbet lainet oma hal-
lika poolest tundma õppida. Kui allpool kulturaist jutt, mõni näitus ja koht pühast kirjast.

Sellega seijab kõik kõlblus koos, ning meie rah-
waste kõlblus suure hädaohu ees. See kulturajärg, mis arjalase waem pikal ajajookul üles ehitanud, on praegu juutide mõjul. Ka sellest allpool.

Juudi kindlal iseloomul on aga ka üks omadus, mis tematohaselt liikuw on. Et selle rahwa esimesed liikmed wististe mitmetest rahwastest kokku sulajiwad, tuli nendega ühes ka mitu keelt ligi. Juudi kogudus ei juutnud ei ise algupäralist head keelt luua ega nendest uut kokku sulatada, nagu arjalased seda näit. Inglise keelega tegiwad. Nemad õppijiwad kõiki natuke pürs-
jima, et nende abil sahkerdada wõida. Kui nad pärast Europasse ulatajiwad, unustajiwad oma keele otsani ära ja õppijiwad kohalise rahwa keele niipalju kätte, et läbi saiwad. See asjakord on juutidele keelelise kerguse an-
nind: Nad õpiwad wõõrast keelt ruttu, et teda niisama ruttu unustada, kui teda enam tarwis ei ole, sest et mu-
jale rändawad. Kuid iialgi ei õpi nad üht keelt tubliste

tundma ja tarvitama. Slegi need, kes kirjatööst elavad, nagu Nordau, kirjutavad nii kestmist wiisi, et tema sügub juba sellest ära tunda wõib. Nende keele anne on väga kõhn ja nende rääkimise riistad halwad. Sääraniis ei anna nende tõmpe keel head kõla. See tuleb kurgust ja on mõne Juudikeele heale juures kõsine kurgu puhastamine. Nende Jahweh juures tuleb see kats korda ette, ilma et see neil kõrwahoop oleks. Nende tõmbil keelel on oma põhjus, mis aga suruaks waikida tuleb.

Oli niüid sellel elul mingiugune külg olemas, mis inimese aju kunstilõbule ja mõttetõõle kaswatas? See oli neil nii kaugele ja wõõras kui kalal lendamine. Ja et see kurb elu kuni 19. aastajaja alguni kestis, ei wõid arwata, et üksainus aastajada süin imet teha wõis. Mõned üksikud on sellel põllul tööd katsumud, aga ifka arjalastest kaugele taga jäänud. Et neil kui jahkerdajatel rehendamisega ühtewiisi tegemist oli, on neil oma jagu rehendamise andi. Teistes asjades on nad nõrgad. Kus nad hiilgawad on piirita reklame ametis, milles nad meistrid on, mis aga wiisi wäärtusi ei loo. Kui Mooses neid seaduist pidama manitjes ja selle wastu ekkimise eest hirmjaid nuhtlusi kuulutas, oli üks nende nuhtluste seas kõsunemud hing, Lutherus tõlgib Saksakeeles hästi sõnaga durre Seele. Niipalju kui mina nendega olen iiklikult kokku puutunud, on just see kõsunud hing, mis kohe wastu astub ja iga süilise liginemise ära rikub.

Mis juundarahwa ajaloo käigusse puutub, siis oleks väga soowitaw, kui keegi sellest asjalise jutustuse kirjutaks. See läheks tuttawaist juudi ajalooist alqüst otjani teist rada. Juudid ei juutnud, sest et parajüidid, ialgi korralist riigielu üles ehitada. Mis täna ehitati, lagunes homme käte wahel ära. Kui nad suuremal arwul Palestina elama asusiwad, rufusiwad nad sealse pärisrahwa eneste alla, et neist elada. Paljud sulasiwad nendega ühte, kellede wereist mehi tuli, kes kõrgemal kõndsiwad. Kui wälised würistid nad oma alla wõttsiwad, oli neil nendega igawene häda. Wiimaks kadus iga lootus, neid teiste elanikkude wiisil korda seadida, ning neid hakati otse häwitama: Nad wiidi Baabelisise wangi, nende

linn Jerusaleem lõhuti maani maha, ja muud sellejarnast, et see peja maa pealt ära kaoks. Et nad aga kanged fugenema ja wastu pidama oliwad, ei wõidud eesmärgile saada. Juudid rännasiwad igale poole laiali ja wiisiwad oma halwa iseloonu ühes. Kuskil ei jallitud neid kaua ja kuskil ei loetud neid teiste inimeste sekka. Nad oliwad õigufeta wõõrad, keda kaitfaga minema fihutati, kui nad oma kurnamise tööd tegema hakkasiwad. Hispaniaft fihutati nad werifelt minema. Nad põgenefiwad Prantsufemaale; aga ei keftnud kaua, kui teriwed maakonnud nende wõlglasteks faiwad ja toore wäqiwallaga nad kaelaft ära ajasiwad. Siis tuli Saksamaa oma Rheini kallastega nende õnnetufe alla, kus neile farnane faatris ofaks fai ja nad põhja poole edasi rännasiwad. Just fel ajal otfis piiskop Albert ristifõitjaid Gesti maale ja andis igale kirjategijale kõif patud andeks, kui ta ühes riifuma ja rööwima läks. See oli paljudete juutidele ootamata õnn. Nad tormasiwad ühes; ning Balti oli pea rööwimise aja Palestina uus trüff.

Terwelt 18 aastajada põrmitsefiwad nad Europas nagu filgud foolas, ilma iga inimlise õigufeta kui wäljatõugatud wõõrad, õigem fissetunginud faagipiüüdjad. Et neid igamees ju eemalt tunneks, pandi nende riieetele määratud märgid juurde. Siis tuli wiimaks 19. aastajaja alguga pööripäew. Prantsufe suur rewolutfion oli uue ilma nute waadetega loonud ja juudi politilised fahkerdajad muretsefiwad selle eest, et juudid Prantsufemaal teiste elanikkudega ühefugufed õigufed faiwad. Nii oli wintste minema. Alles keifer Napoleon wiis ta lõpule. Tol ajal walitses arwamine, et kui juudid kodanlistes õigufes teistega ühefarnafeks faawad, nad fa ristiusu wastu wõtawad ja nii teiste sekka aegapidi ära kaowad. Et see sünniks, seks pidiwad nad oma Mesfiase ootufe maha jätma. Nende usk oli ju see, et Mesfias pea tuleb, kõif juudid tõotatud maale kokku kogub, juure ilmariigi afutab ja seega kõif maailma enefe alla sunnib, et teda õnnestada, umbes niifama nagu eestlafi ristiusu lipu all „õnnestati“. Nii kaua aga kui juudid sellest juhtmõttest finni pidaifiwad, ei wõinud nad ühegi

teise riigi truud alamad olla. Napoleon pani neile sellekohase küsimuse ette ja nad tunnistasivad hõivatades Prantsusemaa oma isamaaks, selle juures aga vaikiselt tulisteks Messia uskujateks jäädes, nagu see veel täna päevani paljude juures olemas. Nüüd arvati aji korras olewat ja neile anti kõik digused teistega ühewääriliselt kätte. Selle eeskuju järele tehti pea ka Saksamaal ja mujal juutidele kõik ukssed lahti, mille juures iseäranis usumehed rõõmustasivad, sest et see nende lootuses ristiusu mõitu juudausu üle tähendas. Minult Wenemaa ja Rumenia oliwad ettevaatlikud ja jäiwad wanade seaduste juurde.

Kui nii kolmweerand aastajada edasi elati, sai selgeks, et kõik lootused petlikud oliwad olnud. Juut ei julanud sugugi teistega ühte, ega lahkunud oma wanadest sihtidest. Tema oli veel selle pika aja järele täieste mõõras mõõraste seas. Mis aga küll ehmatawalt jalgus, oli see, et kuld nende juurde kokku woolas ja nad selle abil kõike oma kätte kiskuma oliwad hakanud. Nähti dieti, et kui lugu nii edasi läheb, juudid arja rahwaste waranduse omanikuks saawad. See kurb õpetus sünnitas juure liikumise juutide vastu, mida ekslikelt antisemitismuseks kutsuma hakati. Antisemit on semilase wastane, kuid uuel liikumisel oli ainult juudiga tegemist, kuna teised Semifugu rahwad, nagu arablased, sellest eemal seiwad. Jaa, arablased on ka juutide wastased, ehk nad küll mõlemad semitid on. Juudid muretseiwad aga selle eest, et see nimi kõiksuguse ülekohtuga kokku mäsiti ja seega halba tähendas. Kui nemad nüüd kedagi antisemitiks nimetawad, siis on kohus selle üle mõistetud. See on aga põhjalik awalise arwamise petmine.

Juudid nägiwad asja hädaohtu ja kartsiwad digusega, et nende päewad Europas lõpuliselt loetud on, kui see juudiwastane liikumine mõidu saab. Nad astuwiwad kokku ja kandsiwad millioniid kokku, et juurele mõitlusele astuda, kuid enam waguji ja tumedatel teedel kui awalikult. Selle mõitluse kirjeldus nõuaks passu raamatuid ja awaks igamehe silmi. Gesti raamatuturg ei juuda jeda tööd teha. Gestis ei ole neidgi, kes jeda küsimust

teistes keeltes tundma õpikšivad; jaa, juudid on sala-
mahti asja nii kaugele suutnud ajada, et eestlased seda-
seltši raamatud kõrvale viskawad, kui nad neile hinnata
laua peale pandakse. Seda teatas toona Tallinna Teata-
taja ühest sealset raamatukogust rõõmuga. Seal on wõit
juba enne wõitlemise algust kadunud. Kuidas kodumaalt
kuulen, on Tallinna Teataja endine wäljaandja Kampf
juut. Selle taga wõib täielik sõjaplaan seista, millega
Gestit „õnnestama“ hakatakse.

Zaurés oli oma sõbruskonnaga enne juudiwastane;
nüüd on ta nende tublim tugi. Berliini hoowijutus-
taja Stöcker, ka Zaurése jarnane suur kõnemees, oli
nende kange wastane ja jättis oma ameti maha, et juu-
tide wastu wabalt wõidelda. Praegune Saksa keiser oli
eñialgu juutide wastane. Nüüd walitseb waitus selles
ringkonnas; jaa, isegi Saksa koloniide direktori amet anti
juudi kätte, kes Berliner Tagblatti toimetaja poeg ja
füdi juut on. Selle suure pööripäewa muretsesiwad juu-
did suurel plaanil, suurel kulul, suurel wõitluse õhinal.
Kui tähendatud keiser troonile astus, tahtis juudi aja-
kirjandus ta passude pahmaste jisse matta. Päewast
päewa tõiwad nende lehed temast halbu sõnumid, iseära-
nis ta terwise kohta. Tehti weeri ääri wõõda „selgeks“,
et ta isa Inglise werrega ühe tuttawa ja kurja haiguse
olla ühes saanud, mille kätte ta suri ja millest ka ta
poeg waba ei olla. Kes asja sifemist külge tundis, waa-
tas elawal huwil seda kodusõda pealt, mis wiimaks
tõeste juutide wõiduga lõppis. Stöcker on kadunud ja
walitseja poolt tuli juudi kartuse asemele uus tont —
kollane hädaoht hiinlaste poolt, aji, mille wististe juu-
did waitsel teel nii kõrgel tõstiwad ja isegi wabest pil-
diks mõtte andiwad, mis keiser Wilhelm II. omal ajal
maalis. Kui kollased kord tulewad, on neil konguina-
dega tegemist.

Mis praeguse Wenemaa juudisõjasse puutub, siis
on mul mõte, sellest ühes raamatus rääkida. Kui asja
praegusel wiijil aetakse, jääb wõit juudi kätte, ja et see
wenelase „laia ijeloomuga“ kergemine walmis saab kui
kustil mujal, et kõike oma kätte kiskuda, näib kindel

olewat, ja et see wõit Wenemaa wäikeste rahwaste wiimast lehekülge tähendab, on ajaloo walgulsel waadates muutmata tõde.

3. Wõitluse eesmärk ja rakendus

Wõitluse alus. Wõitlejate iseloom. Alliance Israele univervelle. Wõitluse juhtmõtted. Soomemaa ja Italia-Türgi sõda. Kultura hädaoht. Piibli ettekuulutus ja juhtmõtted juudi wõiduks.

Enne meie aja arvamist oliwad juudid Aasia rahwaste piiride taga weikestes trobikondades elanud ja aastatuhandatel enesele pea muutmata kindla iseloomu omandanud. Siis tungiswad nad Palestina rahwaste kallale ja wõitjwad nad osalt ära, et nende ajemese ja keskele lühikest aega elama ajuda. Kui seal nende rüppest ristiusk ilmale jõündis, mis nende alust õõnistada ähwardas, oli nende preestritel osawuist kiillalt, et seda uut usku, mida nad kaotada ei suutnud, oma wõimu alla wõtta ja teda üle piiri muulaste sekka juhutada, et temast sel teel lahti saada. Nende tubli kaaslane Saulus, kes uue usufeltsi wastu sõdis ja teda selle juures tundma oli õppinud, muutis oma nime Pauluseks ja wõttis juure ülesande oma peale, mille ta ka wäga hästi korda saatis. Kuid asjal oli ootamata tagajärg. Uuel usul oli juutide keskes oma jagu sõpru, kes ühes usuga wõõrjale rännajiwad ja teistele jinna teed tegiwad. Juundarahwa rändamise laine ei läinud nüüd enam oma endise asupaiga poole Aasiasse ehk Egiptusesse, waid õhtupoollsetele maadele Euroopasse. Siit leidjiwad nad aga esimelst rannast Greekamaal tundmata kõrge kultura eest, kelle omanikud nende peale kui poolmetslaste peale alla waatajiwad. See tegi wahemüüri nende ja selle maa elanikkude wahel, millest üle ei saadud. Nad otsjiwad sündsamat elukohta ja waotjwad edasi ühe rahwa juurest teise juurde, aga ikka tagajilukamist eest leides ja wõõrasteks, rändawaks mõistatuselks jäädes. Siinsed rahwad nägjawad kergeste, et nad neist cemale pidjwad jääma. Tegjwad seda ometi isegi nende

fugurahwad ise, nagu arablasted, kes ütlesivad, et elu-
maja poole väärtust ära kaotab, kui juut ta ligidale
elama ajub.

Pea tuli uus pahandus wahela. Ristiuisu kirik
teadis seletada, et Jumal juutisid igaweste rändamisega
on nihelnud, sest et nad Õnnistegija risti poosivad.
See nuhtlus pidi niikaua kestma, kuni nad oma pattu
kahetseswad ja ristiuisu heidawad. Selles arwamises sei-
sis see mõte, et kristlane juuti sallida ei wõinud. Kes
temaga lahkestes oleks ümber käinud, oleks Jumala nuht-
lust fergitanud, asi, mis wäga halb wõis olla. Et juu-
dil aga iie oma Messias tulemas oli, kes ta rikkats ja
wägewaks pidi tegema, jäi ta oma wana isaisade usu
juurde kindlaks ning seega — Euroopa rahwaste aia taha.
Seal põrmitises ta terwelt 1800 aastat nagu talweunes;
(Pethargias), nagu juudid seda ise ütleswad. Kui pärast
Prantsuse rewolutsiooni uus kewade neid äratas, kestis
see waewalt kaks inimese eluiga, kui sarnane hädaoht
neid uueste ähwardas. Euroopa rahwad oliwad näinud,
et nende lootused tühja oliwad läinud, ja nad mõtlesiwad,
oma maid juutidest puhtaks teha, liikumine, mida
antifemitismuseks kutsutakse ja millest ülemal jutt oli.
Kui juudi kewade ka weel mitte wana ei olnud, oli ta
ometi nende jooft mehi kaswatanud, kes hädaohtu sel-
geste nägivad ja oma fugurahwa peasmise peale mõtlesiwad.
Nende õnneks ja teiste õnnetuseks oli siis juba
oma jagu juutisid ajakirjanduses tööl, kellede peale loota
wõis. Oli ka nende sugulasi ja sõpru tähtsates ameti-
tes ning mis mõõduandew, neil oli millionärisid, kellede
eeslid fuldkotiga igast müürist üle peasesiwad. Wististe
seis is aga nende tublim tugi nende oma suguweres. Juut
ei armasta juuti ega kedagi teisest inimest; aga ta toetab
oma suguwenda wõõraste wasta igal tingimisel. Arja-
lane armastab oma ligimeest, aga ta ei toeta teda mitte
üleüldistes asjades. See saadab wõidu juudi poole, asi,
mida elu tõeks on tunnistanud.

Seda asjakorda õigeste ära nähes — ühel pool
kindel kadumise tee, teisel pool kindel wõidulootus — pi-
dasiwad juudid isekeskes aru ja tegiwad wõitlemise plaani,

mis nii kaugele ulatab kui nende sugu. Wõitlemise eesmärk? Selle andis wastane omalt poolt oma eesmärgiga. See oli juudi kaotamine. Suut ei wõinud jellele wähe- mat mõtet wastu joata, et ühejuguieel alugel sõtta as- tuda. Nii tekkis rahulises Europas wõitlus elu ja surma peale. Oleks see tõsiseks sõjaks kujunenud, oleks ta ammu lõpule jõudnud ja Europa europlastele tagasi annud. See oli aga, nagu kerge arwata, wõimata. D- jiti ja katsuti teisi teesid, mis eesmärgile wiivad. Ent ennegu üleüldine wõitlus algas, oli wõit waguji juba juudi kätte läinud. See ehitas oma pärandatud kawa- luse peale ja jai eesmärgile. Täna on tema hädakoht kauaks ajaks kadunud, aga ialgi mitte jäädawalt, sest et ta ise selle eest hoolt kannab. Tema egoismus ei tunne piiri, tema on oma „jumalale“ truu, ja see „jumal“ on ta enese tunnistuse järele raha. Mis aga rahaga meie ajal tehtakse, seda küsige kapitali wastastelt, ja need kos- tawad: Uusi pärisorjaid. Kui need kord ennast peastma lähewad, on juut kui kapitalist nende ees. Siis teh- takse lõpurehning, millest täna weel wara on rääkida.

Et juudid üle ilma laiali elawad, nõuab nende ühine juhatus juurt rakendust (organisatsiooni). Kui juu- did selle awalikult ette oleksiwad wõtnud, oleks see neile kardetawaks läinud. See oleks ju sarnane rahwuswähe- line juhatus olnud nagu seda paawsti juures tuntakse. Uusi asjus wõiwad riigid sellega weel leppida, kui ka mitte igal pool, ilmlises ja poliitilises elus oleks see wõi- mata. Riigid oleksiwad ühel nõul wastu astunud ja nad korrale hiiidnud. Kes aga meieaja elu tunneb, teab, kuidas rahwaste elusooone tukkimine kõrkidest riigi piiri- deji ja wõimudest üle ulatab. Suutide oma ka, pealegi tublimine kui kellegi teise rahwa juures, sest et nende riigi aade Palestinas Messia juhatusel seisab ja et nad kõigest hoolimata wõõrad on, kus nad ka asuwad. Et nemad ka paremine kui ükski teine rahwas ijekeskes kokku hoiawad, wõiswad nemad kergeste ja julgeste kõige suu- rema juundarahwa juhatusel kokku seadida ja käima panna. Neil on igatahes oma juhtiw keskkoht olemas, kust terve ilma juutidele tarwiliji näpunäiteid antakse. Wõib olla,

et selle keffkoha asupaik siin Pariisis on, wõib ka olla, et see lihtsalt jünne juudi selts Alliance Israélite universelle on, selle nad 1860 asutawad ja selle awalik eesmärk juutide wabastamine kõikidest kitsendawatest seadustest, nende waimlik ja kõlblik uueks jündimine, nende huwide kaitsmine jne. on. Sellel on igal pool oma abiseltsid, kuna ta eesotsas juudi millionärid seisawad. Liikmete arv kaugele üle 30,000, jissetulek läbisti poolteist miljoni, wäljaminek natuke juurem, kuna korjandused iseäraliste juhtumiste heaks peale selle on. Tehti ju omal ajal selgeks, et Münchenis Drenjusi professi heaks raha korjati, kuid „täitsa erawiihil“. Selle raha eest pesti äraandja ajalehtede juhtkirjades puhtaks ja maffeti nende eest lehtedele mõned millionid, Pariisi keffseltsil on 26 eestseisuse liiget, nende keskes Berliner Tagblatti toimetaja Dernburgi wend ja Saksamaa asutuste direktori onu Derenbourg oma sugulasega, siis Leven, Lehmann, Erlanger, Hirsh, ülem rabi Zadoc-Kahn, nüüd jurnud, Oppenheim, Péreire, Reinach, Rodrigues jt. Kolmikümmend kolm asemikku elawad terwes ilma tähtjates kohtades ja isegi tähtjates ametites. Et Wenemaa salajaks jätud, kus see kardetaw wõiks olla, ja et wististe nii mõniqi oma nimega ette astuda ei taha, on nende asemikkude arv wististe mitu korda juurem. Wahest on neid juudi seltsiid ja ühendusi wähe, kes selle peafeltsiga mitte ühenduses ei ole. Nii on juutidel terwe rakendatud wõrk üle ilma tööle, et nende „huwiihid kaitseda“.

Et see korraldatud seltskond kõiti oma eesmärkiid ei awalda, on arusaadaw. Aga juba seegi, mis must walgel seisab, näitab, mille wastu wõideldakse. Mõni proow: Juut ei saa enne kristlase ja mohamedanlase sõbraks, kui need juudi usku on tulnud, mis ainus mõistmise usk on. Wõõraste wastaste ieas elades jääme meie muutmata juutideks: Meie rahwus on meie esiwanemate usk, teist meie ei tunnista olemaks (teist rahwast ega usku). Juudi õpetus peab ükskord üle maailma paistma. Et teiste rahwaste elu olu nii mitmesugune on, ei wõi meie nende huwide peale waadata, kui meie huwid

mängu peal seisawad. Usu ja politika tõde on ainult juudarahwa käes. Katoliku usk, meie ajaloolik waenlane, langeb meie löögi all. See sõrk, mille juudid üle ilma wälja laotawad, kasvab päewast päewa ja muretsseb selle eest, et meie pühakirja suurte prohwetide ettekuulutused täide lähenad: See päew tuleb, kus Jerusaleem maailma rahwaste palwetoda on ja kus juuda ainu jumala lipp üle ilma lehwib. Tarwitagem igat juhtumist. Meie wõim on suur, õppigem teda tarwitama. Mis on meil karta? See päew ei ole kaugel, kus maailma warandused ainuüksi juutide käes seisawad. Kui juut tõuseb, tõuseb ta mehikelt: Meie edeneme hiiglasammul. Uus Messias riik, uus Jerusaleem peab keiserite ja paawstite asemele astuma. Meil on wägewate troonikandjate usked lahti, kus meie oma õiguji nõuame. Kes jellepärast kannatab, et ta juut on, seda aitame. Tga kiri (ajaleht ja raamat), mis meid toetab, saagu meil toetust. . . .

Kuida see ilmaühendus töötab, on wäga õpetlik waadata, kui seda äga näha osataks. Soomes on wäga wähe juute ja need on ilma õigusteta. Ehk see maa küll üliwäga wähe lõikust juudile pakub, ei jallinud ta seda kitsendust ometi mitte, wähest ainult juhtnõtte pärast, mille järele neil maailm peab lahti olema. Mida nägime? Ilma et selleks nähtawat asja oleks antud, ilmus juudidüüsimus äkitselt Soome parlamendis ja jõudis kergeste eesmärgile: Meile jagati soovitud õigused wälja, mis äga wälisel juhtumisel weel seaduse wõimu ei ole saanud. See toimetus läks juutide üleüldise juhatuse poolt wälja. Selle asemikud leidjivad paraja filmapilgu ja sõjistasjivad Soome tegelastele kõrwa sõsje: Raotage juudi kitsendawad seadused, ja meie muretsseme selle eest, et laias ilmas Soome heaks meeleawaldusi liikuma panna, äsgei märgufirju walitsejatele saadetakse. Kui teie meie soowi ei täida, tulewad wähest Soome wastu meeleawaldused ilmsiks. — See on tõine juudikaup, kes enesele selle läbi uue saagimaa awab, kuna ta selle eest muudei paku kui — sõna, wähest täitsa mõjuta sõnakõla.

Kui praegu Italia-Düüri sõda lahti läks, oli Düüri-

gimaa juutidel kahju karta, sest et selle maa walitsus otsapidi nende kätte jahkerdati. Mis sündis? Nagu nägematal taktil hakati igalpool Italia wastu tantsuma, niihästi miitingides kui ka ajalehtedes. Neil on oma üleilmne juhatus, ja neil on ka üle ilma mehi, kes teised rahwad tantsuma awatelewad, et tantsumeiistri— taskut täita.

Zuudi tublidus seisab selle juure wõitluse juures osalt ka selles, et tema feda wõitlust selge filmaga näeb ja sihitundlalt juhatab, kuna teised arwawad, et mingisugust wõitlust olemas ei ole, sest et see nende filma eest finni on kaetud. Semit on kawalam kui arjalane. Esmene õppib teisi juba aastatuhandate eest üle lööma, kuna teine õiglasel töö ennaft toitis ja selle juures auwaks inimeliks kaswis.

Kui meie feda hiiglawõitlust kahe hoopis isefuguse fuguwere wahel erapooletult waatame ja tema ajaloolist käiku filmas peame, seisab juur kultura hädaoht meie filmade ees. Kui wõitlus elu ja surma peale kahe rahwa perekonna liikne wahel lahti läheks ja teise surmaga lõpeks, siis oleks see küll ülekohus ja seega halb, kuid halbusele oleks oma jagu tröösti juures: Üks kaoks ja teine, umbes tema farnane, astuks afemele. See ei annaks kulturele walusat hoopu. Kui näit. Daanlased rootslastega ehk bulgarlased serblastega eluwõitlusesse sattufiwad ja ühed neist kaofiwad ehk teiste wõimu alla langefiwad, läheks kultura käik umbes endisel wiisil edasi, sest et need rahwad enam wähem hewäärised on. Kui aga eskimo Inglismaa ära wõidak ja oma kultura alla sunniks, oleks see raske hoop inimlisele kulturele, seega inimelisele õnnelisele edule.

Selles seisab juudiküsimuse kurjem külq. Zuudid seisawad igas tiikis wõrdlemata madalamal järjel kui arjalased, kuhu neid nende fuguweri paigutab. Ehk olefiwad nad ka arjalaste sugust, olefiwad nad oma kurwa minewiku ruful ka ehmatawalt madalamal järjel kui Europa arjalased. Wiimaste filmis on ju juudi nimi sõim. Hiljuti nimetas keegi walimise kandidat oma wastast juudiks, see kaebas ja nõudis trahwi ning kahjutasu ning mis ütles Prantsuse kohus? Ta andis kaebajale õiguse, aga mõistis ainult mõ-

ne franga tasuks. Sel ajal on üliwäga paha alus.

Mis on nüüd antud alusel räägitawa mõtluse juht-
mõte? See mõib ainult üks olla. Juudi ja arjalase wa-
hel seisab kõrge müür, mis neid lahutab ja juudi ala-
mat iseloomu näitab. See wahemüür tuleb maha lõh-
kuda, et ühesarnaseks jaada ja seega ligemale eesmärgile
jõuda. Seda tarnadust mõib kahel wiisil edendada ja
see on juudi tõusmine ja arjalase langemine. Kumb
neist on fergem? Kuida eespool nägime, on juudi tõus-
mine liihikese ajal, mis ka aastasadad olla mõiwad, pea
mõimata, kuna arjalane oma iseloomuga kaugeltgi nii
kindlal ja kiwifel järjel ei seisa. Seal ei ole walimist:
Arjalane peab alamale waoma, et juudiga tarnaseks
jaada. Ja mida tähendab see? Juumejefsoo kultura alan-
damist endiste tooreste aegade poole.

Selle peale waadates peame ütlema, et juudid kul-
tura rikkujad on. Sellele otusele on igamees, kes jeda
kõsimust uurinud, jõudnud, üks ühest, teine teisest kül-
lest waadates. Et nad meie-maa warandused oma kätte
kõuwad, on ka halb; aga meie kulturalaigi allatisku-
mine on wõrdlemata palju halwem.

See õõnistamise töö tehtuneb praegu ilma eran-
dita igas eluwalla nurgas, kuhu aga kuidagi ligi saa-
dakse, küll tasa ja targu, hiisgi uskumata tüsedusega ja
sihikindlalt. Israel tõttab juurel jammul selle eesmärgi
poole, mis tema ees juba aastatuhandaid wirwendanud
ja mida ta oma ehiisade pühaks päranduseks peab: „Si-
na õgid kõid rahwad ära, mida Issand sulle annab“.
(5. Moj. 6, 16.) Ara karda jeda rahwast, jekt see on
sinu jõõdaks antud“ (5. Moj. 6, 10.) „Ja kuningad
jaawad sinu orjad olema ja wõrstinnad sinu lasteam-
med. Meed langewad sinu ees põlwili põrmu hiisse ja
latuwad sinu jalgadelt tolmule. (Jef. 49, 23.) Teie saate
wõõraste waranduse ära neelama ja nende hiilguise oma
hiilguiseks tegema. (Jef. 61, 6.) Kõiki rahwaid wõid ja wälja
imeda (kurnata), kuid mitte oma wenda. (5. Moj. 23, 20.)

Järgmises peatükis waatame juutide kulturalawas-
tast töõd meie keskes. Et hiin nii paljude pahade juur
seisab, ka Gestis, tuleb jeda mõistusega lugeda.

4. Kultura rikkumine

Kaks reformationi. Kaks jumalat, Jahweh ja Maha. Nisja jisu ja siht. Keerulised asjad. Inimeste wahed ja nende uduštamine. Wähe juurus. Sopa kirjandus. Wödras taim. Juudi juguelu. Saparahas. Sopa ärinifud. Semiti ja eestlase paradüis. Sihlik kultura rikkumine. Heine nilbused. Juudi elufüimus ja kawalused. Wöitluse rakendus. Humanité. Wiedemann — pornograaf. Dts Gestiis. Gesti juudi ohwrid. Sopa pildid. Glaw läilus. Kujude ebastamine. Juudi kirjanduslik köju. Juut wabaduse takistaja. Prantfufe näitused. Wabaduse turjaste tarwitamine. Juut ja Prantfufe figidus. Walimised ja juudid. Ametite jahferdus. Soowiktrjade jaht. Marije pettused. Uuno lugu. Gardeni protsess. Takistused maha!

Meie ajalugu räägib ühestainiast usu reformatšionist, mille munk Martin Luther korda saatis. Teise, weel tähtsama reformatšioni waikib ta jurnuks ehk räägib temast teise nime all ja ebatödel juhtmöötel. Et see etteheide minu poolt tuleb, on minu kohus teda põhjendada.

Esimese reformatšioni saatis ristiusk oma jiatulekul korda. Et temal enesel reformeerimist tarwis läks, näidas pärastne puhastus, mis tema kallal ette wöeti ja mida diguse pärast teisets reformatšioniks nimetada tuleks. Et seegi kõike korda ei jurnnud jaata, näitab ristiusu ajalugu ise, nagu ta pärast Lutherust arenes. Ja kuhu jhib see arenemine? Sinna, kus enne esimest reformatšioni Europas elati, i. o. aastat paartuhat tagasi. Kui ajalugu ajakäigu kohus on, siis on selge, kes tema ees süüpingis istub.

Europas kaswis wana öunapuu oma põlisel kanmul, mille ta ise ta iseloomuga oli aastatuhandatel kujunenud ja mis tema kohane oli. See öunapuu, tema „pagaana“ usk, oli omal ajal Indiaist jüia toodud ja jüimsete olude ja tarwiduste järele ümber kujutatud. Tema kujutajad oliwad arjasugu rahwad, Europa taewa all, kes oma isejugusele inimlise kultureetele astujiwad ja Greekamaal nüfugusele kõrgusele tõusejiwad, nagu teda tänini kuskil mujal weel ei ole kätte saadud. See kultuur andis ka usulistele asjadele oma kindla paiga kätte, kuhu

teda ka täna uueste juurte reijide järele paigutama hakatakse. Kus on see koht? Küjige luulelennu kohinalt! Ma kardan, et minu kostus küjija juurde ei ulata.

Dolleaegse usu juu ulatas wahest üle terve Europa ja oli enam wähem ühesugune, sest et ta ühest hällist tuli, mis ustude sünnikohal Indias seisis. Seda tõendab meile üks tuttav nähtus, mille peale toetada võime ja mis iseäranis Gestis ilmub. Gesti rahwas on kõige wanemate pulmapruukide muuseum ja need oliwad omal ajal Indias ja Europas ühesugused. B. Schröder on näidanud, kuidas wanad Gesti pulmapruugid jägedaste kõige tühisemates tükkides India ja Europa rahwaste omadega uskumata peensusel ühte käiwad, ja neid on nii palju, et neist raamatuid wõib täita.

Järeldus: Kui nüüd pulmapidu kombedega lugu nii on, miks siis mitte usuga? Usu juures oli see weel enam olemas, kuna ju ka abieluse astumine paljuti usu walda ulatas. Nii kuidas wälisest pulmapruukidest kindlaste ja igalpool finni peeti, nii läkijwad ka usuküsimuse asjad üleüldiselt oma põhjuste poolest kokku, kuna iga rahwas oma südamekutsumise järele antud alusel edasi ehitas, greeklane suurewiihilist taewast walmistades, eestlane liigutawaid armastuse lugusid luuletades, mis otsesteel taewaga ja jumalaga ühes seijiwad. Kui ristiusk Gestile tuli, leiti selle wana „pagana“ usk eest, kellel ise oma juurjumal oli. Selle iseloom oli aga nii — wäga jumalik, et ta ilma iga muutmiseta ristiusu jumalaks wõeti, niihästi nime kui ka olu poolest. Ja selle wastane kurat? Ka seegi jäi lihtsalt endiseks.

Mis oli ristiusul uus? Linnistegija, kelle ajaloolik alus juudarahwa Messiaase mõttes juurdub. Et sellega ühes aga terve piibel kaasa tuli ja nii walju ja kõrge autoriteedi au sisse astus, et wõeldi, see olla täht tähest Jumala enese poolt nagu kirjutajale ette wõeldud, tuli ristiusuga juudarahwa elu olu Europasse, et siin walituse wõimu oma kätte wõtta ja — keskajale wastu astuda. Et see usupõllul sündis, oli see usu reformation, mille kõrwal Lutheruse usupuhastus weikeseks sündmuseks kokku kuiwab.

Kui faks sedajama asja teewad, ei saa mitte see-
 sama asi, waid faks ifesugust asja. India elanikud and-
 siwad räägitawale ufule eimese aluse, ja see oli ühesu-
 gune. Sellel alusel ehitatiwad faks ifesugu rahwast edasi,
 arjalased ja semitid. Mis wiimaks wälja tuli, oli selle
 wastand, mida meile nüüd õpetatakse. See õpetus üt-
 leb, et juudarahwad paljude jumalate juurest üheainsa
 jumala juurde olla üles jõudnud, kuna arjalased mitmed
 jumalad olla loonud. Kui meie oma jalal astume ja
 wabalt waatame, näeme teistfugust asjakorda. Juudid
 jõudsiwad kahe peajumala juurde, kuna arjalased ühtain-
 fat ilma ja inimese loojat tundsiwad. Mis selle ligi-
 konnas liiksiwad, oliwad umbes needfamad olewused,
 mida nüüd ingli nimega nimetatakse. Zeus oli greek-
 laste peajumal, Taara eestlaste pärisjumal, kuna teised
 tema ümber elasiwad, et ühtekokku taewalist perekonda
 saada. Juudi faks jumalat käisiwad kui ühewäärilised
 olud käsi käes ja elasiwad ühes templis rahulikult kõrwu.
 Nende nimed oliwad ja on weelgi Jahweh ja — Raah,
 esimene taewane, teine maapealne jumal. Seda tunnis-
 tab ju nende õpetlane ifand Karl Marx selgel sõnal ole-
 waks asjaks, ning täie õigusega. Mõtleme mõni aasta-
 tuhat tagasi, et nende kahe jumala hällile ligineda.

Kui meie arwame, et ülemal nimetatud hüpotese
 järele juudid wäljatõugatud semitlastest rahwaste liikme-
 test kokku kaswis, siis wõime arwata, et muistlased far-
 nafel wiisil arjalaste seas eemale saadetud rahwakillud
 on, kuna nemad ju teatawasti arja sugust on. Nende
 süü oli wististe wargus ja luusintine, kuna juutide süüid
 wististe wäga mitmeseltfi oliwad, nende seas ka suguelu
 asjad. Meil ei ole aga mitte tarwis, aimult selle hüpo-
 tese peale ehitada. Olgu sellega kuidagi on, see on kindel,
 et juudid omal ajal teistest rahwastest lahus elasiwad
 ja pea siin. pea sea nähtawale tuliwad. Et toll hallil
 ajal igatahes korralistest inimeste kogudest mõned hal-
 wad liikmed eemale liikati, wõib siindinud asjaks arwata,
 ja et nende keskes ka neid oli, kes tolleaegse ebawu na-
 jal rahwast petsiwad ja wahest ifegi juuremat halba te-
 giwad, on ka enam kui wõimalik, ning et nendest nii

mõnedgi teistele, eemal elavate rahvafalkade jekka elama asuivad, ka juutide jekka, on loomulik. Mõtlemine nüüd, et niisugune usupetja juutide seas eluaseme leidis, et seal ennast kuidagi toita. Seda otjäs ta oma endisest ametist, mis kerge ja kasulik oli. Need wigurid, mis tema saladuses sejuivad, olivad juutidel tundmatad, mis tema äri ditsema paniivad. Tema tegi tempusid, temalt õppiivad neid ta lapsed, et neid nende lastele pühade saladustena edasi anda. Oli ometi juudarahva juures preest-rite amet pfsani ühe suguharu käes.

Pikkade põlvede järele kaswis sellest eralik usumeeste seltskond ja õpetus wälja. Mis wõis selle õpetuse eesmärk olla, mis pidi ta ülem eesmärk olema? Kas mõni kõrge aade poolmetslaste perekonna heaks? Seda ei olnud sellel tarwis, kes kibedal eluwõitlusel kõhu peale mõtles ja waatas, et ta teiste ohwriks ei langeks. Tuli uus wäljatõugatud inimene selleks nende juurde, et neid kõrgemale mõttelemmule tõsta? See oli juba wõimata, sest et tal enesel see puudus. Wida tema aga kaasa tõi, oli peenem ehk jämedam petmise kunst ebausfu abil. Mõtlemine ometi, kui ligidal see kunst seisis. Muimehed läkfiwad iiefektes tüüliste, iostiste jaagi pärast, ja tahtfiwad rahwale näidata, keda uskuda wõib, kes pettis on. Nad ohwerdasiwad selleks ja hiiüdsiwad oma jumalat, kes ohwri pidi põlema sütitama. Need, kes selle mõtte ette paniwad, teadfiwad midagi, mis teistel ja rahwal tundmata oli. Nemad paniwad kustutamata lubjakiwid waremeks ohwri puude alla kokku ja walasiwad kõigele wett peale, et silmanähtawalt põlemist raskendada, et sellega aga asjalikult tuld sütitada. Need meistrid teadfiwad ise wäga hästi, kust tuli tuli; aga nad pöörfiwad asja teise ja ütlesiwad, et see nende jumala poolt nende soowil tuli. See oli peenike pettus, millest keegi aru ei saanud. Kui nüüd niisugune petja rahwa taskust raha wälja kifub, siis ei wõi arvata, et tema rahwa kõrgemate waimuhuwide eest muretseb. Teks ta seda, siis oleks ta esimene asi, näidata, kuidas ta lubjakiwiist „jumala“ wõimu teeb ja teisi lihtsalt üle lööb. Tema mure on just see, et rahwas lolliks jääks, midagi järele ei kat-

fuks ega mõtleks ning ainult pimena teda usuks. Tema wiinne eesmärk oli raha.

See seisuford andis nüüd usuwallale sellel tume-
dal ajal kindla tee ette, mida mööda nii ütelda loomu-
liselt kahel jalal astuti, kahel wiisil mõteldi, preestri ja
rahwa wahel kindel wahe tehti, kahte jumalat teeniti:
üks rahwa jumal, nimega Jahweh, teine usutarkade ju-
mal, nimega Raha. Salomoni templis tuli see nii awa-
ralt ilmiks, et teda „röwlihauguks“ nimetati. See oli
suure rahwafogu palwekoda, aga preestrite pangamaja.
Tõeste olla tema katuse all kõige suuremad raha toimer-
dused korda seatud ja korras peetud, mis kaugele üle
juudarahwa piiri ulatafiwad, kuhu kurnawatel tingimis-
tel raha laenati. Tunnistawad asjamehed ometi ise piib-
lis, et nende käsi raskeste selle ja teise rahwa peal olla
lasunud, j. o. need oliwad waeseks kurnatud.

Kui kaugele juudarahwas ise selle „usu“ juhil jõud-
fiwad, on mehifelt teada. Mida aastafadafid taga nõuti,
seda ka saadi, kuna muu tundmataks jäi. Preestritel ei
olnud muud tarwis kui oma erajumala teenistust kor-
ras pidada, see on, jäsjetulekut woolul pidada. Selleks
ei olnud muud tarwis kui tähelist eeskirja täitmist. See
seda ja seda tingimata ja — mõtlemata, siis on kõik kor-
ras. Kõik Lewitide eeskirjad käiwad selle juhtmõtte jä-
rele. Kui tänane juut pesemise asemel sõrmeotsja wette
pistab, seisab asja jisu ootamata selgusel meie ees.

See „usk“ ei annud aga mingit siimist fidet. Sel-
lest tuli, et juudarahwas otte kuulmatatal wiisil oma Jah-
weh poolt manitseda sai. Ning see sundis preestrid, õi-
gemini rahapanga pidajaid, abinõufid otjima, et rahwast
ometi koos pidada. Et see jinna tänna ligimate rah-
waste jumalate juurde ohwerdama läks ja seega oma
anni jinna wiis, tuli see tee wõimataks teha, mis sellega
sündis, et juudi jumal ainsaks wälja kuulutati ja kõik
teised wõimalikult hirmsaks tehti. Sellest kaswis ainu-
jumala mõte wälja, mis aga teiste jumalate ja usulaste
põlgamise enefega kaasa tõi. Et juutidel siisgi oma weik-
sed kodujumalad edasi elafiwad, seisab piiblis.

Mis on nüüd selle asjaloo jüü? See, et wana India üff ja jumala aime raha külgi köideti, pealegi juutide juures nii tüsedal wiijil, et raske ütelda on, kui raskestest esimese huwi teise huwi wastu kaalub. Inimese pea ja süda tahtis luuletimul ülesse lennata, aga köht riputas ennast oma lasuga ta külgi ja rufus ta maha tagasi. Selle tagajärg? Juudarahwas sai enesele nii wali Theokratia (usuwalitsuse), nagu mujal seda ei tunta, ja aitas temast ühtlasi rahwast kujutada, nagu teist sarnast mujal ei leidu, ei oma iseloomu halbuse kui ka eluõnne waesuse poolest. Kui halba wilja see Europa rahwaste juures kandis, näeme nende keskaja juures. Europa oli mõistuse teele astunud, nüüd pidi ta pimedalt oma juhi järele astuma. Gestic oli selle juhi esimene ja ainus mure, wana walguist ära kustutada, kuna ta juba lihtsal keele tundmise puudusel uuest aimugi anda ei suutnud. See oli reformatzion!!! See oli häwitamine. See oli juudi wainutöö häbistaw wili. Ja eestlased? Kes juutide halbu tegusid teatab, on — juudidõgija.

Et nii lühikeses kirjatöös nagu eesolew ainult üffitud olusid lühidelt teatada wõib, olgu nimelt juurde lisatud, et asi ise wäga palju keerulisem on olnud kui see ehk neist ridadest paistab. Nii on uuemate uurimiste järele wäga wõimalik, et iga hariduse algus Europas arjalaste keskes ilmus, jääaja ees nendega Afiakasfe ühes läks, nende tagajitulekul osalt sinna, maha jäi ja sealt uueste laiali lagunes, ka põhjapoolle. Aga see ei efitita meie seisukohta ega seletuji. Ka on wälja jaadud, et Juudarahwas ja Israelirahwas faks hoopis isefugust rahwast oliwad. Israeli rahwas oli arjalaste fugust, elas Skanaanis, haris põldu ja oli seega korralik rahwapeere omas kodus. Juudid tuliwad nende kallale ja häwitawad nad kurnamisega ära ja jäiwad mõneks ajaks nende asemele elame. Et Israeli nimi puhas ja juudi oma rifutud oli, jätiwad nad selle kõrwale ja paniwad Israeli ta asemele. On aga teada, et nende kahe wõitlus elu ja furma peale suurt põlgdust nende wahel sünnitas, mida Israeli tõjiste järestulejate keskelt weel meie päiwil leidub. Nagu teada, on Prantfufe juudidwastaste

feast Edouard Drumont kõige tublim, kes juudi hädaohtu alataja kuulutab. Ufuteadlane abbe Charles Renaut kirjutas 1896 paksu raamatu, et selgeks teha, et Drumont Iisraeli rahwa laps on. — Kui Abraham Kanaani maale tuli, oli sealsel Iisraeli rahwal mitu jumalat, nende keskes El-Elion, s. o. kõigefõrgem, Looja, walguse jumal, tõde wain, armastuse jumal. Selle paha wastane, umbes nagu kurat, oli El-Schaddai, s. o. hirmus, häwitaja, maa ja rahwa waenlane. Kui nüüd Abraham sinna tuli, walis ta enesele neist maajumalatest sündsa wälja ja tegi temaga kindla lepingu. Tema ei walinud selleks mitte esimest, waid teist, El-Schaddai. Misparast? Wahest, et selle abil teisi rahwaid häwitada, mis ju tema sugu tradition oli ja mis parasti iseloomus seisab. Meie piiblid tõlgivad neid nimesid mitme teisega ainult ühe sõnaga Istand ehk Jumal, kuna neid jumalaid peale nende kahe weel mitu oliwad, nagu Jahweh, Elochim, Aldonai. H. Heine, ehk küll ristitud, hüüab oma mõrtukatöö juures (Waata tema kaul Mächtliche Fahrt) Schaddai ja Aldonai appi, kes ise häwitajad on. —

Et juures mõitluses oma wastast uimastada, teewad juudid selle kallal plaanilikult tööd, et rahwaste wahed udusse waotfiwad ja kõik ühesugusel järjel seisakfiwad, s. o. ainult sõnalikult ja kirjalikult, kuna loodus ise sellest puutumata jääb. Kui juurel wiisil ja kallil kulul juudid seda segadust sünnitawad, on raske lühidalt kirjeldada. Miihästi raamatud kui iseäranis ajakirjandus kuulutab seda uduwangeliumi kõigele rahwale: iga inimene on inimene ja iga inimese jarnane; rahwaste suguhwude wahed on kunstlikult tehtud tühised tembutused; meie olemis kõik ühesugused inimlikud wennad. Prantsuse maal andfiwad nad selle mõistusewastase töö oma sõbra Jean Ginot hoolde, kes sellest lõpmata juurel tarkusel paksu raamatu kirjutas (kolmas trükk 1908, 516 lk.) ja kõik kokku kandis, mis seda wasfiwat mõtet toetada wõiks, kui ta ainult filmakirjaks. Kuna tema raamatu nimi Le préjugé des races — ekfiarwamine rahwasugude kohta — sõna race tühjaks teha katsub, asjast aga ilma niimeta rääkida ei wõi, paneb ta selle sõna asemele teise —

type, nii et asi põhjalikult lihtjaks rabulisti tembutuseks saab. Drikate ja oinaste sugude wahel tehtakse selget wahet, inimeste wahed maetakse sõna-pahma alla, et waenlast warjata. See käib otseteel kultura piiriete vastu, mis igalpool ja igatahes selgust ja walgust nõuab. Mõ- telgem ometi natufegi asja enese peale!

Prantsuse suurrahwal on juur ja wana kultur käes, mis ilma takistujeta üle maa käib. Üks kirjandus, ühed lehed, ühed õpeplaamid koolidele, ühed õpiraamatud, isegi ühest haridusefõrgusest tulewad õpetajad alt ülesse kõiki- des koolides, ühesugused eksamid jne. See peaks kord ühesuguse haritud inimese andma. Ometi teab iga prants- lane Pariisi elaniku hariduse ja teiste oma wahel selget wahet leida ja teha. See on olemas, seda ei jalga keegi, seda ei fiuida keegi kaotada. On ainult jilma tarwis, kes hariduse asjadega tuttav, ning wahet paistub talle eemalt vastu.

Wõrdleme meie jakslast ja prantslast, ning weel juurem wahet seisab jilma ees, ehk nad küll mõlemad esimese kraadi kultura omanikud on. Wenelane seisab neist kahest. nii kaugel, et wõrdlemine wastikuks läheb. Selle hingeelu sammub teisel teel ja teisel wiisil. Dema ajalugu ühes terwe kulturaga seisab madalamal ja ei anna kord paremat inimest, ehk olgu jilms tõjise kultura töö järele, mis põlwedest peab läbi ulatama.

Ja minu jugulased eestlased? Neude kohta halba tunnistust anda ei ole armas. Kuid head tunnistust wõljiimise abil kirjutada on pahem. Seal tuntatje mehi, kes arwawad ehk wähem seda kuulutawad, et eksami kõrgus ühesuguse inimese kõrguse annab. Kes ilma cand. oma nime kirjutab, seisab alamal kui see, kellel jee ees seisab. Zuba jee jäme ekitus tõendab, et meil madala waimukuraga tegemist on. Aga kui tähtsamaid asju waatame, jaame weel halvema pildi. Kui üks tuttav Eesti tegelane omal ajal Tallinna gümnaasiumi pingil mõne kuu istus, pidajiwad teised kooliwennad teda ene- sest alatumaks ja ei teinud temaga tegemist. Sealte „peajis“ ta ülikooli, kus ta Eesti korporatjioni ajutama hakkas ja selle juures sunnitud oli, endisi korporatjioni

liikmete eluviisid järele tegema. Meist paistujivad talle teadagi kõige selgemine uhkus silma. Ah mis, tõreles kord üks korporand noort student, jina teed niisuguse näo, mis Bauerlümmeleit näitab; ja pead uhke näo tegema, nagu oleks sul tuhat rubla taskus ja küüsiid: Mis maksab Tartu linn? — Selle wägewa õpetuse jai meie noor ja andewaene fuguwend kätte, tegi tema oma iseloomuks ja kandis ta Eesti turule, kus ta, nagu öeldakse, cooli tegi. Tõjine uhkus juurdub aga mujal. Kui eesfel teiste loomade keskes uhke tahaks olla, oleks ta naerulif. Lõwi on oma looduse poolest uhke, millele ta aga kunstiga midagi juurde ei lisa. Et jellest tühiseft asjast aru ei jaada, on wististe madala hingehariduse märk. Ruhu jühib meie fuguwendade uhkus? Sellel wõiks üliwäga kiidetawaid eesmärkiid olla. Kui nemad kõlawat kiitust teaduse, kunsti, politika põllul otjiksivad ja leiaksivad, wõiksime neile ja enestele õnne soowida. Paljude juures on kindel, et nende ainus ja ülem aumahnus külatänawas ehk koguni linna turul seisab. Sellele ohwerdawad nad oma õpetlase lihtsama au, nagu seda toona Päewalehes üks D. (Dr. Luiga) tegi, kes oma fuguwenna iseloomust mõnituse kirjutas, et sellega õieti iseenast mõnitada. See ei ole mitte nalja asi, külatänawa elanikuft kõrge waimuhariduse omaniku teha. Ka heade annete juures tikub madal minewif kõife waewarufuma.

On nüüd nii nured wahed juba ühe arja juguwere keskes olemas, mis jüis, kui neid aastalastega wõrdleme, pealegi nendega, kes mõni tuhat aastat meist ja meie kulturast eemal seisnud? Seda wahet udustada tahata, see on lihtsalt petja püüd. See on ometi alandaw effitus, kui arwata tahetakse, et inimlik aju, kes kord aastatuhandaid wanemal alusel seisab, mõne cooliaastaga kõrge europlase aju jarnajeks jaab. Jääb ta aga madalamale, jüis on kõif tema waimuawaldused madalamal järjel, seega kõrgemat olewatele ajudele kahjulif. Juudid tunnistawad nüüd ise, et nad Europas 1800 aastas nagu talwe und magasiwad, et jüis 19. aastajal elusse ärgata. See ärfamine jündis mitmel jär-

gul. Prantsuse seadusekorraldamine lõppis 1831. Alles 1833 võis juut Inglismaal advokadiks, 1845 aldermanniks (linnanõunikuks) ja viimaks 1858 parlamendi liikmeks saada, kuna Saksamaal 1808 ja 1812 antud avaramad seadused 1814 ja veel 1848 osalt tagasi võeti, et alles 1871 juutijid teistega ühedigussisteks teha. Venemaal puudub see veel täna, ja just Vene juutidega on Cestil tegemist.

Aga ka selle juures tuleb jämedat ekstitust karta. Seadus ei muuda aju, vaid annab ainult selle muutmiseks mahti. Oli see käes, siis tuli uus takistus nähtavale, mis pahem. Juut ei mõtelnudgi selle peale, oma „rusuja“ iseloomu omandada. Selle vastu tundis ta elawat põlgust ja pealegi seda, et ta juudist igati alamal seisab. See teeb võimataks, et juut ialgi arjalase jarnajeks võiks saada. Ning selle lihtsa nähtava asjaloo tagajärg? Meil on juudis inimsega tegemist, kes peale kõigi teiste halbuste aastatuhandaid meist taga seisab, kes tõsine ja pealegi kõige pahem asi on.

Et need meie päivil terwes ilmas ajakirjanduse oma kätte kiuwad, et selles oma waimutööd meie pakuda, ja et nad raamatutega sedasama teewad, peame üttelema, et selles meie kultura allakiskumine, enamiste selge rikkumine peitub. On meil omegi teada, kui raskesti kehwa eestlaste toimetusel Cesti ajakirjandus on alanenud. Need ei soovi oma sugurahwale halba, kuna juudid kõiki teisi jihilikult alla kiuwad, et need neist mitte paremad ei oleks. —

Meie tuleme nüüd ühe peapunkti juurde, mis tõst seletust nõuab, sest et see ka juba Cestis hukatust wälja laotab. See on sopolkirjandus, mille süü juudi peale langeb. Misparast? Sest et juut tema prohwet on. Seda on ta kahel põhjusel ehk tublimine ütelda kahewõrdselt. Ilma tema mõjuta oleks asi mõistatusline. Meil tuleks küsida, kuidas see omegi tuli, et arjalane, kes oma loomu aastatuhandaid oli igasugusest sopolast õnnega puhastanud ja kõlbuslikult kõrgele jõudnud, äkitselt mudasse kukkus ja seal ohtraiste püherdas? See õnnetus oleks arusaamata, sest et loodus iseenele vastu nii ras-

feste ei patusta. Ta ei taha ialgi ilma fundufeta
 oma wõitu käest ära anda. On see siin siiski jündinud,
 siis tuleb feda fundust otstida. Kes ajas temale uueste
 jopä kaela? See, kes oma iseloomu poolest jopane on ja
 kes feda meelega tegi, et wõitluses oma wastast raskest
 haawata, s. o. juut, kes feda ise selgemine ja kindlamine
 must walgel tunnistas kui keegi muulane feda raatjiks
 teha. Kellel weel, nagu minul, wõimalik olnud, feda
 juures ilmalinnas, moderne Baabelis waadelda, kus nad
 selle elu wabadust tarwitawad ja oma pärandatud iha-
 sid walitseda lasewad, see wõiks sellest laulusid laulda!
 Nii on aga nii inetu, et ta paberit ei kannata, et temast
 isegi märkusi teha ei wõi, ilma et kartust oleks, jopp
 wõiks puhta peale pisaraid pilduda. Nii peawad lugeja
 filmad pooleli finni jääma, tema enese heaks. Kõlbline
 haaw ei waluta vähem kui kõrwahoop, ja hoobid tui-
 mastawad. Aga walguft saab sellestgi, mida ütelda wõib.

Wõtleme kõige pealt selle peale, et juudid juba
 oma algust saadik parasjüdid on olnud ja feda iseloomu
 igal eluseisul näidanud. Nad teadwad ifka teed leida,
 kuid teist ülekohtult imeda. Nagu juba eespool näida-
 tud, on parasjüdi sugutalu teisel järjel kui korralistel elu-
 katel, asi, mida isegi taimeriiigis sarnasel wiisil leidub.
 Arjalase tundmused on siin kainenamad ja kassinamad kui
 juudid. Wahe on nii suur, et raske uskuda. Kuna ini-
 mine selles loomaga ühel sihil astub, on ta selle loodu-
 selt jisseseatud asja nende riigist kaasa saanud. Et sel-
 lest lahkumine aga segasoga aastatuhandaid wältas, jai-
 wad mitmesugused inimese perekonnad sellest mitmesugu-
 sel mõõdul kaasa, ühed enam, teised vähem, ning sellel
 teel kaswanud nad pärast ka aastatuhandaid waguft
 edasi, üks wanast lahkudes, teine tema külgi finni jää-
 des. Selle juures oli aga loodus ise juureks teguriks.
 Lõdune päikese all paneb ta maapinna lõpmata järaga
 õitsema, et elu jagenemist toimetada, kuna ta külmal
 maal nii kokkuhoidlik on kui iganes wõimalik. Arjala-
 sed oliwad juba inimese algust saadik põhjapoolse ränna-
 nud ja seal lume ligikonnas, osalt selle peal, inimeseks
 kaswanud ning ühtlasi kuendas punktis muinasaja mu-

daht puhtaks saanud. Suut on ilmaist ilma põlevate kõrbe piiril elanud ja sealt alles nii ütelda tänase homnikurongiga siia jõudnud. See annab mõõtmata laia vahe. Peale selle on wististe põhjust arwata, et tema fugu ka Iõumamaal juba esimesest algust saadik räägitas asjas teistest — üle käis, nii et küll ka see asja andis, teda kui kardetawat elukat teistest eemale liikata. Seletage eelpool tähendatud Soodoma lugu sellel walgul ära! Ja Jerusaleem? Prohwet Hefekiel ei juutnud omal pikal eluajal muud hullemat sõidelda kui selle elanikka sugulise soppa päraht. O, hiiüdis ta meelt ära heites, nii hukas ei ole ju Jerusalema naised mitte kui Soodoma omad, aga ei puudu palju, siis on nad neist weel palju pahemad! Ring see oli aastatuhandaid hiljem kui juudarahwa elualgus. Müüid tõendawad nad ise, et nad täna jedasama on, mis nad mõne tuhanda aasta eest oliwad. Mõtelge ometi kainelt, mis see asjalugu jutustab!

Nemad tuliwad Siinai mäelt Zumala juurest, kus nad elu eest wärisewad, Palestina piirile ja lõiwad oma telgid sinna ülesse, peale selle, kui nad kõrbes 40 aastat nälginud oliwad. Zumala enese juhil pidiwad nad siin üle wastase piiri astuma, selle mõõgaga ära wõitma ja tõotatud maale elama astuma. Neil oli ülemaid asju ajada. Neil oli omad sahkerdajad kaajas, kes heledal päewa walgul koosolejate filmade ees wõõrarahwa liiderlii naiji telkide alla wedasiwad ja sealsamas asju ajasiwad, kuhu igamees takistuseta igal filmapilgul juurde astuda wõis. Nsi läks juba neile enestele nii läilaks, et keegi ühe paari kindlal filmapilgul mõõgaga läbi pistis. Lugege jeda 4. Mos. 25! Seal seisab: „Ja Israel elas Sittimis ja rahwas hakkas minema hoortööd tegema Moabi tütardega. . . . Ja Jehowa ütles Mosele wastu: Wõta kõik rahwa peawanemad ja poo nad üles Jehowale päewa kätte, et Jehowa tullne wiha Israelist pöörab. Ja Moses ütles kohtuwanemate wastu: Tapke igaiüks oma mehed, kes heitnud Paalpeori poole. Ja, waata, üks mees Israeli laste seast tuli ja wiis oma wendade juurde ühe Midjani naisterahwa:

Mofese nähes ja kõige Iisraeli laste koguduse nähes, kui need olid nutmas koguduse telgi uste ees. Kui Pineas, Elefari poeg, preestri Aroni pojapoeg, seda nägi; siis tõusis ta üles koguduse seest ja võttis piigi enese kätte, ja läks siis Iisraeli mehe järele hooraredusse, ja pistis mõlemad, niihästi Iisraeli mehe kui naisterahwa kõhust läbi; ja nuhtlus sai keelatud Iisraeli laste pealt. Ja need, kes selle nuhtlusesse ära surid, oli neli kolmkümmend tuhat," s. o. kakskümmend neli tuhat meest tapeti Mofese käful awalise häbemata elu pärast maha. „Meie juudid oleme täna needsamad, mis mitmetuhanda aasta eest olime.“ Ning meil on tõlplaji, kes sellest aru ei saa!! Hefekiel ütles neist: Nad ei ole küll nii halvad kui juudid, aga ei puudu palju, siis on nad juuditest veel halvemad.

Kui ma üleval pool Juudarahwa tekkimisest rääkisin, andsin ma ettevaatlikult märku, mida seltsi inimised nende seka sattuda võisivad. Kuna nüüd just sellest küllast asja vaatame, peatame selle juures pihemalt. Mida siin leiame, on ootamatalt selge.

Juudarahas räägib oma esiivanemast Abramiist, kes nende sugukonna aputas. Nad jutustavad ühtlasi, kuidas ta seda tegi ja mis tema äri oli. Seda lugu peab luigeja piiblist järele vaatama, et lahtisel silmal asja siisu sisse tungida. Et tol ajal mõne isefuguse „kauba“ eest loomi makseti, sikku, kitsu, wäikaid jne. läks Abram just nende poolest rikkaks. Et ta just seda otjima Niili kaldale läks, ei ole küll öeldud, aga ka mingit muud otsustarbet ei nimetada. Tema oskas asja ajada ja teadis, kus maa ja loomad lahti. Weitsel ebatõdel läks tal ka korda, kuni kuningas majasse tungida, kus rikkus walitses. Et ta aga sellega üffi ei leppinud, ei wõinud terwis puutumata jääda. Kui kuningas paiseid täis läks, pidi ta maalt lahkuma, kuningas shandarid ees ja taga. Aga juba siin tuli juudi uskumata iseloom nähtawale. Tema tuli kuningas maale pettusega ja wiis haiguse selle kehasse; ent Jahweh nuhtles — kuningat, mitte Abrami Süü langes esimese peale, kuna teine õige oli.

Urkumatal wiifil ei keelanud suur warandus ega haigus endist eluwiisi edasi ajamaft! Abram oli nüüd Abraham ja ta naine Sarai Sara, ta ostis uue kuninga üles, et temaga tuttawat mängu uueste ette wõtta, mille juures ta naine jällegi tema „õde“ oli, mille kannul uueste kardetaw haigus käis, mis talle loomade kõrwal ifegi tuhat hõbetükki kassasfe tõi ja hea elukoha andis. Selle eest muretšes Abraham kuninga Abimeleki ja ta ligionna terwise eest, nii et ta ka tohtri äri teha oskas.

Mis selle juures aga wälja tuli, oli ka ootamata ja õpetlik: Sarai oli Abrami — poolõde! Et see usutaw on, seda finnitab ta wend Lott oma tütardega. Lott tuli temaga ühes Egiptuseft ja tõi ka mingil äril suure wara kaasa. Ja kuhu walis ta oma uue elukoha? Soodoma müüridesse! Kui ta siit pidi lahkuma, jäi ta naisufe sinna, sest et see elu temale üliwäga armas oli. ja mis ta tütrede paari päewa pärast ette wõtšiwad, seisab must walgel juutide eneste juleft. Ming et siingi kõif siiu teiste peale langeb, näeme jelleft, et terwed linnad tulega ja tõrwaga maani maha põletatakse. (1. Moš. 12—21.)

Loti lugu tuletab üht teist seda moodi asja meelde, mida 1. Moš. 38 jutustatakse.

Et selle rahwa kuninga pere sopastes asjades teis-test taha ei jäänud, näitab 2. Samueli raamat 16. peatükk 22 salm.

Kes neift näitustest weel targaks ei saa, wõib teifi ife piiblist kergeste leida. Ma nimetan ainult kaks kohta: Kohtumõiftjad 19. — 2. Samuel 11.

Mosefe eeskirjad pakuwad palju huwitawamaid kohte, milledes olewaid asju ära keelatakse, ja prohwet Hefekiel awab meie pilku Juudarahwa madala kõlbluse jisse, kus ta ofse arusaamata asjadest räägib, nagu sel-left, kuida juudarahwa tütrede kulda tarwitawad. —

Uga üks suur puudus! Kus on juudarahwa Paradiis oma rõõmudega? Temal puudus see sõnagi, mis pärast Pärsia keeleft wõeti. Eden oli lihtne maatoha nimi ja taewas sinaw wõlw pea kohal. Moses ja proh-wetid ei tunnud igawest elu, weel wähem harimata rah-

wahulk. Nende hingelõhn ei tõusenud mudajest mul-
last kõrgemale. Selles oliwad ka teised Semifugu rah-
wad nendest ees. Mohamed näit. jutustas mitmest pa-
radiiisist, üks kaunim kui teine, kus inimene pärast furma
pidi edasi elama, teadagi, kui ta usklik on. Et aga temagi
fuguküsimuses oma fugulase juudi ligidal seisjis, mõtles
ta ka Paradiisist sülle peale. Tema usu pardaiisist oli
Mohamedil seitsekümmend kullast ehitatud maja, iga
majas 700 wõõdit ning iga wõõdi ümber 700 ilusat
neidu, seega ligi pool millioni.

Kui wäga lähed eestlase paradiisist jellest lahku! Tema
tahaks igaweste puhtas mõrjsja põlwes elada. Eestlase
armuelu toob taewa maa peale, semit wiib madala maa
elu ühes taewasse. —

Kui need kaks rahwasugu segi elawad, siis kujuk
madalamal seisaw kõrgemal kõndiwa alla oma poole,
kuna teine selle tõstmises nõuta on. Wikal piinal üles
ehitatud hariduse tempel hakkab toore mehe wõimul la-
gunema. Seda toob tema iseloom kaasa. Ühi on hal-
wem. Juut katjub meelega oma „wastast“ alandada ja
nõrgendada. Sellel jihil on üliwäga suur tähtsus. Mi-
kaua kui arjalane eesolewas küsimuses nähtawalt kõrge-
mal seisab kui juut, on selle seisuford wäga raske. Iga-
mees wõib sõrmega tema peale näidata ja teda häbis-
tada. Miipea aga kui ka arjalase perekonnas sarnaseid
halbust asju nähtakse, tõuseb juut ühe kopsuga tema ligi-
dale ja näitab igal juhtumisel arjalase halbuse peale,
selle juu seega finni on pandud. Miipea kui üks ausa
perekonna liige on warastanud, ei wõi see enam tõjiseid
wargaid warasteks nimetada, sest et tema majakond enam
puhas ei ole. Miipea kui üksainus arjalane inimese li-
haturul kaubelnud, ei wõi enam ütelda, et see wana
juudi äri olla. Miipea kui arjalase julest üksigi jopajutt
wälja tuleb, ei ole juut enam üksi selle süü kandja.
Waatke, just sarnastes asjades ehitab juut teistega oma
üleilmist wendust!

Kes asja tunneb, teab, et seda tõde salata ei wõi.
On ometi juudid ise kõige kindlamal sõnal seda tunnis-
tamud! Nii kirjutab juutide üliisädi kiiitja Breslau prof.

Dr. Grätz oma juures raamatus Juutide ajalugu (Geschichte der Juden), 11. köide, lk. 367 muu seas: „Börne ja Heine on juudid. Nemad on küll mõlemad juudi usule selga pöörnud, aga ainult kui võitlejad, kes waenlase kilbi ja lipu wõtawad, et teda seda kindlamine trehwata ja seda täiemine ära häwitada.“ Igamees võib ise näha, kuidas Heine feda tegi ja paraku weelgi teeb. See wastik juut oli esimene, kes Saksa kirjandust plaaniliselt fopastas ja seega selle lugejaid mudasse muljus, kus ta ise alatafa põrmitfes. Heine ei wõi oma parema käega midagi kirjutada, kui ta pahem käsi mitte undruku ligidal ei koba. See on tema luule hallikas ja eluleegi kolle, ja nimelt kõige jämedamal, enamiste läilal wiijil. Kui temal ta liiderlisel kirjawiijil mõni salm on korda läinud, siis on kõrgeste haritud Saksa keel feda teinud, nagu Schiller feda ühes mõttefalmis digeste ütleb. Üks tema parematest laulukestest on Du bist wie eine Blume; aga selle olla ta Pariisis oma elatand pefunaise peale teinud, wahest, et selle rehningi wähendada. Kuidas ta ifka ja alati ifeenmaft omakiiduga kõditab, on otse wastik lugeda. Mein tiefes Gemüt — mu sügaw tundesjüda, on üks ta armsamatest enese taewastustest. Ehk küll kidur, juutis ta ometi üheksa elanikuga oma lauluharemit ehitada. Et tema „armastust“ mingi muu tiib ei tõsta kui see sama, mida neljajalgsete juures tuntasse, kirjeldab ta ife ilma iga häbita oma laulus Walge elefant. Nii frivol, häbemata fopane, võib ainult tema fugu olla. Riifuguste häbilauludega fopastas Heine Saksa puhast luulet ja fihwtitas seega arjalase orna hingeshku, teda enese juurde alla pori jisse kistudes. Et see wõimalikult mõjusaste korda lähets, ei wäsi tema fugu teda taewastamast, pealegi üle ilma. Siin Pariisis kirjutas üks juut mõne aasta eest Humanités, Heinrich Heine olla nii ülifuur ja ainus Saksa laulik, et tema kõrwas ainult Götthet nimetada tohitawat; feda olla Bismarck ütelnud. Kui tema liiderliste riimide efimesed trüfid ilmujiwad, leidjiwad need sakslaste poolt käredate laitust. Pfeäranis wali oli Maßmann oma kriitikas. Mis tegi aga Heine? Parandas oma pattu? Heine näi-

tas teed, mida mööda harnasel pitfikusel tuleb astuda. Ta ei teinud Maßmanni lairustega mingit tegemist, et teda ennast isiklikult mõnitada. Ta kirjutas 1851 oma raamatufese eeskõnes muu seas: „Maßmannilik wana-ema, kõlbluse poolest rikkumata pesunaine, kes lord Friedrich Suure pesu oli pesenud, on oma pojapoja häbi pärast furnuks furwastanud; selle onu, tubli wana-Preisi saapaparandaja, arwas, et kõik ta perekond häbistatud on, ja sai wiletsuses joodikuks.“ Nii peab see, kes juudi fopastust laidab, ise foppa sisse kukkuma. Sellega antakse waimuwalla walitus tooruse kätte. Heine juurem fudamewalu oli ta furmawoodil, et tal — kallid iür maksta on. Nagu juba ülemal tähendatud, ei ole temal sedagi kõlbluse tunnet hinges, et ta oma kuritööd laulus ei kõlistaks. Heine on oma sõbraga ühe ilusa ja noore tütarlapse pimedal ööl paadiga merele wiinud ja ta sinna — arusaamata asjade järele — ära uputanud. Mina ei ole kustilt teada wõinud saada, misfugune juudi priiuf selle warjul seisab. Niipalju näib selge olewat, et asi kuenda punkti kohta käib ja et Heine ise oma ohwri-le enne fihwti andis, kui ta jne. Et ta sellest laulu kirjutas ja et juudid seda laulu ifka ja uueste trükiwad, annab arwata, et nemad seda oma fugu kangelase tükiks peawad, kuna arjalased jõledamat mõrfsukatööd waewalt mõtelda wõiwad. Sellega on üks tükk wanast juudi muinasajast äkitselt meie ukse alla pandud! — Wane-mad Saksa teaduslised Lexikonid ütlewad, et Heine fri-vol on. Uuemad jätawad selle ja iga muu kritika wälja. Käige tema jarel!

Gestis ei ole nendest asjadest aimu. Seal peetasse juutide kiituse järele Heinet juureks luuletajaks, astutakse tema jälgedesse ja tõlgitakse ifegi tema laulufid meie keelde. Wõib olla, et minagi oma noorel ajal midagi temast tõlkifin. Kinniste filmadega ei wõi keegi näha. —

Arja kultura rikkumise politik leiab weel teiselt mõtelt toetust. Niipea kui selle eduwaim keskaja keti oli murdnud, astus ta wiibimata mehifele kulturatööle. Igal eluwäljal otjiti ja leiti teesid, mis kõrgemale wiifiwad.

Seda tõusemist toetas ilufirjandus väga mõnusal viisil, kuna ta oma luulelifel käekõrwal meie hinge juhatas ja kosutas. Nii jäiwad inimese toored ihad, mille muinasaja ahwitalu talle paraku kaaja oli annud, järk järgult kuivale, et kõjuda ja kaduda. Sellest õnneteest lahkumine oleks mõistuse wastane olnud, mispärast seda ta ette ei tulnud.

Kuida aga asi kord seisab, ei wõi juut oma iseloomuga ja annetega selles kulturatöös arjalasega mitte mõistelda. Tema kiwinenud iseloom ei suuda ka küllalt ruttu uueks sündida. Nii oleks juut meie kulturatööst eemale jäänud, meie õnneks, aga tema õnnetuseks. See puutus tema eluküsimusesse, sest see seisukord oleks juudi arjalase kõrwal alamaks elufaks teinud. Selle mõidulootus oleks sellega otjas olnud. Nagu nii väga sage-daste, pööris juut ka siin piigi ümber. Mis siis, ütles ta enesele, kui mina arjalase soiku jäänud looma ihad elusse kutsun ja neile kas wõi walitsewa mõju annan? Siis olen mina eesotfas, kellega arjalane mõistelda ei wõi. See juhtumõte wõib mõidule wiia, vähemalt wastasele nii palju kaifaid jalgade alla pilduda, et ta igal sammul komistab ja kukub.

Delnud ja tehtud! Juudid pöörsiwad pea asemele teise otja ette, tegiwad Heine häbematal eeskujul temast „armastuse templi“, songisiwad tema ligikonna sopa päewarwalgele ja ehitasiwad nii istetalu peale. Lugejad? Neil ei ole sõjaplaanist mingit aimu. Nemad kukuwad üks teise järele soppaaku sisse, kiruwad esiotsa, aga harjuwad wiimaks ära ja ostawad uue soppaamatu, et vähemalt näha, kui läilaks asi aetakse. Tema toored ihad leidwad sellest kosutust, ning juudi soppapõld õitseb.

Kui juhtumisi ehk sibilikult mitmed tegurid ühel eesmärgil ametis, saab tubli tagajärg. Siin on lugu paraku nii. Juut on oma iseloomu poolest niilbede asjade omanik. Temal on politikaliselst asja, seda ka muulaste kaela ajada. Wiimaks sunnib teda tema raske elujärg seda tegema. Kõijida tuleb, kas ta seda halba kaupa rahwale kaela ajada juudab. Selles on ta ju osawam kui arjalane! Peale selle on ta omad ühistööd üle

ilma paremine korraldanud kui ükski teine rahwas. Juutidel on omad suured ja rikkad kirjastuse asutused, trükitojad, raamatukauplused ja peaaegu terve ajakirjandus käes. Uuemat ajal tehtakse kõik suured ettevõtted sellel põllul aktiivseltideks. See teeb aga juudile iga seltsi usse lahti. Kui tal aktiivne taskus, on ta ühewääriline omanik iga teisega. Selle kaudu läheb tal kergeste korda, ettevõtte juhatusse jätta jaada, kuna ju ta need ettevõtted osafeltsina äriasutused on ja nende edu kõige enne joovivad. Et juut aga tubli rahameister on ja et ta igale asutusele oma sugukonna toe ligi toob, ei leita paremat kui teda, kelle kätte asja juhatus anda. Wahest ei ole kuskil enam ühtegi tublit raamatukauplust, kus mitte juutide mõju ei tegutsu. Gestis kaebatakse, et edukas erakonna raamatute kõrwal teised enam ei taha „minna“. Ometi on see erakond alles noor, ilma rakendujeta ja õige juhatuseta. Juutidel ei puudu midagi, mis nende mõju toetab. Nemat tunnewad wahest igat juuti nime pidi, kes kirjanduses töötab. Kirjastaja mõtab temalt heal meelel käskkirja ja saadab uue raamatu oma juudise suguwenna kätte, kes temast ajalehes kiidukõla tõstab ja nii oma poliitika edendab. Nagu teada, ei saa keegi teine reklames juudi vastu. Pariisis on mõni 30 isesugust kirjutuse masinat müügil, kõik Amerikas wabritsetud ja juutide käes. Hea masina hind on umbes 600 fr. Sellest saab wabrik 200 omale, teine 200 on müüja kasu, kuna kolmas 200 reklame peale läheb. — Nii on sotsialistkirjandusel kõik tingimised olemas, mis tema õitsemisest kindlaks teeb.

Juba Heineist saadik teewad nemad jelles alataja tööd ja on nii juure lugejate ringi suurenenud, et tarwiline jagu ostjaid neil käes on. Sellel wedelikul on omad kraamid ja torud, mida mööda ta üle maa woolab. Tema wabritsemist toimetatakse igale seltskonnale, isearanis pahela tarwis, kus sotsialiline liikumine nende juhatusel seisab. Pariisi Humanité oli esiotja jelles natsiooni kaine. Seal aeti see läbi, et ta igas numbris ühe lühikeste jutu toob, mille arw aastast 365 on. Need asjad tulewad peaaegu wiimse ni noorte juutide juurest, kel-

lede tegelik harjutusekool see lehe nurk on, et jüit teed suuremale tuletegemusele leida. Nad on suurel osal wäär-
tufeta tulejahwatufed, ilma sijuta ja sihita, ilma eluta
ja hingeta. Minult kus kuues punkt jutu aluseks on,
nagu nii fagedaste, hakkab kirjutaja jüda tufsuma ja tinti
woolama. Kui meeletult selles tegutsetakse, jellest ei wõi
jutustama hakata, sest et raske lõppu leida. Minus näi-
tus! Naudtee wahi naine hakkab ühe rongijuhiga sõb-
rustama ja teeb ühe karutiiki teise järele. Kui mees wii-
maks karedaks läheb, tõstab ta oma lapse üles ja kiitleb,
et selle isa praegu rongiga mööda sõidab. Nüüd läheb
asi nii hulluks, et mees ühes naise ja lapsega rongi all
surma saawad ja et rongijuht ühes pifa reisirongiga üi-
sama surma leiab. See kõik on läila ja otse meeletu.
Selle juures paistub aga liiderlik naine kangelasena teiste
seast wälja. See on juudi „tublidus“, millega arjalasi
õnnestatakse.

Kas teate, kes Gesti kõige „tähtsam“ fopafirjanif
on? Akademikus Dr. Wiedemann. Ma ei tea mitte, aga
mul on mitu põhjust arwata, et ta juudifugu ifand on.
See tuleb ka tema pornografifilifist ifaht nähtawale. Tema
Gesti-Saksa sõnaraamat on tõifine jealaut, kus ta kuul-
mata asju ette kifub, ma arwan, kiritahtlifelt ise luule-
tab, et Gesti mälestust fopastada. Niipea kui tal alu-
mife otifaga tegemist, täidab ta terwed weerud läilale as-
jadega, kuna ta, kui kõrgematest asjadest jutt, tühife sõ-
naga oma teed läheb. Nii näit. ei tea ta Gesti pühast
hiiest muud itelda kui Hain, Gebüfch, kuna ta isteta-
luga pea poolteist weergu täidab. Et Hurt raamatu teise
triifi juures neid fopastuji ei wähendaks, tehti temale
kangeks kohufeks, et ta tähtegi muuta ei tohtinud, ka
awalifi wigafi mitte parandada ei wõinud. Sellest „tea-
duslifest“ raamatust lähewad nüüd kuulmata fopafüüd
edasi teiste rahwaste raamatutesse, ning eestlase eluase
paistab jealaudana ilma ees. Gesti ühe ifeteadmuf ei
tea selle wastu muud teha kui lihtfalk waitida ja wastu
wõtta, mis herrad nende fujurahwa sõimufks teewad. —

Doona tõi Dlewif ühe Gesti kirjastaja poolt ühe
roomani efimese poogna kuulufufena kaasa. See on We-

nekeelest tõlgitud, kus ta ühe tuttawa Wene juudi sulest ilmale on tulnud. Et see isand oma lugeja koha mädamülikasse wiib, on iseenesest mõista. Tähtsa Wene ametniku tütar on kodust putkama pannud ja kaugemale linna läinud, kus ta politseilt enesele — liiderlise naise passi palub. See ei ole iialgi arjalase neiu, see on juudi Sarai! Alga ta katsub arjalasi jelle juurde alla kistuda. On isegi jelle eest muretsetud, et ta Gesti keeles oma kihwti wälja jagab. — Tallinna Teataja läks kaugemale ja „naljatas“ sellega, et keegi — ahwi naiseks olla wõtnud, ilma et ise sest aru jai. See tuli wististe jelle lehe juudi Kampfi sulest ehk tema suguwõsa lehtedest. Suut ostab oma ligikonda sedawõrd lollistada, et niisuguste asjadega wõib rahwa ette astuda.

Ruudas nüüd noored Gesti sulenikud ja kirjanikud jelle jopä siise kukkuwad, on kerge seletada. Neil puudub kõige pealt kurja ajaloo tundmine. Kui nad jeda tunnekiwad, wõiks loota, et nad ennaft ega teisi määrima ei hakka. Selle poolest pimedad, otjivad nad eeskujuga ja materialiga oma sulele. Mis neile kõige enam ette astub, on jahkerdaja juudi kirjakaup ühes jopä juttudega. Reklame kangelased muretsewad jelle eest, et neid eimeste ritta tõsta, neid kolejuure lugejate arwuga taewastada, neid uueks ja moderne waimutööks kiita jne. Seal on iseenesest mõista, et noor „kirjanik“ siise kukub ja ka teisi järele kiskub. Mõtlemine weel nende peale, kes Gesti pinnast kaugemale ulatawad. Need otjivad kõige pealt nende tutwust, kes rahwaste wabastuse ja wenduse lipu all tegutseswad. Nad lähewad sotsialistide sekka, kus aga — juudid neid oma jopäkirjandusega wastu wõtawad, jeda neile kaela määrivad ja seletawad, et just see nüüd kõrgeste haritud rahwaste ja nende eimeste waimutööliste asunaa ja õnneilm olla. Noor inimene wannub ennaft pea jelle lipu alla, ning jelle wande sees pehib see mõte, et ta wastase eest ennaft eemale hoiab ja midagi nende poolt wastu ei wõta, isegi ka midagi ei loe. See on täieste seesama seisuford, nagu ta paari-tuhanda aasta eest oli, kus ufulased endid waleprohwetide eest eemale hoidjivad. Nendega ümberkäimine oli

fuur patt. Müüid teatab Tallinna Teataja, et üks raamatukogu juudiwastased raamatud ahju olla wisanud, kui keegi tundmata neid temale on saatnud. Meie noored tegelased pistetasse kotti, koti juu seotakse eest finni, ning sõgejõlu mäng on joones. Need on kord selle peale wandunud, et paremus nende pool ja pahemus kardetawa tagurkusega teiste pool on. Et nemad sellele felga pöörakijwad, on wõimata.

Ma juhtusin mõne aja eest ühe noore juguwenaga kokku, kes pikemat aega wäljamaal elab ja Gestis kirjatööd teeb, selles aga igati juudi jälgedes astub. Ma tahtsin tema tähelepanekut juudifiliumuse peale juhutada, et ta siin mitte pimedalt ei uidaks, waid lahtise ilmaga suurt kulturawõitlust waataks. Demal ei ole sellest wõitlusest wähematgi aimu ja tal on weel wähem tahtmist jeda tundma õppida. Ta on loodud juudi ohwer, nagu paljud teisedgi. —

Sopafirjanduse kõrwal õitseb juudi ringkonnas sopapildi tehas. Siin Pariisis tikub ta nii häbematakt ette, iseäranis päewapiltides, et politsei aeg ajalt mõne jao neist ära wõtab. Siis aga tõstawad nad oma lehtedes, kõige pealt Humanités, suurt kisa, et walitus kunsti toorelt rufuwat. Kuhu politsei juurde ei ulata, nagu maalide wäljanäitusel ja raamatus, ja suurel wiijil ka ajakirjades, seal on läila alumise ilma laat platxil. Müüid on aga asi see, et sellest mingit kunstitööd teha ei wõi. Mina ei ole selles ilmas küll ialgi uurimisi ette wõtnud, aga ma arwan, et ka ilma sellela õigele otsusele jaan. Runa inimese nägu inimese waimu peegel on, wõib kunstnik näoga kõigest inimese hinge liikumistest pildi abil jutustada. Istetalu on wististe terwes ilmas pea muutmata ühe sarnane, pealegi ilma mingi hingeelu awaldufeta. Ainus asi, mis tema juures mitmesugune wõib olla, on ta suurus. See on aga lihtsalt iga ilu wastane, niipea kui ta teha suurusega ühte ei käi ja ülekatte läheb. Klufatel inimestel, ka naisterahwastel, on siin ifka ja tingimata õige suuruse mõõt.

Wida teewad siin selle kehakoha kunstnikud? Tõeste muud midagi, kui et teda ülemäära suurendawad ja

igas seisus näitawad, üks nii inetu, nagu teine teotaw on. Ei ole sugugi tarwis küsida, kus nende meistrite huwi seisab; waata ainult nende pilta, ja need annawad wastuse: Seal, mida arjalased kõlblises seltskonnas üteldagi ei wõi.

Selle „kunsti“ kannawad nad Pariisis uulitsale wälja. Siin Ladina osas käis weel wiimsel suwel üks ilutu naine uulitsal, et enesega skandali teha, mis talle ehk raha jisse tõi. Ta oli pika jüdi koti jisse pistetud, kott alt kitsalt kokku nõõritud ja ülewelt niisama wõimalikult weike tehtud. Restpaik oli aga wististe õlgedega täis topitud ja tubliks heinaroaks tehtud. Selle ülemist otja lõpetas üks kole willawata juurune „kübar“, nagu neid üks juudiäri République platši ääres teeb ja müüb. See kõik annab nii läila inimese teha mõnituse, et kui see naine jõlke kuktuks, wististe üksigi oma kätt wälja ei jirutaks, et teda peasta. Temaga kaoks lainesse awalik skandal. Tema on elus ilutundmuse fopastus.

Kui see ükfi oleks! Wiimsel suwel pandi Luxembourgi aeda Paul Verlaine kuu ülesse walgest kivist raiutud meetrit 3—4 kõrge post, mehe rinnakuju otjas, postament all. Aga kuulus keikkoht? Kuida seda mehe juures suurendada? Just selles hiilgab „kunstnik“ eesolewas läilas kujus. Mehe rinnakuju on ta weikse jünji peale kükitanud ja selle aluse tulba keppaigaist kirjeldatud naise moodi jämedaks teinud. Et see jämedus kuidagi põhjendatud oleks, on ta selle tulba külgi kolm nais-terahwast paigutanud, üks — inetum kui teine. Tähtsama kuu pale on otse põlastaw, suu suur ja mokad pahupidi pöördud, just nagu seda räägitawa rahwa keest leidub. See annab iga inimese ilutundele walusa hooi, kes teda aga waatab. Selle ligidal seisab juba peale kümne aasta Chopin kuu farnase posti otjas, ainult wäiksem. Sellel kunstnikul on korda läinud, juudi näost nii wastikut kuu teha, et see midagi soowida üle ei jäta. Kõik on kui koopast wälja tulnud, nälginud, piinatud, ilutu luu ja inetu nahk tema peal. Posti külles wahib juudi naine ülesse, weel enam luu ja nahk,

aga nagu tahaks ta näljaga kiwi ära neelata. Kõik juudi trobikond katsub nüüd arjalasi jellele „kunsti“ teele kiskuda.

Kui see nõuab kunstitilt ilu. Ah mis, kostab juut, mis on ilus? Minult see, mis mul meeldib. — Sellega teeb ta iluaate uurimise wõimataks, sest et maitse üle waielda ei wõi. Et temal alumine ots meeldib, rufub ta kunsti jinna alla.

Kes hoiatab nüüd noori Gesti mehi selle effitee eest, kui nad pimedalt suurde ilma wälja tormawad, et „kunstnikuks“ jaada? See hoiataja puudub. Kes wõtab nad aga enamiste ifka oma juhi alla? Juudid, kes ka kunstiwallas äri ajawad. Siin Pariisis on neil palju nurgakoolisid, milledele juure turutrummiga õpilasi püüdatakse, jaa, ka häist koolidest plaanilikult meelitatakse ja petetakse. Et meie noored juguwennad paljuti nende kiiüsi langenud ja seega pahale teele sattunud, jeda pean ma ühest tuttawast asjast arwama. Meil on üle öö „Gesti kunst“ ja „Gesti kunstnikud“ tõusenud, kellede ümber just juudimoodi reklaame tehtakse, ilma et siifust midagi head nähtawale tuleks. See tuleb ilma küsimata juuditalust ofseteel noorte „kunstnikkudega“ ühes Gestisise. Sellest ei tohi ialgi midagi head loota, küll aga paha karta. Siin kaswatatakse nälja kandidaatid, kes kunsti elu kaswamise Gestis juba enne ta tõsist algust kinni panewad. Aeg saab näitama, kui wäga minu kartus põhjendatud on. —

Et kord kirjanduse juures oleme, weel üks külg, mitte nilbe, aga kõsune.

Kuuda juudi ajalugu näitab, ei ole tema mitte waimuwallanikuks tehtud. Selle töö ei figine tema käes. Et tema aga plaanilikult tuttawaks otstarbeks just kirjaturgu oma fätte kifub, peab ta jelles ka midagi kirjutama, ja kes kord selle peale heitnud, peab ennast sellest toitma, kui wõimalik, ka rikastama. Sellest tuleb juudi julejahwatuste rohkus. Et see tema turukaup on, tuleb teda ka selleks walmistada: Pealt olgu ta pettem, seest wõib ta mäda ehk wähemalt tihi olla. Kes asja sellest küllest waatab, leiab fergeste, et lugu tõeste nii on. Juudi ainus kirjafunst läheb lugeja petmise peale wälja: Loe

aga ja, kui võimalik, imesta kirjutajat. Kas ja sellest midagi õppid — täitsa tühine küsimus. Kui raha käes, sehwat tehtud. Sellest tuleb nüüd, et meie aja ajakirjanduse meelelahutuse osa enamiste kõsu kodumaa on. Seda loetakse, sest et ta kord lauase tuleb; aga temast ei õpita pea mitte midagi, ehk olgu siis, kalli aja raiskamist. Näitusei leidub uuemast kirjandusest paraku ootamata rohkesti. Need tungiwad isegi jinna jisse, kus neid ei jallita. Nii tõi Dlewik 19. 3. 11. lühikese jutukese R. Mikzjati sulest Gesti tõlkes, mis wististe juudi töö on ehk mis vähemalt nende healt koolipoisilt tuleb. Lugege seda uueste, siis näete, et meile lihtsalt jodi, õigemine wana naise lori pakutakse. Sisuist ei wõi kõnetegi olla. Gesti lehed toowad nüüd jagedaste „fantasiisid“. Ka need seisawad juudi kooli katusel ja on lihtsad õled, vähemalt suuremal osal. Fantasiile wõib luuletiibu anda, mis kaljusid tõstawad. Neid ei ole minu filmi puutunud. Moderne laulud tulewad sellest algushallikast. Džani tühi sõnakõla, ilma kujuta, ilma aruta, ilma iga hingelõhnata. See kõsukirjandus tungib ka raamatutesse. Lugege näituseks weikest Rusticuse raamatukest: „Kuida uskuda ja mida uskuda? Teaduse kindlusest.“ See juba pakub ehk juudi — politikka. Ladina nimi — ülitore. Dema taga hülgab tundmata isand raamatu algust lõpuni oma kole suure tarkusega, nii et mütsi peale mõteldagi ei tohi. Mis on aga raamatu siu? Seda ei tea wististe ka kirjutaja isegi ütelda. Tehtakse iisna ladusjal keelel kõigest juttu, et jutustaja tarkust walgu-tada, kuid peale selle ei jää waejale petetud lugejale midagi järele, mis tema üleminiist kambrikest walgustaks ehk ta iüldant soojendaks. Kõik ainult petelik kirjajant. Selle tee eest tuleb meie noori kirjanikka tõsiselt hoiatada. — Olgu weel kirjastajatele juurde lisatud see soow, et nemad oma raamatuid mitte wastikute tondipiltidega ei rikuks, nagu seda keegi oma lauluraamatus teinud. Ka selles ei puudu narrilised eeskujud. Wa oistin mõne aasta eest Berlinis raamatu ja soowiin puhast, rikkumata eksemplari, kuma eesolewa kaaned kohwiga ära oliwad määritud, wististe lugemise laual. Kaupmees nae-

ratas ja näitas, et see kaane ehe kunstlikult on tehtud. Käagitakse ju, et keegi oma kivi majale praod olla jisse ehitanud. Modern, ja ilus on see, mis meeldib. —

Meie teame väga hästi, kui kerge awalist arvamist ekfitada on. Aga meil on väga raske, feda üles leida ja näpuga ta peale näidata, kui ta ofawal kujul ette wõetakse, et ka meid endid kaasa kistuda. Ma ei ekfi wististe mitte, kui ütlen, et wjimsse Wene torni järele juuti esimeseks wabaduse eestwõitlejaks peetakse, sellest! hoolimata, et tema talust mehed tuliwad, kes äraandjatenä kõi liikumise hukka ajasiwad. Mina ei taha salata, et juudid tõsiselt wabadusi nõudsiwad ja selleks ohwrid tõiwad. Kuid kes aimult selle järele asja otustab, ei näe tarwiliselt kaugele. Usjal on ülihalb konks sees, mis juudi esimese numbri wabaduse wastajeks teeb. Kes ajalugu tunneb ja temast aru saab, teab feda selgeste. See on feda tõendamud ja saab ka edespidi tõendama. Mida jutustab ajalugu?

Prantsufemaa fai enam kui saja aasta eest suurte rahwa ohwritega kõi wabaduse kätte, mida ta tol ajal soowida teadis. Mida tehti aga sellest wabadusest juba ta esimesest elupäewast saadik? Kas tõeste suure rahwa-fogu wabadust? Just selle wastandit! Asi oli weel õelam. Kasu, mis wabadus tõi, ei saanud üleüldse Prantsufuse inimesele; waid hoopis wõõrale saagilinnule, kes feda luuras ja kätte fai, ilma et feda keegi unesgi oleks wõinud ette näha. See saagi loom oli juut. Praegu tunnistawad õiglased Prantsufuse rahwa sõbrad, et suur rewolutzion aimult juutidele on kasu toonud. Mis ta teistele lahkust tõi, kaob selle kõrwal ära, mis ta selle eest alatafa peab maksma. Terwe Prantsufemaa warandus hinnatakse umbes 220 milliardi peale. Sellest on täna ligi sada milliardi juutide taskus. Ja feda on nad ühel aastafajal kõrgeste haritud maal korda saata ofanud. Niisid on lumepall weeremas, mida keegi muu enam finni ei suuda pidada kui wahest werine kodusõda, mille peale tõsiselt mõeldakse. Wabaduse puudus rufus raskestest rahwast; ametlik wafar, mis tema kassa külgi koputab, rufub ta terwes elus, mis raha peale rajatud, weel

halbemale järjele.

Juutide põline peša seisab Wenemaal, kus temale seaduslisi piirisiid painnakse, just nagu see ka mujal aastatuhandaid olnud, sest et teijiti elada ei wõidud. Wõtte need piirikitsendused ära ja waadake siis, mis Wene rahwast saja aasta jooksul on tehtud? See on siis juudi kassa pärisori. Selle juures ei wõi lahtisel silmal mingit kahtlust olla. See kartus sunnib nüüd iga abinõuga selle õnnetuse wastu sõdima. Et need abinõud wabaduste wastu käiwad, rufuwad nad kõiki teiji Wenemaa elanikka ühes juudiga. Nii on juudi mõju ajaloolises kulturaäigus wabaduse wastane. Tema lihtne siinolef rikub lahtet kultura edu. Terwe Europa kardab tema pärast suuremaid wabadusi.

Ka tühistes asjades on juut wabaduse kurjaste tarwitaja nagu seda Pariisis igalpool näha wõib. Minu endise korteri ligidal istub juudi naine afna taga ajalehtede laua juures, et neid müüa. Ta paneb terwe seina firimeji pildilehti täis, mida möödaminnes waadatakse ja loetakse, iseäranis pakitandjate poisikeste poolt, kes siin oma haridust täiendawad. Kitsas jalqtee on alatafa lugejaid täis, nii et tarwis uulitsale astuda. Seal seisab aga lehenaisel terwe rida käsiwanfride, mida ta üürile annab, 50—100 sentimi tund. Tema on ühe wanfride tarwis linnale üüri maksnud, et wähemalt wiit sinna paigutada. See on seaduslik wabadus, wähest juutide eneste poolt korda seatud, sest et käsiwanfrite üürimine enamiste nende käes on. Lehenaise käsiwanfride taga woolab alatafa sõiduwanfride ja koormate rong, fagedaste kahel real; nii et sinna üleüldse astuda ei wõi. Selle tagajärg on, et üks juut oma piijefese äriaga terwe uulitsa kinni paneb. Seda näeb ta ise päewast päewa ja hommikust õhtuni, kuid ta hirwitab teiste kitsikuse üle, kui tema aga paar sentimi enam saab. Kui elanikud felle korra muutmist nõuakfiwad, siis tuleks see kohalise linnawolikufu poolt ette panna. Kes feda teeks, kuffuks ligimal walimisel ilma kahtlemata läbi, et teifele aset anda, kes juutide huwiisid kaitses. Ja ometi maksab linnafadatuhandaid millioisid, et uulitsaid laiendada! Juudi

emandal on võimused käes, ka laiendatud vullitsjad liikumisele finni panna, mida ta heal meelel teeb, et natuke enam raha saada. See lasub nagu vanne iga vabaduse peal, nii et selle juurendamine suurt ettevaatust nõuab. —

Nagu teada, väheneb Prantsuse lastearw aast tani, mis selle eimese rahwa politika seisukorda ähwardab. Juudid omalt poolt edendavad seda nähtust seega, et nad üle maa weikse perekonna kunsti õpetavad. Teadagi, et nad seda mitte oma sugule ei õpeta! See peab oma liiva-aatest finni pidama ja piirita siginema, mis ka tõeste sünnib. Kuna Prantsuse abielul läbisti kats last on, on juudid wahest kuus, see on kolmewõrdjelt. Nüüd otjatakse abinõusid, mis lastearwu juurendaks. Muude keskes kawatsatakse lasterikastele perekondadele riigi poolt abi anda. Kohe astus rehkendaja juut platji ja wijas tänawu suwel raamatu turule, milles ta seda riigiabi igal wiisil taewastab. Kuis nii? Raamatu kirjutaja on ometi juut Herz, kelle poolt piirkeji peresid loowitakse. Jaa, see isand ei wõta fulge ilma konfjita kätte! Kui riik lasterikastele perekondadele abi annab, siis woowab see abiraha enamiste kõi — juudi juurde, kelle jigidus siis alles iga piiri kaotab ja mõne põlwe järele Prantsuse rahwa asemel astub. Seda hädaohtu nähes ei leita abi, millega rahwa jigidust juurendada, sest iga abi toetaks juust seda, kes selle rahwa kadumise peale wälja läheb. —

Prantsuse awaliku elu juhatus ja arendus seisab suurel osal walitud meeste õladel. Kui nende walimine tõeste waba oleks, seisaks asi kõige paremate meeste käes. Kuid kuski mujal ei walitse erakondade wõidudhin nii kangeste kui juust walimiste juures, nii et siin üleüldise kasu asemel erakonna kasu juhtiw mõte on. Asi on seega õigelt teelt eksliisele libisenud. Aga weel enam. Kabe wõitleja wahel astub kolmas oma erakonnaga ja juhatab walimist sinna, kus temal juurem kasu loota on. Kuidas asjad kord seisawad, on wahemalt kats kandidati walimisel ees, üks parela, teine pahela asemel. Enamiste on nende kabe erakonna juurus lihesugune. Seal

tuleb juut, kaupleb oma kasudega ühe ja teise kandida-
diga ja annab oma heale sellele, kes tublimini tema hu-
wijid toetab. Et juudid igas erakonnas omad fuguwen-
nad olemas, on nende läbi see kauplemine kerge ja „loo-
mulik“. Heale andmise juures hoiavad nad aga kui
üks mees kofku. Juudi kasude järele annab tagurlase
erakonna juut oma heale kangele mäsjušöbrale ja ümb-
riti, niipea kui nende juhatus öelnud, teda walida tuleb.
See wiib enamuse weikse juudi salga juurde, kes sage-
daste oma fuguwenna walib.

See ei ole ainus wõitluse plats. Iga uus minist-
ter wõib pea lugemata arwu uusi ametnikka ametisse ni-
metada. Et jün juudid, wähemalt nende šöbrad head
kohad oma kätte saaksiwad, selleks teewad nad alataja
tööd kui üks kofku wandunud trohikond. Juba need, kel-
ledel lootus ministriks saada, mäsšitakse nende wõrku-
desse. On nad ametis, peawad nad juba juudi šoowi
täitma, kes siis ka teda rasketel tundidel mehijelt toeta-
wad. Siin peseb üks käi teist, selle peale waatamata,
kui puhas weši on.

Weike näitus neist päiwist. Juut Ullmann-Levy
kukkus jaadiku walimisel läbi. Ta pani kõik rattad wee-
rema, et taju saada. Pea wõttis üks minister ta oma
kantslelei juhatajate selka auetiste. Seal kirjutas ta oma
walijate lehes hõijates pika kirja ja ütles muu seas:
See on õige, ma kukkusin läbi, kuid ainult, et wastane
alatute abinõudega wõitles (See oli ütelnud, et ta
wastane kahefordselt juut olla, sest et Ullmann ja Levy
mõlemad juudid on.) Nüüd aga on mu wõit juurem.
Saadikuna olešin ma lihtjalt jaadiku pingil istunud;
nüüd istun ma ministrite kõrwal!

Mil wiisil juudid head kohad oma kätte saawad,
ka weike näitus. Mõne aasta eest nimetas šöjaminister
ühe noore kapteni nimega Marix Bariši refrudi kommis-
šioni liikmeks, koft, mida kindla wäseaduse järele teised
ootajiwad, kes teenistuses nii kaugele oliwad jõudnud. Kui
lehed selle üle kära tegiwad, wististe petetud meeste juba-
tusel, kostis minister, tema olla oma nimetuse Marix šoowi-
kirjade pärast ette wõtnud. Meid šoowikirju oli — mitu sada!

Tähtsad riigiametnikud, mõjukad politikamehed, rahwasaadikud, senatorid jne. oliwad kirjalikult teda kiitnud ja selleks ametiks soowitanud. Kuida tuliwad need kirjad kokku? Marix jättis oma kasarmu kuskil kaugel linnas maha, tuli Pariisi ja tegi siin kiidukirjade peale jahti. Et ta enese jõud üksi ei ulatanud, wõttis ta enesele abi, aga mehe, kes mustade asjade pärast juba oli trelli taga istunud. Sellega liikus ta alataja saadikute majas, kohutujas jne ning sai kiidukirjad kokku. Kui ta see skandäl wälja tuli, kirjutas Archives Israelites, juudid saawad sellepärast paremad ametid oma kätte, et nad teisest tublimad olla. Marixi tublidus seisis painamises ja pressimises. Si testnud kaua, seal istus ta kaebduse pingil, üks juudi kullasepp kõrwal. Marix tegi oma ametist raha, mida tal aga nii hädaste tarwisgi ei olnud, sest ta oli naisega 75,000 ligi jaanud. Selle äri tarwis oli ta terve wõrgu suguwendi ametisse wõtnud, nende seas palju kullaseppi. Miks need? Noored meesterahwad ostawad oma weel noorematele naisterahwastele nende juurest kuldasju ja naised toowad need sagedaste pandiks tagasi, et hädakorral laenu saada, teadagi kõrge tasu eest. Meie rahakunstinik oli üht neist liig häbematalt inemud, nii et selle kannatus kattes ja ta rääkis. Mida? Tema sõber, ühe tähtsa ametniku poeg, kes studeerimas oli, pidi kasarmusse minema. Kullasepp oli just niisugusid pärinud, ta oli selle nimetanud, ning kullasepp oli temalt wabastuse eest 1.500 fr. nõudnud, et jeda Marixile „kuludeks“ edasi anda. Marix mõisteti ametist lahti ja trelli taha, kuna kullasepp enese enne otsust kolisewal teel oli lahti lunastanud. Tähendatud naisterahwas ütles arutuste lõpul, tema sõber noormees olla kord waletanud. Profurör wõttis selle peale kohe kaebduse kullasepa wastu tagasi, sest et see nooremehetunnistuse peale põhjendatud oli, kes aga, kuidas nüüd kuuldi, korrati waletab. — Dlgu juurde lisatud, et see sama Marix praegu uueste ühes pettuses kohtu ees seisab. Tema olla pildikauplustest hulga pilta wälja petnud ja oma teed wiinud.

Rõdige tõsisem asi on aga neil päiwil ilmuma hak-

kanud. Mõned ajalehed toovad ühest jalafeltstist teateid, kes Wabamüürnikkude katuse all elab ja Prantsuse sõjaväe hävitamist ajab. Seltskonna põhjustiri ei luba kahtlust oma eesmärgi kohta. Kes aga asja juhatajad on, ei jää ka mitte warju: Marix wõtab nimejid ja summasid wastu selle feltsi heaks! Marixi juurest leiti ühe wäeülema pilt, kes selle alla kirjutas: Sõbrale Marix, kes õiguse, walguise ja tõde eest wõitleb.

Kuida need wõitlejad ka merewäes wõitlewad, weike näitus. Kapten Ulmo, isa ja ema poolt tuttawa Dreyfusi jugulane, Saksa linnast Ulm pärit, kust ka Ullmannid tulewad, teenis Doulon ligidal sõjalaewal, keda ta juhataja äraolekul juhatas. Seal sai, mõni aast tagasi, laewastiku minister kirja, milles laewastiku jalapaberiteft päewapilt seisis, teatusega, et omanik need asjad wäljamaale ära müüb, kui minister temale mitte ligi millioni franka ei saada tähendatud wiisil. Kui minister seda soowi ei täida, kaotab weel ta ainus laps, noor tütar, oma elu. Minister saatis kostuse, et raha kohe teele läheb. Määratud tunnil ja kohal Doulon ligidal metsas astus ministri jaadik ette ja hoidis rahapakki käes, et teise käega dokumentiijid wastu wõtta. Nende andja oli ka kohe seal, aga rewolwer käes. Saadik palus seda taskusse pista ja näitas, et temal tuleriista ligi ei ole. Mees pistis rewolwri taskusse ja kirjutas kae raha wastu. Seljilmapilgul sai ta aga rahamehe käest niisuguse mehije wõmmi wastu nägu ja põlweaga weel walusamale kohale, et mees maha kukkus. Hüüdmise peale jooksiwad ta kaaslasted talle appi, mees wiidi kohe politseisse ning seal nähti, et ta juut Ulmo on, Doulon laewa kapten. Et ta juut oli, taheti kohe kõike maha matta, aga asi oli nii awalik olnud, et see korda ei läinud. Juut pidi eluks ajaks kaugele saarele wangi minema. Laewastik tegi aga oma jalaplaanid ümber, asi mis fuuri summasid nõuab. Et Ulmo Brüsselis oli käinud ja ühele spionile dokumentiijid müüa pakkunud, tehti selgeks; et aga wälise fuurwõimuga niisugust asja waewalt ilma tuletta ja rauata õiendada wõib, wõeldi, et Ulmo kaupa ei olla saanud. — Rõdigel selle protsesi ajal wõitles Humanité tulifelt Ulmo eest. Kui

pärast tema liiderliku naisterahwa asjad oksjoni peal ära müüdi, soovis Humanité, et rikkad aruldaste asjade ostijad nad hea hinna eest ära ostaksivad. Pärast teatas leht, et uus Sarai Pariisi elama on tulnud. Na, minge terwitama.

Sakamaa ei võta juute ohvitseride sekka. Selle eest sai ta aga haiseva Hardeni professi oma ohvitseridele kaela. Ehk Hardeni süüdistused küll väga selged olivad, tõendas ta kohtu ees ometi, et tema kõlvatute asjade peale sugugi ei olla mõtelnud! Juudileht Berliner Tagblatt on aga awalik ja awar ja soovib, et Saksa seadus sellekohase punkti — ära kaotaks. Loti „inglid“ oleksivad wabad. See seisab ka nende wõitluse plaanil, et arjalasi — tõbrastada. —

Nii kindel kui juudi iseloom, nii kindel on ka ta wõitluse plaan, mis midagi muud ei tunne kui tema kasu. Mis temal tee peal takistuseks ees, arnutä maha! Arjalase kõrgem kõlblus näitab teda madalal seisukohal. Maha see kõlblus jopa sisse! Rahwus teeb tema- ja teiste wahel juure wahet tema kahjuks. Maha see wahet! Meie kõik oleme ühed wennad. Kui nii, siis tuleks ju wenda ligidalt tundma õppida. Aga ei. Juut peab rahwaste tundmist tooreks asjaks ja tahab jeda meist eemale hoida. Ajalugu annab juudile ülihalwa seisukoha. Maha! Ajalugu on tühine lori Arjalase kirjandus seisab nii kõrgel, et juut juurde ei ulata. Maha madalasse, et tema meister olla wõib! Meie kunst tõuseb luuletiiwadel ülesse poole, et meie hinge sinna kanda. Maha! Teie istetalu on teie taewas. Arjalase keel astub lootusrikkast eadusteed. Maha turutolmu sisse! Juudil ei ole enam waja. Kristiust, ehk küll juudi usu juurel, lahutab juuti meist eemale. Maha, et see takistus kaoks! — Nii igal pool igas asjas ja igal maal.

See on raske kultura rikkumine, osalt selle häbitamine ja häwitamine. Kuhu peab see meid wiimaks wiima? Kui üks seikaeg wõimalik oli, siis ei ole teine wõimata, pealegi, kuna ta ühest hallikast woolab. Selle seisukorra järg on nii tõsine, et jeda ütelda ei suuda.

5. Waranduse riisumine

Riigilaenuid ja pankade kasu. Võllumehe kurnamine ja selle tagajärg. Waranduse jagamine. Juudi sõjasaak. Millionide riisumine. Suured ja väikesed pettused. Petlikud väärtpaberid. Kunstlikult tehtud petjad. Juudi kavalus. Berlin juudid. Rahaturg — röövlitahud. Rumenta juudid. Mõned armud. Peasemise mõde.

Nii kuidas põldnik korrati oma talu peale raha peab laenama ja selle eest intressi maksma, nii tuleb ka riigil sagedaste laenu tarvis, mille eest ka tema intressi peab maksma. Riisumati on ka mõlematel oma rahahallikad olemas, kust teda võetakse. Riigid laenavad kümne ja saja miljoni kaupa ja laenu tuleb enamiste ikka ruttu korda saata, nagu nälja junnil ja sõjakorral. Kus on nii suured kullahünikud ootamas? Raha on „jooksmas“ ja teenimas, mitte kotis magamas. Peavad miljoniid väikestes summades kokku tulema, siis tarvitab see enam aega kui riigil teda käes kaotada on. Tema peab tarvilisel korral kassa leidma, kes oma usse lahsti teeb ja soovitava summa laenu peale väljale loeb.

See kassa on olemas, pealegi mitmed, üks rikkam kui teine, ja nende omanikud on enamiste juudid. Et riigi võlga riigi rahvas tajub, on kõik Euroopa rahvad juutide võlglasted, ehk need küll kerjakuna jüa tulivad. Mis on sellega võeldud?

Inglise leht The Road (ruud, tee) hindas 1895 köikide ilma riikide avalised võlad 147 miljardi peale, mis täna palju suurem on. Sellest langeb 105 miljardi kuue Euroopa juurriigi peale. Protsendi järele on sellest Prantsusel 31, Venel 17, Inglisele 17, Saksal 14, Austerlale 13, Itaaliale 13 protsenti. See summa on suurte pankade läbi riikidele laenatud. Mil viisil? Nemad astuivad suurte laenude juures olalt ühte ja ütlesivad laenuvõtjale: Sina tahad sada miljoni. Saad kohe. Kuid minule tuleb selle eest kümme protsenti tasuda. Siin on saja miljoni asemel 90 miljoni. Anna mulle selle vastu riigi laenuvõtted kätte, saja miljoni kohta.

Nende eest maksad ja mulle määratud intresji. Mina omalt poolt müün need laenupäberid igale ostjale ära ja maksan temale oma kasvasi intresji õigel ajal välja. — See on kõik. Kui riik wähest wähem kui 10% kohe tasub, siis tuleb see teisel teel pangale igatahes jätta. Tema teeb ühtewiisi tükka, mis päberite hindu alandawad ja tõstawad. Alandamise juures ostawad nad odawalt üles, et tõusmisel kallimalt ära müüa. PANGAD wõtawad isegi müümise juures oma waewa eest tasu.

Kui juur on see summa, mis pangad sel wiisil saiwad? Wiisteistkümmend miljardi. Üks miljard tuhat miljoni.) Rothschildi perekonnal on üksi niisuur summa käes!

Selle juurde tuleb arwamata palju erawõlgajid rehkendada, nagu raudteede, mäekaewanduste, linnade jne aktiivid ja wõlakirjad. Need annawad weel palju raswafema kasu. Prantsuse raudteede päberite eest maksiwad pangad omaist kasvasi ühe miljardi 529 miljoni, wõtjiwad nende eest aga rahwalt müümise juures neli miljardi 149 miljoni fr.

Prantsusemaal on üksteistkümmend suurt wiljakauplejat, kes sellest enestele monopoli on teinud, mitte jeadusliku, waid tegeliku. Nendest üheteistkümmest on üks ainus prantslane ja kümme juuti, nende seas üks Dreyfus, kes Humanité afutajate seas seisab. Need isandad teewad ilmaturu järele wilja hinna, mille eest nad ta põllumehelt ostawad, et teda sõbjatele edasi müüa. Prantsuse põllumehel on iga koti nisu juures 22—23 fr. oma kulu. Suudid ei anna temale enam kui 17—19 fr. ja müüiwad ta 7—8 fr. kallimalt. 1906 ostis üks Pariiji juut maalt redise (radis, Radieschen) seemneid ja maksis koti eest (100 f.) 90 fr., kuna ta Pariisis nende eest 250 fr. wõttis. Betterave (peedi) seemne eest maksis ta 50 ja wõttis 130 fr., porgandi seemne eest andis 90 ja wõttis 200, nairi seemne eest andis 70 ja wõttis 220 fr. Piima hinna teewad suured piimafelid, ka juutide afutused. Ühe piimalehma aastased kulud on läbisti 380 fr., ta piimajaak 2.700 liitrit, nii et liiter 14 sentimi maksma tuleb. Ta peab ta feltjidele

6—12 sentimi eest ära müüma, nii kuidagi aastaaeg on. Kui koore jaagi ja solkimise juurde arvame, võtavad nad liitri eest vähemalt 50 f. hise.

Karjakasvatuse jaoks läheb sarnasel teel nende kätte. Nad on sigadega juures viisil hakatuse teinud, et teiste loomadega järele tulla. Esiotsa maksavad nad enam kui veitsed lihunikud, kes nendega võistelda ei või ja pea kaovad. Siis on neil aga monopol käes ja nad teevad oma arvamisest ja ahnusest mööda hinna, millega põldnik peab leppima. Tapaloomi ostavad nad ka juba nüüd Pariisi turul juures viisil ja võtavad looma pealt mitu sada franka kasu.

Teiselt poolt on kunstidonnid nende käes ja nad tõstavad selle hinda aast aastani. Et põllumees siin ilma selleta midagi ei või peale hakata, on ta lihtsalt nende võimuses. Kuidas teda peale selle laenukudega otse imetasse, on raske uskuda. Kõige selle juures peab põllumees, kes ometi esimene toidulooja on, vaeselt elama ja ka kehvalt sööma, kui ta pankrotti ei taha jääda.

Mis sellest Prantsusemaale välja tuleb, on tuttav. Tema langeb aast aastalt alla poole. Prantsuse maa müüs mõne aja eest aastast 170 miljoni muna väljamaale, nüüd ainult 12 miljoni. Inglise maa ostab aastast 180 mill. eest juustu, millest Prantsuse põllumees vaevast ühe mill. saadab. Siit müüakse 44 mill. eest võid Inglise maale, kuna veike Daanimaa jeda temale 220 mill. eest müüb. Liha saadetakse siit sinna kahe ja poole mill. eest, Daanimast aga saja mill. eest. Gotjalistid kirjendavad ja kirjutavad selle asjaloo vastu ja püüavad enestele sellega põllulaste seas sõpru, mis ka läheb; kuid selle juures on otse häbi näha, kuidas nad ialgi juuti ei nimeta, vaid kõik „kapitali“ kaela kaldavad. Sellega juhatatakse rahva paha meel juudi juurest prantslase enese juurde, et neid vastastikkü sõtta ajada, mis jeda enam juudile kasu toob. Tõde on siiski tõusemas ja igalpool üteldakse, et ligidam Prantsuse revolutsion juudi vastu läheb. Kuid weereb nende poole, aga kullaga ühes ka riijutute wiha. Statistika arvust räägivad selget keelt.

Kui kõike Prantsuse warandust 208 miljardi peale hinnatakse, on sellest wiis miljardi 60 inimese käes, poolteist miljardi aga ligi nelja miljoni käes, kõiki omanikka 12 miljoni peale arwates. Esimeste seas tuleb inimese peale läbisti ligi 86 miljoni, wiimaste seas ainult 398 franka. Wiimjed on aga waranduste loojad, esimesed selle riisujad.

Prantsuse riigipank, kes nagu teisedgi riigipangad, raha teewad, on ühe juudi aktsiaseltsi käes, Rothschildid eesotsias. Need tõendawad, et neil see mingit kasu ei toowat. Tema kapital on neli miljardi. Rehkendused näitawad, et nad 24% kasu saawad. Aktsia maksis omal ajal 1000 fr., nüüd aga on selle turuhind 3.625 fr.

Raudteed, laewafeltsid, kanalid, mäekaewandikud jne on enamiste juutide käpa all, ka põllupangad, milledeft wiisteistkümmend miljardi frundiwõlga on wõetud.

Prantsuse riik laenas 1848 250 miljoni, mille toimetuse eest Rothschild 18 miljoni omale wõttis.

Need oliwad wiis juuti. Prantsuse ametnikud Gambetta, Jules Simon, Magnin, Picard ja Grétioux, kes Prantsuse walitsust wiimsele Saffa-Prantsuse sõjale kihutajiwad, et lugemata miljoniisi juudi talusse tassida. Nemad kihutajiwad sõjaminiistrit parlamendi ees tunnistama, et sõjawägi üliwalnuis wõitlema olla, kuna pärast wälja tuli, et kõik puudus. Sõja ajal tõi Figaro teatuse, et Bismarck Reims linnapeaga sealt lahkudes oli juttu ajanud ja sõja lõpetust soowinud, 13. sept 1870) kui Prantsusemaa laks miljardi sõjakulu maksab, Strasbourg ja ühe riba maad Rheini ääres Saksamaale annab. Et prantslasel enam õiget wõidulootust olla ei wõinud, taheti walitsuse poolt sellega leppida. Seal aga astujiwad juudid kui üks mees ette ja seletajiwad sõja edasijupidamist heaks. Nende tahtmine laks läbi ja sõjakulu tõusis wiie miljardi peale ning wõttis laks maa-fonda ühes linnadega ära. Prantsuse rahameister oli selle juures Rothschild, Saffa oma Bleichröder, kes mõlemad lugemata miljoniisid oma tasku pistjiwad. Prantsuse raudteed, juutide omandus, saiwad lühikese ajaga kuulmata juured summad sõjaliikunise wedamise eest.

Pea tuli wälja, et nad muist walgel 75 millioni ülekohtuselt oliwad wõtnud. Nii tehti parlamendi kommissi-
oni poolt selgeks, kuid ainult selleks, et teda hauda matta
ja kõik juutidele jätta, wahest hauakulud maha arwatud.

Panama skandal on nende kunstnikkude töö, mis
rahwa taskust oma wiis miljardi lihtsalt wälja pettis.
Et see raha wälja annaks, oli tarwis juurt loojiniise
õnne laenuga ühendada, mida aga parlament ei luba-
nud. Et seda pehmeks teha, makseti salaja selle liikme-
tele, kes wiimaks luba andsiwad. Kanali kaewamise wõt-
tis juurel ajal praegune Matini omanik juut Bunau-
Varilla oma wennaga enese kätte. Ta pani oma kont-
rahile tingimise jisse, et selts temale 25 mill. rahjutaju
maksab, kui see töö peaks pooleli jätma. See taju oli
temal aga armfani kui teenistus, ta pani kõik liikuma,
et töö seisma jääks, mis ka sündis ning mille juures ta
tingitud summa kätte sai.

Ujaleht Lanterne oli omal ajal juudiwastane ja
mitmed praegused sotsialistid, Millerand, selle ema juut
on, Briand, Rouanet, Turot tema toimetajad. Et leht
juudi laewafelti vastu mehifelt kirjutas, ostis laewa-
felti juhataja ja peaomanik Pereire lehe aktiivad ära, an-
dis toimetajatele parema palga ja seadis nii lehe ja
laewa tüüri oma tuule järele jisse. Tagajärg? Lühikese
aja järele määras parlament tema laewafeltile minis-
ter Millerand ettepanekul mitmeks aastaks juure abiraha,
mille summa ühtekokku kolmsada miljoni wälja teeb.
Selle summa maksuline kestab kuni 1920, mil ehk weel
enam määratakse.

Kui juut Thomson mereminister oli, ostis ta juu-
tidelt otse skandalilise hinna eest sõjatarwitusi, mis —
wäärtusetu oliwad. Soldatite woodite eest makseti üksi
55 miljoni, et pärast näha, et need asjad kõlbmata on.
Kaupa sobitajiwad taks juuti, Reinach ja Cornelius Herz,
kelledele wabrik selle eest salaja kolm miljoni maksis.

Juut Bloch, afumaade ametnik, sai pool miljoni,
et seda Martinik saare hädalistele wälja jagada. Need
saiwad ainult 23.000, kuna isand Bloch kõik muu ku-
lude nimel oma teada hoidis.

Zuudid jaiwad omal ajal ja teel Pariji õllewab-
ritsemise oma kätte, kus neil mitu suurt aktiaseltji praegu
töötawad. Nagu kõik jarnased tööstused, maksawad ka
nemad linnale kindla maksu. Seal tuli 1897 wälja, et
nad kõik ühel nõul linna jelle maksuga petawad. Uuri-
mise juures tunnistasiwad nad ise, et nad umbes 15 mil-
lioni linnale maksmata on jätnud. See summatene oli aga
suurem; kõik rehnungid näitasiwad, et wähemalt 50 mil-
lioni lihtsat wargust korda oli saadetud. Jean Zaurés
rehkendas jelle summa koguni saja miljoni peale ja kir-
jutas La Petit Republique lehes, keda ta siis toimetaja-
jana juhatas, karedaid juhikirju jelle warguse wastu.
Alga mis sündis? Zaurés sündis uueste. Pea astuji-
wad süüdistuste asemele kanged kaitsekirjad! Mis telgi
taga tehti, kuidas seal kulda loeti, on wõimata jutustada,
Parijis aga ka mitte tarwilik, sest et seda igamees isegi
teha wõib. Zaurése leht kuulutas Pariji õllepruulid
suurteks Pariji tugeteks ja asi jäi wiimaks nii mehise-
l magama, et need petjad mitte punast krossi linnale tasu
ei maksnud, ka seda mitte, mida nad ise oma süüks tun-
nistasiwad. Usja aitas ka Dreyfusi möll juigutada, mis
awalise tähelepanemise oma peale tõmbas.

See uimutamine on siin tuttaw rahupait. Zaurés
tõi mõne aasta eest postiministri abi Symbian ajal wil-
jakurnaja Dreyfusi wastu parlamendi toolil kaebduse
ette, et see riigi telegrafi ilma maksuta tarwitab ja aas-
tas peale poole miljoni maksmata jätab. Symbian, wis-
tiste Kaukasia juut, sai ühes ministeriumiga teistel põh-
justel lahti, ja Zaurés ei rääkinud asjast enam sõnagi.
Ma küsijin hiljuti ühelt postiametnikult, kes minuga
ühes majas elab, kuidas see skandal lõppis, ja ta kostis,
et asi nüüd weel suuremal wiisil edasi läheb. Dreyfus
teatab enne riigi telegrammiid oma wilja hindasid igale
poole ilma tarwilise maksuta. Usjatundjate rehnungid
näitawad, et tema aastas kahesaja frangiga 1.312.200 fr.
teenib, kui ta Buenos-Ayres ja Marseille wahel wiljaga
osawaste kaupleb.

Kui Symbian ministri abi oli, põles telegrafi ja te-
lefoni peamaja maha, mis umbes 30 miljoni kahju tegi.

Et kõnetraati korda seadida, ostis ta kuskilt neli wana masinat ja maksis Humanité teate järele 80.000 fr. tüüki eest. Weikse katse järele nähti, et nad midagi ei kõlba, ja nad kandsiwad keldrisse. Operi taga üüris ta weikse ruumi posti büroo tarwis ligi saja aasta peale ja andis aasta üüriks 75.000 fr. Humanité teatus. Selle ligikonnas on postiamet juba olemas. Maja omanik on aga selle wastu ühe ministri naine.

Haigemajade juhataja juut oli tol ajal linna ligikonnas ühe weikse maja ühes aiaga riigile ostnud ja ta omanikule, juudi lesk, peale millioni ostuhinda annud. Asi tuli enne ministri kinnitust wälja, kohalikud mehed teqiwad miitingi peal kõra, et majasse alaealiste langedid tüdrukute asupait tehtakse, ehk ta küll koolimaja ligidal seisab jne, ning minister ei julgenud kontrakti kinnitada, mis muudu oleks süündinud. Maja wäärtus arwati 25—30.000 peale. Liig kõrgel hinnal on aga oma jagu põhjust. Kui asi wälja tuleb, teewad kurjad, iseäranis näljased lehed kõra. Neid tuleb siis waigistada, ja see maksab raha.

Kas teate, kui palju Dreyfusi wabastus juutidele raha maksis! Le Petit Journal tõendas omal ajal et see 37 millioni olla ära wõtnud. Keegi olla raamatu kirjutanud, milles ta äraandja kohta kahtlust awaldas, ja targad isandad on raamatu, 10,000 eksemplari, kõhe ära ostnud ja tulesse wisanud. See on tubli summa, aga et ta sõjawäe ukse Israelele lahti tegi ja et Rothschild ükssi omas perekonnas kolme protsendi juures iga Isfanda päew 833.000 fr. intresfi sisse wõtub, ei pruugi temast juttu teha.

Suur osa neist summadest tuleb petmise läbi kokku. Meed walitsewad igalpool, kus Israeli lappi nähtakse. Näib, nagu tahaks neist igamees oma elu sees wähemalt ühe „tubli“ tüüki teha, et jeda waimuannet alal hoida. Mõned näitused.

Louvre museum ostis paarisaja tuhande eest ühe muinasaja kuninga Saita Farnese krooni, mis kuskilt Aasia nurgast oli leitud ja siia müüa toodud. Brantfuse museumide peamees ja asjatundja on juut Reinach,

kes krooni ehtiafs tunnistas ja riigi rahaga ära ostis. Mõne aja pärast kirjutas üks weike juut ajalehes, see kroon olla meie päivil kunstlikult tehtud ja seega pettus. Da ei jätnud enne järele, kui aii uurimisele wõeti. Duli wälja, et üks juut, kullasepp, Odessjas selle krooni tellimise peale olla teinud. Da kutsuti jia, et näha, kas ta niisugust tööd tõeste oskab teha. Proowid tõendasiwad ta sõna ja kroon wisati kolikambriisse. Suur summa kadunud ja häbi peale kauba. Et müüja, tundmata juut, kadunud oli, ei wõidud asja pikemalt murida. On aga selge, et tume mäng juutide töö oli. Nemad tellisiwad krooni juudi juurest, juut ostis ta — teiste rahaga suure summa eest ära ja juut andis asja wiimaks ülesse. Demal oli wahest kõik kindlaste teada ja ta katjus rahasaajatekt, kes wahest jinsed tuttawad juudid on, raha pressida. Kui ta seda ei saanud eht küllalt ei saanud, nihtles ta neid awalikult.

Siljuti olk üks rikas senator juudi sugust oma wanul päwil ülesleidjaks hakanud ja — juuffelawi wälja mõtelnud, mis kiilaspeale uued juuffsed pidi kaswatama. Mohtu müüdi juurel wiijil ja pealegi senatori enese nime all. Kui mõned lehed sellest skandali tegiwad, teatas senator, et ta tõeste selle imerohu on üles leidnud, et temal ta müümisega aga tegemist ei olla. Da oli asja lihtsalt müüjale ära müünud! Aga pettus pidi korda saadetama. See on perekonna au.

Kui aasta eest „kuulus“ 606 ilmus, tehti tema isade poolt jün Pariijis nii suur larmi, et muud enam palju kuulda ei olnud. Selgus, et inimejesoo peastmine üles leitud on. Seal astus waitiwas Humanites üks Israeli doktor üles ja paigutas asja parajale kohale. Tema eesmärk oli, näidata, kuidas preislased koledat relame teewad, hullumine kui keegi muu, j. t. juudid, mida ta aga ei nimetanud, et wastuwaidlust ei arataks. Doktor ihand seletas, kuidas 606 leidja Berlinis juuderinud ja siis Harburgis nälginud, kus ta tohtrina haigeid ei leidnud, teadagi oma nõrkuse pärast. Siis olla ta nälja eest ühe Dheimi-äärse keemika wabrikusse leiba otjima põgenenud ja seal turelijantka wälja mõtelnud: Usjad, mil-

leht 606 kofku keemistatud, olla tuttava haiguse
 rohuna juba ammu tarvitusel. Ehrlich olla neid
 ainult mitmel katkel nii ja teistigi seganud ja wiimaks
 606 kätte saanud, mis imet tegewat, mida aga aeg al-
 les pidada kinnitama. Kõik sihtida raha poole külgi. —
 Järgmisel päewal tuli teesama doktor jamaš lehes ja
 kirjutas piinlise andekspalumise, ilma et näha oleks ol-
 nud, kuidas temale üle öö parem päike paistma hakkas.
 Ta wäänles rohu ümber jinnna tänna, et mitmel korral
 Ehrichi kui juurt teadumeeft taewastada. Selle awalik
 petja, täna uus päike, seal peab toimetuse saladus wa-
 ritsema. Paari päewa järele tõiwad lehed Sakamaalt jõe-
 numi, Ehrich olla juurt. Kui wits wette, jäädi kohe wait,
 mis weel edasi kestab. Selle ajemele ujutatakse aga linn
 606 kuulutustega üle, 30 fr. parandamine. Kas ta aitab
 ehk ei, sellest ei ole midagi kuulda. Et aga juur kõmu
 dõnes on, näeb igamees, ilma et ta asjatundja oleks.
 See arv 606, ehk küll ühe juudi rumala nalja peale
 põhjendatud, peab tähendama, et Ehrlich 606 rohtu on
 kofku seadnud ja läbi proovinud, et imerohu juurde
 jõuda. Nende kofkuseadmine ei wõta palju aega. Nende
 läbikatsumine teeb aga mehifelt wiivitust, kui ta kindel
 peab saama. On rohtuifid, mis silmapilgul hästi mõju-
 wad, aga mitte jäädawalt. Haigus tuleb pärast uueste
 ilmifiks. 606 peaks wähemalt ühe aasta wastu pidama,
 et ta üle otjust teha ja ja uut otjida, kui ta ei aita. Nii
 nõuakfiwad 606 iseifugust rohtu 606 aastat läbikatsumi-
 fiks. Kui isand Ehrlich iga rohu juures poole aastaga
 leppis, siis läks tal ometi 303 aastat ära. Oli aga
 poole aasta pärast selge, et rohi halb, siis ei olnud far-
 našest mitte juft imet oodata. Peale selle on iseenešest
 mõista, et katse paljude juures tuleb ette wõtta. Sada
 katset teekfiwad asja kindlaks, see nõuaks aga 606 rohu
 tarwis 60.600 haiget. Nii juurt haigemaja ehk rohu-
 pritiifit ei ole wististe terwes ilmas olemas, ka siis
 mitte, kui seda arwu mitmel wõrral wähendame. Kõik
 see näitab, kuidas räägitawad ifandad tõdega ümber käi-
 wad ja selle tagaiflja raha teewad.

Nende päris rahahallikas teifjab aga wäärtpaberite

juures. Nästas kümme tagasi tuli jün kuulsa Humbert riisumise protsessis awalikus, et ühel tundmatal juudil nimega Cattau wiiskümmeend millioni fr. on. Kui selle üle juuri jilmi tehti, saadi wälja, et tema petupaberiga selle summa on kokku ajanud. Nendest weike märkus.

Mõne aja eest astujin mina Börse juures maaaluselt teelt wälja ja nägin, kuidas seal terve riit aktšia paberit laual seisiwad, üks ilusam kui teine. Ma walijin kümme kõige ilusamat ja ostjin ära, kümme sentimi (neli kop.) tükk. Seal pakkus mulle teise laua omaniksarnaseid wäärtpaberid wiis sentimi tükk ja ma wõtjin temalt 15 tükki, kah ilusad. Kui juur rikkus mul nendega majasse tuli, jeda ei ole ma weel kokku arwanud. Nad on kõik aktσιαseltjide paberid, milledest oma jagu rahwa jekka on läinud, mis aga parajal kitsikusel pankrotti jäiwad. Nendega on rahwast millioonisid lihtsalt wälja petetud. Weike trobikond petjaid astub kokku ja asutab uue teltzi, ütleme näituseks Munamäe kullakaewanduse, kaks millioni põhjuskapitali. Aktšia hind jada fr. Aktšiad annakse petistele rahapantkadele müüa, kes nad, et ostjaid leida 75. fr. eest ära müüwad, sellest 25 fr. omale jätawad ja 50 omanikkudele kätte annawad, kes poole sellest kõmu peale wälja annawad. Kui raha käes ja ostjad intressi nõudma hakkawad, kaowad kunstnikud ära ehk kuulutawad pankrotti wälja. Et neilt midagi wõtta ei ole, ei maksa kaewata. Tehtakse jeda jiiiski, lähewad nad natukejeks tressi taha, et pärast teise nime all paremat sehwti teha.

Paaegu jain ma Wenemaalt ühe juguwenna poolt ühe loosimise paberi, mille eest ta kuus rubla maksnud, et juhtumisi terwet millioni wõita. Et ta jiiiselt pangalt wastust ei saanud, kes asja toimetab, palub ta mind järele kuulatada ja õnnekorral millioni wastu wõtta ja edasi saata. Adressi raamatus puudub see „pank“. Ma leidjin neljandal korral weikse toa, kolm Wene juuti ja üks Sarai jees, kes ijekeskes Wenekeelt kõnelewad ja loosimise sedeli ette näitawad, mille järele mu juguwend midagi ei ole wõitnud. Ajapuudusel ei ole minul mahti neid asju „uurida“. Wõib olla, et see loosimine mitte puhas pettus ei ole; aga et wõitmise korral raha wõitja

kätte lähets, näib enam kui kahtlane. Asi on wahest nii jisse seatud, et Pariisi „pank“ wõidu wastu wõtab. See wõib aga fergeste uue loofisedeli trüffida ja Wenemaale saata, milles wõitja nummer puudub, ning raha jääb tema kätte. Ta wõiks sellega ka putkama panna. On loojimine aga otsani pettus, siis ei ole wäljaloojimist üldse mitte tarwis, waid wõitwad numbrid seatakse nii kokku, et nad müüdnud piletite kohta ei käi. Tuleks pettus wälja, siis oleks wõimata, et keegi Wenemaalt jüa sõidaks, adwokadi wõtaks ja petja kohtu ette wiiks, kuna see ainult kaebduse najal sinna läheb. Kui kolm neli inimest päewast päewa selle äri kallal tööd teewad, wõiwad nad igatahes suured summad kokku petta.

Asjal on üks kardetaw külg. Kui selgeks saaks, et ainult juudid niisugusid asju ajawad, siis wõiks see neile kõigile löa kaela ajada. Teewad seda aga ka teised, siis ei ole midagi karta. Müüd on aga wäga ferge, wahete wahel ka plaanilikult teiji ette saata. Näitus weel wiimsest tunnilt.

Mõne aasta eest teenis üks talupois kuskil weikeses raudtee jaamas kohwipoisina, Rochette nimi. Ta päris tädnilt 40.000 fr. ja tuli Pariisi, et siin midagi peale hakata. Seal luges ta müüridelt ühe raamatupidamise äri kuulutust, mis igale tulejale taewa wärawad lahti teeb. Ta läks sinna la tegi nim. kunsti kursuse läbi. Selle juudi juurest ja selle juhatusel sai ta kohe ühe juudi rahapangas koha; kuid see oli petuste pärast juba mitu korda kimbus olnud. Lühike aja järele astus Rochette ise suure aktiiaseltjaga ette. Et see raha töi, ajutas ta ruttu weel mitu teist esimesele õnnelapsele juurde, ühtekokku terwest tosinna. Suured ettewõtted oliwad sagedaste kaugel, mõned näit. Hispanias. Kõlawal kõmul oli ta mõne aastaga peale jada millioni fr. kokku saanud. Asjatundjate filmis läks asi kahtlaseks; nad uurisiwad asja ja leidisiwad, et kõik pettuse peal seisab. Aga kohus ega politsei ei wõinud midagi ilma erainimese kaebduseta ette wõtta. Politsei otsis ja leidis eramehe, kes weikse tasu eest mõned pihku pistetud aktiivad ühes kaebdusfirjaga koftuniku kätte wiis, mille peale Rochette puuri pisteti, kus

ta weel täna istub. Parlamendi komisjion uurib asja ja toob ligimal ajal ette. Zaurès on selle juhataja.

See kallis jant wõib salakunstnikkude mäng olla. Et noor talupoiss mõne nädalase raamatupidamise kursuse järele kohe tosinat aktiiaseltijid asutab, pealegi: wõõrjil ja asjades, mida ta maikugi ei tunne, näib wõimata olewat. Tema tegi feda meistrite juhatusel, kes asja tunnewad ja kellede kätte ka raha läks. Nii oli nii jisse seatud, et raha otse püüti ja ka minu ukse külgi koputati. Saksamaalt tulnud juut, kes kõiki asju ajas, sai minu adresji teada, läks pank ja andis ta sinna ülesse. Seal sain ma kohe „Hella“ jeltji kiidutunlutuse, mille järele mina paari kuuga umbes kümmewõrdse kapitali oleksin tagasi saanud, kui aga aktiia ostan. Oleksin ma feda teinud, oleks rahast üks osa Saksa juudile saanud, kes minu adresji andis. Niisugused kuulutused kubisewad lehtedes, mis suuri summasid kerge waewa eest töötawad anda. Et mina jisse ei sukkinud, on ehk ilma ütlemata arwata. Kui Rochette finni wõeti, ei leitud tema kassast palju raha. Kõik oli tesse lainud. Kuhu? Selle trobikonna taskusse, kes suurel wõrgul üle maa, osalt üle ilma saati taga ajab.

Enne feda lugu oli üks teine sarnane ees, selle tegelase nimi õnnetult Lévy oli. Nii oli nii õel, et Humanité teda jurnuks waitida ei wõinud. Selle kohtuasjad on juudi Uhri käes, kes ka Rochette loost kirjutas. Aga kuidas? Lévy pidas keset linna pank ja tungis igasse majasse jisse, kus ta raha teadis olewat. Seal kiitis ta wäärtuseteta paberid ette ja müüs neid suurel hulgal ära, mõne miljoni eest. Et ta oma töotuji suure kasu poolest ei täitnud, istus ta süüpingil, suur hull waefeks tehtud perekondi kaebajatena kaelas. Mis pidi Humanité tegema? Ta on arwaste kapitali nii rängaste joidelnud kui selle pettuse juures. Daewas, kui hulle tiikka — kapital teeb, mitte juut Lévy, kes ise dieti kapitali ohwer on! Igal kohtu istumise algul ja lõpul seisis wihane wanne selle „praeguse kodaniku jeltskonna paise“ kohta lehes. Juhhtmõte selle juures on see: Kui juut jisse langeb, siis juhata pahandus temast eemale kapitali kaela, nii et

mingit halba liigutust juudi kohta ei ärka. Seisab aga prantslane Rochette kohtu ees, siis waiifi kapitalist, et pa-handus selle iijku kullasse kulluks. Nii tekkib awalik ar-wamine, et rahapettuses prantslane õel on, kuna juut sellest eemal seisab. —

Saksamaa seadused on waljumad, aga see ei aita palju. Suure saksarahwa hiiglawarandus liigub juurel osal juutide kätte läbi, et kõrgel protsendil jinna jääda. Juba 1878 olla 46% Berlini majadest juutide oman-dus olnud, täna wististe kaugelt üle poole. Selle juu-res on majade obligatsioonid arwamata, mis juurel osal juutide käes on. Suured ärid on pea kõik nende oman-dus, nii et nende warandus piirita kaswab, kuna päris-rahwas taganeb ja neile aset annab.

Nende päris ärimaa on aga rahapank. Kuida need ennaft rahwa wara külgi kinni liimivad ja kõik wälja imewad, on eestlasel arusaamata, kui seda mitte pikalt laialt ette ei arutada. Kuulge, mis asjatundja juut Max Nordau (Moses Südfeld) sellest kirjutab, teadagi ikka ja alati nii, et ta mitte juudi peale ei jhi, palju enam oma kareda otsusega oma sugu halbuse kohtumõist-jaks teeb, kuna asi ometi algust peale nende poolt tuleb. Börse ehk rahaturg on Jerusalema templis esialgult rah-waste rufujaks tõusenu. Nordau kirjutab: "Börse on rööwlihauf, milles keskaja rööwriiutlite meieaegsed paran-dajad elawad ja möödamineja kaela maha lõikawad. Nagu rööwriiutlid on ka nemadgi aristokratid, kes en-naft juurest rahwafogust toita lasewad, kellele nad maksu peale panewad. Neid ei riputa aga keegi ojsa ojsa. See asjakord annab rahwale täie õiguse, wägiwallaga kõik nende warandust tagasi wõtta. . . ." See rabulist wee-retab kõik süü mittejuutide peale ja hüüab: Tormake nende waranduse kallale, mina aitan! Teadagi, et tema sugu sel wiisil mängust wälja jääb.

Kui keegi oma waranduse panga peale toetab ja selle läbi pankrotti jääb, on suur osa tema rahast pank-niku taskusse libisenud. 1891 kaotas Saksamaa sel teel kümme juudi panga läbi peale kolmekümne seitsme mil-lioni marka ära. 1906 tegiwad kuus Saksamaa juudi

äri pankrotti ja wiinivad ühtekokku kolm miljoni 264 tuhat marka kaasa. Wienis tegi jelsamal aastal Lewy pankrotti poolteise miljoni kahjuga.

Kõik ilmaturu kaup on rahapanga kiiuõis, kes oma kasu järele selle hinda tõstab ja waotab. 1892 ostis üksainus juudi suurkauplus Cohn ja Rosenberg ilmatu- rult juure osa rufist üles ja tõstis siis selle hinna 140 marga pealt 300 marga peale. Ta teenis mõne kuu jookful 18 miljoni marka. Keegi ei kirjendanud, iseära- nis sotsialistide lehed mitte, sest et see Israeli õnnistus oli, kuna juurpõldnikud läbi sõimatakse, kui need wilja hinda tõstawad. Wene walitsus annab wahete wahel näpunäiteid, kuidas rahwas emmast lõksu eest hoida wõiks. Suur rahwakogu on ju neis asjus pimeduses, kuna ta muud teada ei saa, kui seda, mis talle poodis üteldakse, kus isegi udumeri walitseb. Dreyfus teeb ööd kui päewa telegrafiga tööd, et asja juhataada. Kui traadi eest mak- saks, lähets see peale poole miljoni franga suureks!

Kui kuidas juudid julgel plaanil ja ühisel mängult omal ajal wana Leipzigi panga pankrotti ajasiwad, et sealist raha monopoli oma kätte saada, tegiwad nad seda- sama ühe juure Pariisi pangaga, et ise asemese astuda. Et see rahwa warandusest üle öö millionid maha mat- tis, ei riku nende und, rikastab seda palju enam wõidu unenägudega.

Rumenia seadused kaitsewad oma rahwast juutide imemise eest, aga asjata. Juut on ennast seal iga asja külgi nii finni imenud, et ilma temata keegi elada ei wõi. Wiimisel ajal on nad tee leidnud, kuidas seadusest jagu saada. Rumenia juut tuleb Pariisi, kus tema ju- guwend Dreyfus Rumenia konsul on, lasseb ennast selle abil Prantsuse kodanikuks teha ning ruttab siis Rume- niasse tagasi, et seal Prantsuse kodanikuna ühesuguse sea- duse omanik olla ja kõike teha, mida jüda kutsub. — Üks noor ohwitser pärandas rikka mõisa, millel õllekoda ja 15 kõrtji oli, kõik juutide käes. Et ta neid ei sall- nud, andis ta need asjad rumenlaste kätte rendile. Juudi feltskond astus tema wastu üles ja seitsme aastga jä- rel oli tal 20.000 guldnat wõlga. Et pankrotist pea-

feda, andis ta juutidele järele ja wõttis nad teiste rentnikkude asemele, ning ta hakkas uueste elama. „Meie oleme juutide pärisorjad!“ hüüdis ta õhates.

Kui mina igast maast lühikeste kirjelduse juutide elust olust tahaksin anda, peaksin paksu raamatu täitma. Siin on see wõimata. Aga paar arwu nende sigiduse kohta.

Juutide arv terwes ilmas on praegu 12 millioni, millest umbes pool Wenemaa peale tuleb. Poolamaal, nende pesas, oli 1820 280.000 juuti, 1897 aga juba 1.320.000. Ungaris oli neid 1780 75.000, 1900 juba 852.000, nii 120 aasta jookkul 12 korda rohkem, kui ka osalt jäsferändamise läbi. Berlinis on nad 125 aasta jookkul terwelt 29 korda rohkenenud, kus neid praegu 100.000 asub. Rumenia linnade elanikud on enamiste ifka pooleni juudid. Rumenlase abielul on läbisti faks last, juudidil kuus. Kui asi nii edasi läheb — takistust ei ole näha — on Rumenia enamus juutide käes, ennegu ta teab, kuhu ta pärisrahwas siis peab elama asuma. Seal on tal siis wõimata elada. Ungarlaste arv kaswis 60 aasta sees pea poole, juutide arv aga neljakordselt suuremaks. Nii kui Prantsufusemaal nii käiwad ka Ungaris politikamehed juutidega käsi käes, et enesele — raha teha. Pärast neid — weeuputus! Siisgi õõgab fuures kogus palaw pahandus juutide wastu edasi, mis kord hirmsale tunnile wõib wiia. Selle ülihalwa küsimuse tundjad arwawad, et teist peafemist ei ole, kui kange rahwatorm, mis maapinna söödikuteft puhtaks puhub.

6. Tublid tunnistused

Piibel. Talmud. Uuemad awaldused. Rooma kirjanikud. Arablased ja pärslased. Teiste otfused.

Ei ühegi teije rahwa üle ei ole nii palju ja nii walju kohut mõistetud kui juutide üle. Nemad ifegi ei suutnud oma otfust tagasi hoida, ehk nad endid küll piirita taewastawad. See tuleb jellest, et ühed kiitfiwad

ja teised laitsiwad. Esmimesed lõhkesiwad oma suures ife-teadwuses, kuna teised neid nende halbuste pärast wandu-
siwad. Ehk nad oma piiblit küll mitmel korral pa-
randasiwad, jäi sinna ometi uskumata palju paha nende
kohta jisse. Mõned proowid nende enese taewastami-
sest ja hukkamõistmisest, et ühtlasi nende meelsust ja
waimu ifeloomu näha.

Ma tahan jinnule ja su soole pärast sind see maa
anda, kus ja wõõras sees oled . . . igaweseks (?) pä-
randuseks. 1. Moos. 17,8.

Siis tahan ma sind tõeste õnnistada ja su soo
wäga paljuseks teha, nõnda kui taewa tähed ja liiwa, mis
mere ääres, ja su jugu peab oma waenlaste warawad
pärjama. 1. Moos. 22,17.

Ela kui wõõras jinn maal. 1. Moos. 26,3.

Jumal ütles Moosele wastu: Jga naene peab oma
naabri naise käest ja selle käest, kes kui wõõras tema ma-
jas elab, küjima hõberiistu ja kuldriistu ja riidid, ja teie
peate nad oma poegade ja oma tütarde selga panema,
ja Egiptuse rahwa käest ära wiima (alguskirjas: ära riis-
suma). 2. Moos. 3,22.

Sa peab ära kaotama (irejjen) kõik rahwa, mis
Jehowa su Jumal sulle annab. 5. Moos. 7,16.

Ja ta annab nende kuningad su kätte, et sa ära
kaotad (häwitad) nende nime taewa alt. 5. Moos. 7,24.

Wõõralt wõta liiga kasu, mitte juudilt. 5. Moos.
23, 21.

Ja Dawet wõttis kuninga krooni ta peast ära, mis
ühe talendi kulda waagis kalli kiwidega, ja see sai Da-
wati pähe; tema tõi ka sealt linnast palju saaki (Raub,
rööwisaak) wälja. Ja rahwa, mis seal sees, wiis ta
wälja ja pani neid saagidega ja raudäkedega tööd te-
gema, kui ta neid telliskiwi ahjust sai lastnud läbi minna;
ja nõnda tegi ta kõigile Ammonithe linnadele. 2. Sa-
muul 12, 30, 31. Lutherus tõlgib: Aga rahwa wiis ta
wälja ja pani nad raudsete saagide ja okkade ning wai-
ade alla ja põletas nad telliskiwi ahjudes ära. Prant-
suse ja Inglise piiblid tõlgivad raudese waia sõnaga
raudne kirwes, millede alla rahwas pandi, teadagi jur-

manifeks, ning nad ütlevad, et rahvas tallestivi ahjudest läbi aeti, mis ju ka surma tõi, sest et nad kuivad olivad. Kes inimeji puruks saagida lastis, ei teinud ahjuga teatrit ja naljamängu.

Siin tuleks kõik Estheri raamat lugeda, milles jutustatakse, kuidas juudid kavalusega nii kaugele saavad, et pärisrahwa keskes kuilmata werewalanise korda jaadawad.

Ja sa oled põlgduseks ja wanasõnaks ja teotuseks iga rahwa juures, kuhu Isfand sind saadab. 5. Mof. 28, 37, (Eesti keeles ka halvaste tõlgitud.)

Simul ei saa nende rahwaste keskes jaadawat aset olema ja sinu jalatallal mitte rahu. Sest Jehowa annab sulle wärisewa südame ja jänunewad filmad ja kõfunenud hinge. . . . Ja sind tahetaks ära müüa, aga keegi ei taha osta. 5. Mof. 28, 65.

Teie õgite raswa ja katate ennast willaga, mis lihaw, tapate ära; lammaste karja ei jõoda teie mitte. Efsiel 33, 3.

Kõik Efsieli raamat oleks lugeda, aga lahtise filmaga ja mõistusega.

Kuulge jeda, kes teie waeft püüate ära neelata ja hädalistele siin maal otsa teete ja ütlete: Millal läheb noor kuu mööda, et saame wilja müüa, ja hingamise päew, et saame wiljaaidad lahti teha? et meie waka wähemaks ja jekli suuremaks teeme ja et meie wõlkitud kaaluga wõime ülekohtu teha. Amos, 8, 4, 5.

Häda patusele (Israeli) rahwale, mis ülekohtuga koormatud, tigidate soole, lastele, kes pahaste teewad. . . . Jallatallaft peast saadik ep ole temas terwet ühtegi, muud kui haawad ja muhud, ja werised reiad, mis ep olewälja waotatud ega kinni seotud ega õliga pehmeks tehtud. Jesaia. 1, 4—6.

Teie olete isast, kuratist, ja oma isa himude järele tahate teie teha, ja tema on inimese tapja olnud algusest ja ep ole mitte seisma jäänud tõe siise, sest tõtt ei ole tema sees; kui ta walet räägib, siis räägib tema omaft, sest ta on walelik ja waleliku isa. Joannes 8, 44

Sest asja püraft trahwin ma waljuste, et nad wai-

mus terweks jääsiwad ja mitte juutide walet ja kurati õpetusi ei kuuleks, kes tõde pea peale pöörawad. Sest palju lorisejaid ja efsitajaid on olemas, iseäranis ümberlõigatud meeste seas, kellede lõuad finni panna tuleksiwad, sest need saadawad terwed majad efsiteele ja õpetawad ülbe kasu pärast rumalusi . . . Jumal põlgab neid ja nad ei suuda auusat asja forda saata. Pauluse r. Tii- tusele 1, 10—16.

Talmud on tõsine juudi pühakiri. Sellest peab tema wiisalt finni, see on tema elujuhut ja elutarkus, selles elab tema enese hing. Kes talmudi siisu ei tunne, ei tunne juudi iseloomu ega saa sellest ialgi aru. Selle tõde wastu ei waidle keegi. Sõna talmud tähendab õperaamat, õpetus. Tema on kahest jaost kokku pandud. Esimene jagu sijal dab Moosese seadust ja selle wanu seletusi, teine jagu uuemaid seletusi kõifuguste rabide kirjadega. Kõik on alles pärast Kristust kirjutatud, eimeise lõpp 218 p. Kr., teise lõpp Palestinas 4. aastajal, Babilonis 550. Teine jagu on nii ütelda kahes isefuguses toimetuses tehtud, Babiloni oma täielisem. Aga weel pärast seda aega on palju talmudi üles wõetud. Tema kirjutajad oliwad rabid ehk juudi preestrid, kelle del tul ajal wäga kasiin haridus oli. See raamat on ka teisteske keeltesse tõlgitud, ehk juudid küll kangeste selle wastu on, sest et nad oma halbu õpetusi teiste eest warjata tahan ad. Nende halbus läh eb nii liiale, et Leipzigi maakohus 1888 ühe jao ära keelas ja häwitas.

Need, kes tolleaegist rahwaste waimuwalda tunne- wad, tõendawad, et talmud midagi ei paku, mis mujal tundmata oli. Minult ühes juures küsimuses läh eb see raamat kõigist teiste rahwaste omast täitsa lahku: Temal puudub iga kõlbuslik hingeliigitus ja ta läh eb kuritöölis- tes õpetustes nii kaugele, et juudi waim selles raamatus omale igawese Kaini märgi otja ette on põletanud. Kui teised rahwad ka oma lapsesõlmes toored oliwad, aga nad näidasiwad ometi, et nad õigust ja ülekohut, head ja halba tunnewad ning üht armastawad ja teist põlgawad. Keegi ei taewasta ülekohut. Minult juudid on riimetu- sest wooruse teinud. Juudi asjatundjad on weel meie

päivil kohtu ees wandega tõendanud, et talmudi eeskirjad igalt juudilt täitmist nõuavad, nii enne kui pärast. 1866 pidasivad Europa juudid Ungaris suurt sünodi, kus nemad otsufeks tegivad, kristlastele tõendada, et nemad talmudile (lühendatud väljaanne) selga pööravad; kuid elus eneses peab aga iga juut igal ajal ja maal selle kirja nõudmisi täitma. Sellele otsufele kirjutasivad alla 94 rabi, 182 advokati, (nende seas 16 kohtumeeft) 45 arsti ja peale selle 11.672 muud juuti. Üks Lembergi juudi leht kirjutas kord: Talmudi lähendatud väljaanne tõlkimist edendada on kõige kõrgemal kraadil Jumala unustamine ja häbitöö. Sest see tõlge tooks selle juudiwiletsuse tagasi, mida 300 aasta eest Hispanias nähti. Talmud õpetab, et mitte-juut, kes talmudi tundma õpib, ehk juut, kes teda selles aitab, surma nihtlust peab saama, ehk jala ilmast ära kaduma. Kui keegi juut mõnda talmudi kohta mitte-juudile peaks seletama, siis on tema kohus, nõutud kohta wõljuste tõlkida. „Juudi usuõpetust wõõrastele teatada tähendab, kõiki juutisid ära tappa, sest esimesele peab teine järele tulema; sest kui mitte-juudid teakšivad, mis meie nende wastu õpetame, kas nad ei lööks meid siis kõiki furnuks?“

Wõõraid rahwaid nimetab talmud sagedaste eesli-
teks, koerdeks ja sigadeks, wiimasteks kristlasi. Sakslased
olla Kanaani elanikud, kes Josua eest Saksamaale põge-
nesiwad. Müüd mõni talmudi koht. Seal seisab:

Juudid on Jumalale armsamad kui inglid. Juuda-
rahwas on kõige kaunim inimesesugu üle maailma. Ühe
ainja juudi hing on Jumala filmas enam wäärt kui
mõne terve rahwa hinged ühtekokku. Juudi hingel on jee
eesõigus, et ta üks jagu Jumalast enesest on. Teiste
rahwaste hinged tulewad kuradist ja on tooreste elukate
omad. Maailm on ainult Israeli laste pärast loodud;
need on wili, teised selle koored. Väike paistab maa peale
ja wihm saadab tema pinnale ainult sellepärast, et Is-
raelid seal elawad. Kes juuti lööb, lööb Jumalat ennast.
Wõõrad rahwad on kui korwid, millede jisse sõnnikut
pannakse; neil on ainult hing, mis loomadele ja tõbras-
tel on antud. Juutisid nimetatakse inimesteks, teisi tõb-

rasteks. Meid nimetatakse inimesteks, sest et meie hing
 Jumalast on, teisi nimetatakse jägadeks, sest et nad sapa-
 sest wainuist tulewad. Kui teistel ka Iisraeli laste nägu
 on, on nad meie kõrwal ometi ainult ahwid. Jumal
 andis wõdrastele ainult selleks inimese kaju, et juutidel
 tarwis ei ole ennast loomadest teenida lasta. Kui juut
 meie seadusi teistele teatab, on ta nii suurt kurja teinud,
 kui oleks ta terve ilma ära häwitanud. Wõdrastest ei
 tohi head ütelda. Juudilt ei tohi liigkaju wõtta, wõ-
 drastelt peame jeda wõtma, sest et nad ebajumalaid teeni-
 wad. Meile wõime jellep. kõiksugust kahju teha, ilma et
 see ülekohus oleks. Wõdrast wõib petta. Ligetele on
 pettus lubatud, nii kuidas Jakob tegi. Juudid on wale-
 wandega nii ära harjunud, et nad päewas küll sada korda
 jeda teewad. Juut ei tohi oma sugu naisega abielu rik-
 tuda, küll aga wõdraga. Rabi Elias tõendab, tema wõida
 Lepitusepühäl palju neitiisid häbistada, ilma et see patt
 oleks, sest see halbust ei ulatawat hinge juurde. Terwes
 ilmas ei olla mitte ühtgi tüdrukut, kellega temal tegemist
 ei ole olnud. Kui juut oma katuse all wõdra naesega
 midagi ette wõtab, ei tohi tema naine jeda mitte keelata.
 Mees wõib oma naisega teha, mida tahab, just kui tüki
 lihaga, mis lihunikult tuleb ja mida ta keedetult, küpse-
 tatult ehk praaditult süüa wõib, ehk nagu kalaga, mis
 kalamehelt tuleb. Naine kaebab rabile, et tema mees
 Eoodoma elukombeid armastab. Mu tütar, kostab rabi,
 mina ei wõi jind aidata, sest talmudi seadus annab me-
 hele jelle wabaduse. Wõdraid ei tapeta, aga neid ei peas-
 teta ka mitte surmast. Kes juudi usust lahkeb, tuleb ära
 tappa. Kui wõimus käes, tehtakse jeda awalikult, kui
 mitte, kawaluslega . . . Kes usuta werd walab, ohwerdab
 Jumalale. Wõdraste seadust ei wõi täita, sest et see
 juudi seaduse ära rikub. Äraandjat wõib surmata, ka
 enne äraandmist. Tema surmamine on heategu. Kes
 juudi huwi kolm korda on tähele panemata jätnud, tuleb
 ilmast ära kaotada. Kulud, mis äraandja surmamine tei-
 nud, tulewad kohaliste juutide poolt kanda. Teiste rah-
 waste walitsus peab ainult juudi käes olema. Messijase
 tulekut oodates seisawad juudid teiste rahwastega alalises

fõjas. Kui juudidil wõit käes, wõtawad kõik rahwad tema usu wastu, kuid kristlased tulewad ära häwitada, jesh et nad kuradist tulewad. Ainult juudid on inimesed, teised loomade seltijst. Koer on enam wäärt kui wõõras. Mittejunt ei ole mitte ainult koer, waid ka eesel. Kui naine suplemast tuleb ja näeb roojast asja, nagu siga ehk muulast, peab ta ennaft uueste pesema. —

Zuba needgi proowid näitawad, kellega meil tegemist on. Meie tõlplased arwawad aga, et need, kes neid sigadeks peawad, parajad rahwaste wenduse kuulutajad on. Junt ei otji „sigadega“ muud sõprust kui et tema raswa kätte saada. Kui harjasloom sellest aru ei saa, on ta — harjasloom.

Müüd mõned juutide awaldused mujalt ja uue-
mast ajast.

Urgem otjigem juudi saladust tema usust, waid usu saladust juudist. Mis on juutluse ilmlik põhi? Tegelik tarwidus, omakasju. Mis on juudi ilmlik templeteenistus? Sahkerdamine. Mis on tema ilmlik jumal? Kaha. Karl Marx.

Õimefjed jefuiidid oliwad juudid . . . Rosjini, Meyerbeer ja Mendelsohn, kellede imeliste ülesleiduste eestäna kõik rahwad põlwili langewad, on juudid . . . Keegi ei tohi rahwaste juguwene küsimust tähelepanemata jätta . . . Keel ja usk ei tee rahwust — jeda teeb weri . . . Maa ilma juhatawad hoopis teised mehed, kui need arwawad, kes taga telgi ei näe. D'Israeli.

Börne ja Heine pöörasiwad juudi usule selga, aga ainult kui wõitlejad, kes waenlase kilbi ja lipu kätte wõtawad, et teda jeda paremine trehwata ja ära häwitada. Dr. Gräg.

Mina läffiu ainult selleks katoliku usku, et julgemine juudiks jääda wõiksin. G. M. Dettinger.

Tööliste liikumine peab ennaft kapitalistidest ja juutidest puhtaks hoidma; kus need juhatajana ja arendajana üles astuwad, ajawad nad ifka omakasju taga. Lasjalle.

Ristimine ja ifegi risti löõmine ei mõju midagi. Meie jääme ka sajandas põlwes juutideks, nagu 3000 a.

est. Meie ei taota oma juguwene haiju ära, ka kümne-
kordses were segus mitte; ja iga juudi were segamine
iga wõõra naisega annab uue juudi. G. Gans.

Üks juutide kardetawamatest omadustest on toores,
metfit kannatamata meel teiste wastu. G. Alberti (Sit-
tenfeld).

Juudid saawad maailma õnnestama, lunastama.
Tema on see puhas-inimlik hing, rahwuse hapatusest
puhas, keemilifult selge inimesesoo waim, laiali laota-
tud sadade rahwaste piitilluste jätiste sekka, need hä-
bisünnitused sõnnikust ja tulest, diplomatide konksudest ja
suurtüki paukudest. Juudil on ülesandeks, neid killuta-
tud rahwusi üheks suureks rahwaks kokku julatada ning
toorusete kõrgema inimese hinge jisse puhuda, mõõga
wastu weksliga ja kasarmu wastu kaubamajaga sõdides.
Zuhatus peab juudi kätte saama. Franz Held.

Raks ütlemata weikest tegurit on maailma aasta-
tuhandaid walitsenud: greeklased ja jiis, enne Kristust,
Kristusega ja pärast Kristust, juudid. Primo Levy.

Juutidel ei ole mingit aadet. Zuba see sõna ajab
nad naerma. M. Nordau. —

Wana Rooma kirjanikkude tunnistustest mõni proow.

Süürlased ja juudid on orjadeks sündinud. Cicero.

Asiria ja Pärsia walitsuse all oliwad juudid need,
teda kõige enam põlati. Antiochus tahtis teda kõige kõl-
watumat rahwast ära häwitada. Tacitus.

Selle kõige toledama rahwa eluwiisid on nii üle-
käte läinud, et nad igale poole teed on leidnud. Seneca.

Juudid oliwad teiste rahwaste põlgamise sündimi-
ses pärinud. Aga ka teised rahwad põlajiwad neid omalt
poolt. Diodoros.

Arablaste ja pärslaste tunnistused.

Juudid on kawalad, inimesewastased ja kardetawad
elukad, kellega nagu kihwtise ussiga tuleb ümber käia,
nimelt talle koha pea peale astuda, kui ta ligi roomab;
sest lase teda pead tõsta, jiis ta salwab ja jaadab surma.
Abd al-Dadir al Ziliani.

Peale mõne on kõik juudid petjad. Mohammed.

Mul on arusaamata, miks neid mõrtsukasarnaseid

loomi mitte juba ammu ei ole ära hävitatud. Kas meie metsloomi sellepärast ei tapaks, kui nad inimese farnafed oleksivad? Ja kas juudid siis muud on kui inimesefööjad? Mirza S. Chan.

Teiste otsused.

Juudid petavad rahvast ja rikuvad rahva ära ning riisuvad maa kurnamisega puhtaks. Keegi ei ole nii kuri, kaval, ahne, liiderlik, kõikum, kihwtine, vihane, kõrk, petlik, häbemata kui see rahvas, kes usaldust jalaga sõtkub. Peter Schwarz 1477.

Juutide kurnamine on nii ülisuur, et waesed hingetuks jäävad. Bernardin von Falke 1487.

See on aga waeste inimeste röövimine ja nülgimine juutide poolt, et seda enam kannatada ei juudeta ja et Jumal halastagu! Schenk Erasmus 1487.

Päike ei ole ialgi werejänulisema ja tafuhimulifema rahwa peale paistnud kui juutide peale, kes arwawad, et nad Jumala rahwas on sellepärast, et nad paganaid mõrtsufana tapawad ja häwitawad. Speatub ometi nende talmud, et tapmine patt ei ole, kui tapetud wõõras on, ja kes mitte-juudi wastu wannet murrab, ei patusta; palju enam olla warastamine ja rööwine jumalateenistus, kui see wõõra wastu käib. . . . Nemad salgawad, aga Kristuse otsus on õige, et nad kihwtised, kibedad, tafuhimulised, tigidad ussid, salamõrtsufad ja kuradi lapsed on, kes salaja pistawad ja kahju teewad, sest et nad seda awalikult ei wõi. . . . Kui meie juutide jultunud olekust tahame lahti saada, siis ei ole muud nõu, kui et meie nad maalt ära ajame. Martin Luther. (M. Luther kirjutab wahel nii mehifelt, et seda tõlkida ei wõi.)

Juudid on kakkujarnane, pidalitöbeline ja karde-tawahjulik sugu, et nad wäärt on, enne jündimist häwitust leida. . . . Kõige pahem on, et nad kui Egiptuse pühkmed egiptlaste usu wõltsitud kujul järestulewale ilmale on kaela ajanud. Giordano Bruno 1600.

Mina ei tunne kurjemat kattu riigi kohta kui juudid, nende petmise, pressimise, kurnamise ja fiskumise pärast, kes rahwa ferjakepile wiivad. Maria Theresia 1780.

Juudid on harimata ja toores rahwas, kelle juu-

res jopane omakasu ja põlgdaw ebausf ning teiste rahwaste põlgdus walitseb. . . . Nemad on need kõige ülhemad frantsiid, kes maapinda on jopastanud. *Boltaire* 1775.

Juudid on oma algust saadit parasiidid (teiste söödikud) olnud. *Herder* 1803.

Miikaua kui kord seisab, ei ole juudil midagi loota. *Göthe*.

See on Prantsuse rahwale häbistaw, kui ta kõige madalama rahwa (juudi) wastu tänulik peab olema, kes terwed külad waeseks on inenud ja uue pärisorjuse sisse seadinud. Nad on tõsised kaarnaparwed. Need on rööwikud ja rohutirtsud, kes Prantsusemaa ära lagastawad. Juudid müüsiwad minu sõjawäele Poolamaal moona; ma tahtsin neile selle eest politilist elu anda, tahtsin nad rahwaks ja riigi kodanikkudeks teha; aga nad ei kõlba muuks kui wanade riietega kauplejateks. *Napoleon I.*

Juutidele kodaniku õigust anda, selleks ei leia mina muud abinõu kui see: Ühel ööl neil kõigil pead otlast maha lõigata ja uued asemele panna, milledes ühtgi juudi mõtet sees ei ole. *J. G. Fichte* 1814.

Juudi usk kandis kõrkust, inimese põlgust ja koleduft. v. *Radowsky* 1322.

Misfugust kõlwatut ametit juudid peawad, näitab *Londoni* arwustik 1829: 300 warguse wastuwõtjat, nende seas üks 20 millioni rikas, ja 3000 teist juuti, kes wale raha wälja laotawad, ja teenrid õpetawad oma isandaid warastama. . . . *Charles Fourier* 1837.

Juudil on iga abinõu hea, mis raha toob. 1812 oliwad juudid sõja salakuulajad, kes kahelt poolt maksu wõttsiwad ja mõlemad wastamisi ära andsiwad. See tuleb wäga arwaste ette, et warguse juures mitte juudi kaasabi ei leita. *H. v. Moltke* 1891.

Jehowal ei ole suuremat muret kui *Israeli* rahwa omakasu. Juudi Jumal ja juhtnõte on omakasu usu fujus. *L. Feuerbach* 1872.

Minul kaoks wiinne aukartus ära, kui mina juudi kui ametniku juhatusel oma koguõid peaksin täitma. . . . Minul on maa tuttaw, kus enam juute kui talurahwast

elab, kus talunikka on, kellel mitte midagi ei ole, mis nende omandus oleks: Woodist ahjuhargini on kõik juudi päralt, loomad laudas on juudi omandus ja talunik maksab iga tüki eest temale päivalitu maksu. Wili põlul ja külinis on juudi omandus ja juut müüb talumehele leiwaks ja seemneks matikaupa wilja ja loomatoitu. Niisugusest furnamusest ei ole mina kristlaste juures weel mitte kuulnud!.. Juutide wabadus ei ole ialgi edu. D. v. Bismark.

Juudid jahkerdawad rahaga ja wana riietega, aga tõjsele warandusele ei ole nad ialgi midagi juurde loonud. Thomas Carlyle 1881.

Juudid Saksamaa põhja- ja lõunepiiril on meie nooreföö aiataha wedajad. W. Meinhold 1851.

Saksa intelligenz peab kannatama, sest ta on Babiloni h—ga h—nud. Ta on juudi ebajumalat teeninud ja sellest häbi saanud. Ta on Heine kirjiloriga ebajumala teenistust pidanud ja läilema niilbusega ennaft määrinud. A. Ruge 1880.

Juudi usk ei juhata muud kui teiste rahwaste häwitamist. Schopenhauer 1860.

Juuti ei häwita ka were segamine mitte; jaagu ta mehe ehk naise poolt wõõrast werd, ifka tuleb juut nähtawale. . . Inimeseföö langemise kehalik saatana (Dämon) wõitwas julguses — see on juut. Richard Wagner 1883. (Sakslane, mitte juut! A. G.)

Juut on niisama wähe Saksamaa ja rahwa liige nagu laius põdeja liige. H. Naudh.

Juudi kuulsused sellest fordiist oliwad Heine, rikas waim täielise ahwi ijeloomuga, ja Börne, tõjine Shylok, kes juudipõlgdusele Saksa põlgduse wastu saatis. . . W. Menzel 1873.

Juudi tuttaw kannatamata meel ja koledus wõõraste wastu muutuwat maheduseks ja ligimeise armastuseks! Seda ei wõi ma paraku mitte uskuda. R. Birchow.

Saksamaa petlistest ajutustest on wähemalt 90% juutide omad. D. Slagau.

Juudid on teiste rahwaste usu, elukombete, jisse-seadmiste ja majanduse häwitajad. A. Schöffle.

See on ülekohus, kui luulelise õiguse nimel palumata wõõrastele ühesugusid õigusi pärisrahwaga nõutakse, pealegi ilma tasuta . . . Ed. v. Hartmann.

Juudid on üleüldse kõige halwem semitide seltskond, kes teigi häwitab. Eugen Dühring.

Juut on Typhoni laps, selle hirmsa kõrbe maru sünnitus, kes kõik maa taja teeb. Kõrbe rändajad on selle lapsed, sest needgi ei suuda muud teha kui häwitada nagu nende jumalgi. Wana jutu järele oli Typhon Judäo isa ja wanad targad wõrdleiwad juudi jumalat Typhoniga. Ad. Wahrmund.

Juudifüümus on alati majanduse häwitus ja kõlbuse lõhkumine olnud. Drumont.

Kaunisemeelne Pärsia luuletaja Saadi ütles omal ajal, et maja, mille ligidal juut elab, oma wäärtusest 99 jagu ära kaotab. Rembrandt als Erzieher.

Juuda rahwis ei tunne wana ega uut; ta on, mis ta alguses oli — ühistegewuslik rööwliettemõte. „Baruna“.

Meie oleme ärawalitud inimesed! Üheste tohime meie pead tõsta ja iseäralist auustust nõuda. Mitte ühesõiguslised, ei, meil peab eesõigusi olema. Meil tuleb teistelt rahvastelt iseäralist kõrget auustamist nõuda. Juut Dr. Bernhard Cohn 1899, Jüdisch-pol. Zeitfragen.

7. Juudi hädaoht Gesti

Weikeste hädaoht. Lahutuse kunst. Kodusõda. Juudi wõidud Brantsufemaal. Kardetaw eeskuju. Sakamaa juutide wõidud. Juudi ifke. Džus. Gesti seisuford. Gesti ajatirjandus. Mäsklik aju. Piaan. Kodused jaladused. Itfak. Gesti — juudi kaubaks. Juudi eesmärk. Hauarahu. Juudi eesõigus: seaduse rikkumine. Sakslased. Juudi hädaoht Wene rahwale ja Europale. Ubi? Kurb nähtus. Meie oma waenlane. Soow. Soiatuus.

Juudifüümus on suurte rahwaste juures kultura-füümus, weikeste rahwaste juures elufüümus. Suured näewad, kuidas wõõrad jissetungijad nende silma ees ja nende kaasfüuga nende tiivalendu haawawad ja alla fiuwad; weikejed tehku oma testament, kui juudi trobi-

fond nende kallale langewad. Minu kallid Eesti kodu-
maa ei seisa mitte üksi kõige wähemate seas, ta on üht-
lasi ka kõige nõrgem wiimsele hädaohule vastu panema.
See eluküsimus nõuab teist ja suuremat raamatut kui
eesolew, pealegi suurema lugejate ringi ees kui weike
Eesti jeda pakub. Ehk juudan mina selles midagi teha.
Siin tuleb meil ainult meie tõsine seisukord selgeks teha.

Mida õpime neist maist, milledes juudiküsimus
wanem on ja juba oma wilja näitab? Kultura pankroti
algust suurte rahwaste, uut pärisorjust weikeste rahwaste
juurest. Kuidas on see võimalik?

Kui näputäis juute terwe rahwa vastu wõitleks,
oleks ta pea oma hana ääres. Seda teab juut pare-
mine kui keegi teine, kuidas suurt wastast pikali saada.
See on tema wõidu suurem kunst ja saladus. Milles
seisab see tarkus? Wastase lahutamises! Wägew wastane
peab isekeskes tülisse jattuma, iseenast häwitama ja seega
päris wastasele wõidu kätte andma. Selle juures ei tule
jeda ette, et juut arjalase wiiji sõda kuulutab. Tema tu-
leb waguji, pealegi sõbra näol, ja muretsseb selle eest, et
wastase seltskonna puudused rahutust sünnitawad ja nii
pahaks lähewad, et juudiküsimusel maad ega mahti ei
ole, kellegi tähelepanemist enese peale tõmmata. Waatke
elu, ja teie näete, et lugu tõeste nii on.

Meie ajaloolise seltskonna suurem puudus on tema
ajast läinud korraldus, milles warandused ülekohtuselt
ära on jagatud. Kõik rikkus woolab parelasse, kuna pa-
hela, selle tõsine sünnitaja, kehwalt elab. See on juudi
õnn ja meie õnnetus! Tema tuleb ja aitab jeda wahet
suurendada ja seega koduõda sünnitada. Tema kogub
parelas häbematal kiirusel fullahunikuid kottu, et selle
rusu pahela peale suurendada ja ise raswafeks minna.
Pahelas elutsewad tema waesed arutu sigiduses ja rusu-
wad kõike oma ligikonda suurema kehwise jisse. Tema ei
ole küll selle häda põhjendaja, aga selle armetu suurendaja.

Selle seisukorra peale ehitab ta meie lahutuse sõja.
Nende Mary astub ette ja kutsub awalikult terwe ilma
pahela parela vastu sõtta. See rakendab ennaist suurte

ohwrigega ja annab oma juhatuse juudi kätte, kes seda igal ihal ja hinnal jihilikult püüab. Nii kui juut Mary jelle liikumise ja rakenduse tähtsam algaja on, nii on päraft teda juudid jelle juhid. Kes juhatab arjalase pahela kätikäiti? Juut, arjalase weriwaenlane. Kas see ei tähenda, et ta petetud ja kadunud on? Dotte wastust weidife.

Juut ei waritse mitte üksi pahelas, waid ka parelas. Seega on ka nemad kahes laagris. See kinnitab neile täielise wõidu wastase üle, kes juudi mängu ei näe. Juudil on kaks laagrit, aga üks eesmärk: wastase häwitatus ühendatud jõul! Juut juhatab pahelat, aga kes juhatab teda? Parela juut! Rothschild kurnab oma tuhandaid raudtee tööliisi, kuni need mäsama hakkawad; aga seefama Rothschild asutab oma jeltskonnaga mäsjajatele ajalehe Humanité, mitte, et nende mäsfu waigistada, waid juust sütitada. See on sündinud lugu löppewast aastast, mitte luuletatud muinasjutt kau pealt. Kelle wastu käis mäjs? Kas Rothschildi wastu? Ei kaugegti! See käis sõnatõlksu „kapitali“ wastu ja selle hoidja walitjuse wastu, kes abi otjäs ja leidis — piis ja piik prantslase peos prantslase wastu. Paremat ei wõi joowida. Rothschild wõib ainult kahetseda, et weri ei woolanud ja kaitset kangemaks ei teinud. Wõib teine ford sündida. Tema jeltskond arwas heaks, Humanitéle weel teist päewalehte förwale panna, et kihutust kapitali kallalt lehtede ärisse juhataada. Tema teab, mis ta rahule tarwis läheb. Pahela omalt poolt teab, et tarwis oma korralduse taktis ja juhatajate sammus marsjida. Ruhu? Wiimsele wõitlusele ja wõidule! Kuida? Na, küll juhatajad teawad! Need teadwad weel enam: Nemad teadwad, et wähemalt wiiskümmeend aastat oodata tuleb, kui tormi jookfuga ehk katset tehakse. Seni — wõitle mehhielt oma wenna wastu kodusel foldel, et teda jala alla jaada. Et aga inimese jüda õmeti ka wenda igatseb, siis nihutatakse mingisugune „rahwawaheline“ wend tema asemele, kellel ainult see tublidus on, et teda ei nähta ega kuulda. Lihane wend jala all ja luuletatud wend ülewel pilwe udus, seal ei wõi Mes-

fiase tulek wiibida, ehk olgu siis, kui see luulelik pettus on.

Misnaguist wilja on see asjakord Prantšumeaale kannud? See maa on oma wakra rahwaga kõrge wabaduse aates tegewalt ja suurel sammul kõigile eestkuju annud, nii et meie elawa uudishimuga temalt järele pärimine, mis see temale tõi. Wiimse sõjaga weeretati weel nii mõnigi takistaw kiwi teelt ära, et õitsewale fewadele wastu tõtata. Et prantšlane ühe aastaga enam ajalugu teeb kui eestlane kümne aastaga, wõiks ta täna nii kõrgel kõndida, et tal meie elaguhüüded raske alt mada last kuulda on.

Sõbrad, elaguhüüde ajemel kuuldaske kaarnaid jaagi kallal kisendawat! Suure kulturarahwa isamaal ei leidu täna mitte üht inimest, isgi mitte üht erakonda, kes maa ja rahwa käekäiguga wähegi rahul oleks. Kõik kaebawad päewast päewa, et elu oma täiussega endiste kettide jisse tagasi on langenud, mis enam rufuwad kui enne tõijse rufu ajal. Selle tagajärg on juust jeejama, mida praegu Gestis näeme: Jäaaeg, milles rahwakogu jüda nägematast tuffub ja ennaft awaliseft eluüft eemale hoiab, teades, et see talle uuü pettuüid kaela ajab. Selle jeejuforra tagajärg on aga juust rahwa eneje politilise elu haud! Seal on selle kunstnikkudel mahti, omia asju ajada, s. o. omia taskuüid täita jellega, mida rahwalt jadadel teedel wälja kistakse.

See on loodud juudi lõikuse aeg. Keegi ei jaa mahti, tema näppude ja närude peale waadata, ning tema „jehwitab“ wabalt jegases wees, üht kuuldkala teise järele wälja wõttes ning ühtlasi üht aadet teise järele mudasse muljudes. Kõik awalik elu libiseb nende wõimu alla. Kohus on weel ainus kants, mis ennaft nende tormi eest kaitjeda on juutnud. Alga ka jüin on juba juur hull juutiüid ametis, et teistele teed teha ja oma jugu huwiüid kaitjeda. Juudi adwokaatide arm tõuseb päewast päewa ja kiiub kõik omia kätte. Sfeäranis „tublid“ on nad kuritööliste kaitjemies. Et nende ajakirjandus nende seletuüü laialt rahwa ette kannab, aitab tõe ja õiguse mõisttet jegada ja jeeaga rahwast toorestada.

Paremad riigiteenistuse kohad on suurel osal juu-
 tide käes. Isegi ministrite keskes istuvad juudid väga
 sagedaste ja ajavad — oma sugurahwa kasu taga, kor-
 rati awalikult ja ilma häbita, nagu praegune rahami-
 nister Klok juudi raudtee seltsiga jeda tegi. Ministrite
 ligemad ametnikud on suurel osal juudid. Nende abil
 ei ole ükski riigifaladus juudi seltskonna ees warjul.
 Rohitsemise wald on nende wõimu all, aga halwal jär-
 jel, sest et mitte rahwa terwis eesmärgiks ei ole, waid
 tegelase rahasaak. Prantsuse wäljamaa konsulid on pea
 kõik juudid, kuna selles ministeriumis nende salakäsi us-
 kumatal julgusel oma huwifid taga ajab. Et nemad üle
 ilma fergeste jinna tänna liiguvad, on asumaade küsi-
 mused nende küüfisis. See on asjad nii õitsewale korrale
 ajamid, et Madagaskari kuberner oma sohwa paranda-
 mise peale 25.000 fr. riigi raha ära kulutas, et liihikese
 aja järele terwise rikkumise pärast eluaegset painkit (wist
 10.000 fr. aastas) saada, selle juures aga rahwasaadik
 ja isegi minister olla, nii et tema üks riigi kasuale aas-
 tas wähest sada tuhat maksma tuleb. See on iüstem,
 mida kõik oma kasuks toetawad. Et kaubaministerium
 juutide woli all seisab, on iseeneest mõista. See on ju
 nende elufoon, mida nende „ilmlik jumal raha“ juha-
 tab et nemad kõik, mis iganes selles ilmas jaadawal
 oma kätte kisuwad, on iseeneest mõista, ja et nemad
 suurtest asjadest enestele täielise monopolu loowad. on
 tuttaw. Kõik toiduained käiwad nende käe läbi. Et neil
 jün piirita wabadus käes oleks, ei saa Prantsusemaa
 Saffamaa hea eeskuju järele toidumateriali wõltsimise
 wastu tarwiliji seadusi. See õitseb jün alt ülesse nii
 häbematal wiifil, et wahete wahel ametlikult wõldakse,
 wõltsijad minna kõigest trahwiist hoolimata päewast päewa
 hoolimataks. Mõne aasta eest tuli wälja, et jahuwes-
 ked wagunite kaupa talkumi wabrikutesse wedasiwad ja
 jahu sekka segasiwad. Ajakirjanduse suu maffeti finni,
 asi jäi soiku ja läks wähest paremine edasi kui enne.
 Pariisis lõhutakse aast aastani uusi laiu uulitsaid maja-
 dest läbi, et uhkeid paleefid nende äärde ehitada. Kui
 nende siltifid loed, siis leiad pea ifka juudi nimefid. —

Rahaminester on fagedaste, nagu praegugi, juut. Prantsuse riigikassa on — juutide seltsi käes! Selle ministriümmi ametnikud on juurel osal juudid, ka kontrolele jaosmis mis nii tähtjas on. Sõja- ja mereministerium on Dreyfusi protsessist saadik nende tallernaa. Kuidas laevad hüppawad ja inimeste eluüid ning millioniüid lainetesse matawad, on tuttav. Nüüd tahawad nad Priimüürlaste seltsi abil sõjawäe juhatusi oma wõimu alla jaada, milleks palju lõhkumisetööd teha tuleb, mida aga tehtakse, et eesmärgile jõuda. Rahwahariduse küsimusega ei ole parem loqu. Seal on juudid kõrgetes ametites, et oma sugu huwiüid edendada. Toona tuli wälja, et üks rahwakooli juudine inspektor Prantsuse riigilaulu sotsialistide mäsfulauluks oli ümber teinud ja seda koolides laulda lastnud. Kui asi wälja tuli, ütlesin mina Olfus, et asi nüüd waikest handa langeb, sest et juut skandali teinud. See sündis, ja asi kadus wiibimata udusse ära. Pariisi ülikoolist kardetakse, et ta pea juutide kätte läheb. Kunsti jaoskonda tungiwad nad oma moderne sihiga jisse, et kõike alla ristuda. — Sarnane ford walitseb kõigis ministeriumides ja nende all olewates asutustes. Ikka prantslane eest ära ja juut asemele, ikka üks skandal handa ja uus asemele, ikka üks wõit teise järele ärawalitud rahwa lastele.

Praegu on üks ainus erakond olemas, kes juudi-puhas on. See on juudiwastane erakond, kelle wõim aga suur ei ole, sest et kõik teised erakonnad juutidega käsi käes tema wastu wõitlewad. Sellel erakonnal on kõigest kaks päewalehte ja üks nädalaleht, kuna kõik teised lehed ja ajakirjad juutide omandus ehk wähemalt aktiivate kaudu kaasomandus on, igatahes sedawõrd, et nad juudisõbrad peawad olema. On ka lugemata palju juudi sülemehi tööl, nii et tõijised prantslaste kirjatoöd nende taha warjule jääwad, seda enam, et need juutide reklame alla ära kaowad. Pariisi teatred on wähest peale mõne wäheise kõik juutide käes ja wäes. Et need oma suguwendade asju etendawad, on niigi mõista. Kui nilbed aga nende asjad on, seda ei raatsi ma kirjeldama hakata. Tuleb ette, et tõijised lehed juudi mõjust

hoolimata neid kui kõlbulist fihwti awalikult laidawad, teadagi ilma tagajärjeta. Prantsuse parlamendis ei ole praegu ühtgi erakonda olemas, keda juudid salaja ei juhata. Juudi lehel *Matin* on terve kirjakogu olemas, milles üffikute politikameeste patud must walgel seisawad. Kui need juutide wastu peakfiwad effima, seisaks kõik must walgel rahwa ees.

Kõige selle peale waadates ütlewad tõijised prantslased leinates, et suur rewolutsion ainult juutidele on kasu saanud. —

See on Europa riiginimestel ja tõeste haritud seltskonnal tuttaw, ning sellepärast wärisewad nemad jarnase ajakäigu ees, nagu Prantsusemaa seda läbi teinud. Selle mõju paneb plaanilikult uueaja edenemise takkudesse finni, isearanis ka Wenemaal. Anna juuremaid wabadusi, et uusi kettijid rahwale kaela saata! See ei lähe. See on juudi wanne, mille all Arja rahwad raskestes kannatawad.

Mina wõiksin Saksamaa oludest pika kirjelduse anda, et näidata, kuidas ka wäheomas wabaduses juut kõik elu olu oma wõimu alla kifub, et teda oma kasuks juhata; kuid eesolewa weikse kirja ruum ei luba seda teha. Olgu ainult öeldud, et Saksamaa asjad jarnatel teel sammuwad kui Prantsuse omad. Mõnes tähtsas asjas on juudid Saksamaal wahest ettegi jõudnud, nagu näit. sotsialismuses ja ajakirjanduses. Selle juu on seal juudidüimuses finni julutud. Juba 1840 on Moses Montefiore, Inglise juut, Krakau juudikongressil ütelnud: Riikaua kui kõige ilma ajakirjandus meie käes ei ole, et rahwaid petta (täuschen) ja uimastada, on meie walitsus unenägu. See soow on täidetud. Kõik juured Saksalehed on osalt juutide omandus ehk kaasomandus, wähemalt aga nende wõimu all, kui juutide küsimus kõnes seisab. Uhi on nii iisse seatud, et leht juudiwastase kirja pärast hukkawat trahwi peab maksma. Juudi Mosse, enne Moses, kuulutuste äri, millel üle ilma oma täielik äriwõrk olemas ja kes Berliner Tagblatti omanik, oli juba 1907 termelt 65 Saksalehe kuulutuseriimi enesele iirunud, kuna temal 4000 lehega ja ajakirjaga kuulutuste leping tehtud oli, arwud, mis täna palju juuremad

on. Suur osa kuulutuji tuleb juutide poolt, kes lehe walimises ärile wabaduşi annawad. Niipea kui nüüd üks leht midagi juutide wastu kirjutats, jätaks Mosse temale tuhandate markide eest kuulutuji saatmata. Et lehed enamiste kõi aktiiaseltjide omandus on, nõuawad nende omanikud lehe juhatajalt, et äri hästi läheks. Tuleks niifugune kahju, peaks juhataja teisele oma aseme andma. Seal ei wõi ta tõijiti, kui juutidest ainult head rääkida ehk vähemalt waikida. Et need aga juutide su-
lel oma asja küllalt awaralt ajawad, kaswab awalik ar-
wamine juudi otseteelsel juhatusel. See ei ole suurrahwa
kiitus, aga ometi olew asjalugu. Ehk küll Saksia rahwas,
iseäranis põhja poolses osas, otse soldati karedusel üles
kaswab ja elab, ei suuda ta juudi ikket kaelast eemale
hoida.

Lepine selle lühikese ülewaatega, et üleüldist otjuft
kuulda Asjatundja Theodor Fritsch ütleb: „Wimukindel
arwamine on see, et Euroopa rahwad ei majandusliselt
ega kõlbliselt kojuda ei wõi, niikaua kui juudid meie kes-
kes elawad.“ Paljud teised otjustawad weel karedamalt
ja kurwemalt. Kõik katsed, neid otjuji tühjaks teha, on
luhta läinud, sest et tõtt raske on kõrwale saata. —

Nii kuidas sea lõpetus worsti hakatus on, nii on
Wenemaa juudi wabastus Gesti wangistus. Laske täna
need kuus millioni nälginud juuti Balti peale lahti ja
waadake siis, mis mõne aasta pärast weel selle endise ela-
niku kätte on jäänud. Mõni weike trofikond ulatab, et
kõike tõijeks täituruks muuta, kus parasiit fugeneb ja teiji
sunnib, nii kuidas tema nälginud keha seda igatseb. Gesti
nimi nihkub ruttu Liwi oma kõrwale, nii et wahesikake
kubermangu nimega neid rahwaid enam meelde ei tuleta
— Liwimaa ja Gestimaa.

See kartus tuli mulle pärast Wene suurt torni. Aja-
lugu on aastatuhandaid näidanud, et juudi parasiit seal
ilmub, kus asjad mädad on, et kõike hauda kanda. Selle
peale waadates tunnistawad õpetatud juudid ise awali-
kult, et „rewolutsion juudi koidutäht“ on. Wene rewo-
lutsion juhatas juudi peajuhatusse tähelepanemise Wene-
maa ja selle iseäraliste maakondade peale, et juutidele

nende pinnal uut karjamaad avada, niipea kui riiklik wabadus selleks käes, mida nemad ise wälja presjida ai-dasiwad. Et loodetud eesmärk kättesaamata jäi, asjaolude mädamine aga õitsema läks, oli ometi tunnife tul-nud, et uuele wõiduplatjile astuda ja muu seas ka Balti peale oma käppa panna. Juut ei unustanud ifegi Soomemaad ära, kus ta kohe „wabaduse“ õigusi oma sugule nõudis ja eesmärgi ligidale jõudis, ilma et wabaduse andjad asja eesmärgi olekfiwad õieti näinud.

Mis Gesti kodumaasse puutub, siis wõib kindlaste oletada, et selle kurb ja nõrk seisuford juuti otse jaagile kufjus, mida tema wähest paremine tundis kui eestlajed ise. Juba wäljamaale põgenenud eestlaste käest wõidi kergeste igat soowitud teadet saada, ilma et need märga-fiwad, misfugufeks otstarbeks. Et aga juudi peajuhatusel Wenemaa tarwis ife oma jissefead olemas, kes kõike jil-mas peab ja teab, on ifeenesest mõista. Elab ometi pool juudarahwast seal. Oma pikal wõitlemife ja wõiduteel on juut elutarkust korjanud, mis teistel puudub. Tema teab, kust ja kuidas wastast haarata tuleb, et ta jipeldagi ei jaaks. Häid teejid on wististe mitu, mis eesmärgile wiinwad. Wõitleme jitsgi ainult ühe peale, mis nii ligi-dal seifab.

Õimene ja parem wõitlemife tööriist on aiakirjan-dus, nagu seda paljude juutide eneste poolt awalikult tõendatud. Gestis on jee ainus awalife arwamife tegija ja kandja, jeeiga tähtsam kui mujal. Meie õnnetufeks ja juudi õnneks on selle seisuford alandawalt nõrk. Weikese narakä summaga wõiks teda otsani kätte saada, paar mõ-juta kiriku lehte maha arwatud. Seda ei ole aga tar-wis. Ei ole ifegi mõnda ükfikut lehte juudi käre ette tarwis rakendada, sest et nad ilma jelleta jeda wabataht-likult weawad. Mewit oli waewalt lihtsate sõnumitega näidanud, et ta juutide halbui warjata ei taha, kui Gesti lehed, Postimees eesotsas, tema kallale tormi jookfiwad ja teda wiibimata juudiõgijaks tembeldasiwad, ifegi pog-romiga, juutide elukallale kippumifega jüüdistasiwad. Kui eesfel ilma fõõtmata kotti kannab, ei ole tarwis asjata kulu teha.

Mul näib aga, et kõhuküünus jüisgi liikumas on, kuna „wabaduse“ aade seda mõne eestlase juures mehiselt toetada wõib. Ka ei puudu neid, kes oma anarchislike ajuga oma wägewust näidata tahawad, et Gestit peasta, nimelt juutidele lahti peasta. Ma wõin ette kuulutada, et juut Gestis wäga palju neid leiab, kellede aju tema oma moodi tegutseb, nimelt teoga oma mõtte- list eesmärki lõhub. On ometi just juut see, keda juba wanast ajast saadik lõhkujana tunti ja sellesp. kõrbemaru- jumala Typhoni lapses nimetati, kes ainult lõhub, aga midagi üles ei ehita. Tema mässlik aju tegutseb nii, asi, mida Baltis üliwäga sagedaste nähtakse, paraku ka eest- laste keskes.

Juut on Gesti elukäigile juba mõnda korda jala ette pannud ja ta kontistama saanud, mitte üksi piiskopp Alberti ajal ja abil, wahest lihas ja luus selle lagastaja enese sees; ta on ka meie päiwil osanud meid õigest ja tõusewast eduteest kõhualuste juhutada, ja seda isegi ainult tundmata juudi naisterahwa läbi. Kas H. Wühneri lugu on juba küllalt selge? Ühelainsal inimese elu- ajal tõusis waralik huwi waimlisejt huwist nii palju kõrgemale, et wiimne kadumise teele astus, kus ta praegu juure hooga edasi astub. See on juudi laadaplats! Matega ei juuda tema midagi peale hakata, sahferdami- sega aga kõik korda saata. Et nüüd Gestis warajaht käimas, on temal paras aeg meistriks tulla, et wiimaks kõike oma talusse meisterdada. Kui tema, nagu armata, ajakirjandusega algust teeb, jüis on teada, et ta kohe põhjalise lahutuse elule kutsub ja sellega eestlased ifekes- kes „mässu“ ajab. See lahutus tuleb pahela ja parela wahel, kus ta juba tubliste olemas on, just nagu ter- wes ilmas. Juudil ei ole rohkem tarwis kui kaks lehte, kes nende erakondade asju ajawad, nagu nad jeda igal- pool mujalgi teewad. Üks leht, parela asemik, toetab selle huwisid, teine, pahela healekandja, ajab oma ligi- fonda eimele wastu sõtta. Mõlemad aga toetawad selle juures juudi huwisid ja kaitsewad nende karutiikka, mis mististe pea ette tulewad. Tahab keegi leht juutide wastu healt tõsta, jüis julutakse ta juu finni, mis mit-

mel wiisil kerge teha on, nagu nad seda mujal sajal korral õnnega juba teinud. Wägiwald hoolimata ülekohtuga ja kõliserwad põhjused wiiwad nad pea eesmärgile. Sellega käsitäes käib kirjanduse juundistamine, see on kõhujahile juhatamine ka kõige niibematel teedel, et oma wastaste tiiba tinaga täita. Gesti rahwas mõiks selle juures kas taewa ehk põrgu poole ksjendada, see ei äita, nagu ta ka mujal ei ole aidanud, kus asi juba läbi tehtud.

Kaugel elades on minul raske Gesti elu salaweedriid näha. Seal peaks mehi leiduma, kes nende üle walwawad, et hädaohu alusid wälja saada. Postimehest saadi teada, et tema ärimeeste kätte läheb, kui oma ligikonnaist aktiwaseltki liikmeid ei leidu. Seal oli üks ka juudile lahti. Et see awalikult ette ei astu, on iseenekest mõista. Tema wõib seal oma raha ühes oma wõimuga wäga kergesti walitsema panna, just nagu juudi millionärid seda juin Sumanitëga ja paljude teistega teewad. Kas see ei ole selle mõtte kahtlemata kinnitus, et just Postimees, kes ju Gesti iseteadmuse isa ja prohwet on, üle bö juutisid minu „õgimise“ eest kaitsema hakkas? Teada on, et tema ligikonna mehed awalikult Dlewittu pogromide soowijaks on tembeldanud. Wabest on need isandad wähem lätlased kui juudid ise. Ma tean, et Tartus mõned juudid lätlase nime all õngitsewad. Kuna Postimees enese kille alla nne lehe sai, on arwata, et see Postimehe aktiwasid mitte just ei ootanud, et neid osta. Selge on, et kõik tunne on.

Enam walguist paistab Tallinna Teataja talust wälja. Seal olla juut ametis, pealegi esimene wäljaandja. Kampf olla juut, nagu asjatundja seda teatanud. Sa siis, kas ei mäangi mitte ärawalituid mehe käsi ja kassa Peterburi kirjastuse seltsis mingit salamängu? Et jellel raha tarwis, enam kui teada käes, on teada. Teadmata, kust ta tuleb. Wõib olla, eestlaste käest, wõib niisama olla, juutide käest, kes kindlal plaanil tegutsewad. Miks rikub Tallinna Teataja otse haawawal wiisil ilust Gesti feelt? Kas mitte juudi juhil, et meie keelepõllule folkijatele teed teha? Miks ei pane ta seda tähele, kui temale

loogika wastafed wead ette arutataffe, et neist eemale hoida? Ning wiimaks: Miks lüffas lehe uus juhataja minu awalise firja keele kaitsemises waitides tagasi? Siin pesitab wististe mingi siht warjus, mis Gesti wastu käib. Et Dall. Deataja nilbustega „hiilgab“, on juudi mõju. Kui mitte juut ise neid asju ei kirjuta, siis ometi tema õpipois eht käsualune eht wabatahtlik kaaslane, kellele mina i t f a k u nimeks annaksin, et temast kõneleda wõiks. Itfak on sagedaste pahem kui juut ise, sest et tema kergemine walduyt leiab kui juut.

On juudil salajuhatusel kaks lehte, wahest kaks nimetatud lehte, käes, siis on tal kindel tee julgade all, mis wõidule wiib. Nemad wõiwad palju paberit pakkuda ja teisel teel lugejaid leida ning nendest juudi sõpru teha, vähemalt neid iga kartuse wastu tuimastada. On neil aga rahwa seas tubli tugi juba selja taga, siis wõib selle peale näidates — Gestiga kauplema hakata !!! Antke Gesti rahwakooli inspektori kohad juutide kätte, ja need muretsewad lehtede läbi selle eest, et kooli keele ja õpemateriali kohta „rahwas“ juust jeda soowib, mis ülemalt ette antakse. Rinnitage meie juudi kirjastaja raamatud kooliraamatuteks, ja meie muretseme selle eest, et eestlased omakeelsed raamatud põlgdes ahju peale wiskawad. Antke need ja need tähtsad ametid juutide kätte, ja meie näitame, et wenestus edeneb. Kas ei wõiks selle ja selle „liginemise“ ajutuse eht jeltfi heaks nii ja niipalju toetust saada? Palun alandlikult! Rinnitage meie juutidele need ja need suured aktiiaseltsid, ja meie näitame, et jakselased ühes teistega meie eest peawad taganema. Waatke, meie wõime Balti ajaloolist küünmuist riigi mõttes otsale wiia, kui meile selleks wõimu kätte annate. Wõishe moi, mikš mitte! Kaup tehtud!

Ning nüüd suur wabadus ühede ja suur rufu teiste poolt! Siin edu ja warandus, seal eestilised „unistused“ külmad ja kuuwas õhus, pealegi ametilise presši all, kelle kruwi juudi peos seisab. Et see wiimise jugu wälja pigistab, jelles ei ole kahtlust. Juut, kes teise aastatuhanda algul Gestit were jisse ei suutnud ära uputada, uputab ta nüüd selle lõpul naeratades tindi jisse ära. —

Egugwenmad, teie tunnete juuti wähe, teie tunnete ka ennaft wähe. Minu päewaraamatu lühikesed märkused ainult kümneft aastast näitawad meie suguwere elussemišt üliturwas kujus. Meie näeme ifka ja jälle, kui ehmatawal wiifil meie suguwend rahwa kasu ära unustab, et enese peale mõtelda. Meie leiame ifegi asju, mis rahwa asja äraandmise laadi kannawad. Gesti hing waitib kui hauas! Ta armastab arusaamatel nõiawõimul unerahu. Ta muretseb selle eest ja leiab seda ofalt, kui ka suurtes unerahu efsitustes. Ta leiab sel wiifil edespidi enam rahu, kui seda — haud anda wõib. Gesti rahwas teh-tuneb hana kandidaadiks, kui ta ei ärka ja hädahüüdu ei kuule.

Balti Sassa seltskond seisab teisel alusel ja tema seisuford on ofalt parem kui meie oma, wiimisel eesmärgil aga meiega ühesarnane. Balti sakslane on ajaloolikult Balti juut, jeda enam, et palju tõjiseid juute tema keskes elab, kellega ta parajiidi kunsti jagab. Kui tema selle juures pärisrahwast imeb, nõrgestab ta seega oma ajaloolist wastast ja kinnitab iseennaft, kuna Gesti soost parajiit oma perekonna kulul elab ja jeda nõrgestab. Praeguse juudi arwuga jaoks sakslane weel kaua walmis, kui see ka tema eest kõike oma kätte ahwab, mis jaadawal, nii et see teda pahandab. Seda tunnistab muu kõrwal ka see lugu, et ta Riia juudi lehte tarwiliselt ei toetanud. Dotke aga, kuni Wilna juudi uputuse luugid lahti tehakse. siis näete, et Balti saks juudile igal põllul ajest peab andma. See ei kauple mitte üfki pärisrahwa saatusega, waid niisama ka Sassa seltskonna omaga, sest et see temale nähtawat ja ifegi kõlisewat kasu toob ja et see juudi üleilmliisel plaanil seisab. Tema tänane udu muutub fergeste homseks uputuseks. Nemad efsiwad jämedal wiifil oma tulewiku wastu, kui nad oma pealehe juudi juhi alla annawad, kes siis neile wiibimata selga pöörab, kui ta oma plaanifid mujal paremine tegustada wõib kui seal. Nemad annawad ka juutidele kuulmata eesõiguft ja saawad seega arjalase kultura äraandjatnks. Näitus! Odesjas wabritses juudi trofikond hea raha eest hambaarsti tunnistufi, mis juudile terwes riigis ela-

mise õiguse annab. See seaduse rikkumine oli rahwa terwisele kahjulik, kuna juudid oma wastase juud ham- mastest lagastama hakkasiwad. Sassa ajakirjandus oleks siin pidanud üttelema: Kallid kaaselanikud juudid, teie talmud õpetab küll, et teie teiste rahwaste seadusi eitar- wisse täita. Peate sellest kinni, nagu Odessa trobikond, siis olgu see teie asi; kuid siis peate juba meie keskest lahkuma. Tahate siin elada, peate meie seadust täitma. Sassa lehed ei näinud seda loomulikt asjakorda. Zaa, Herold hüppas ühe kapiuga juudi laagrisse, kui ta seal wahest juba ammu ei wiibinud. Nähtawaste juudi sulest tõi ta tema Odessa petmise loo, et petjaid — kangelas- teks teha. Seadagi, kirjutas tema, asi ei wõi ju teine olla. Mitmed millionid riigi kodanikud ilma õigusteta, see sunnib kättemaksmisele. Odessa lugu on ajaloolik taju (Roche). Nii muutub juudi rabulisti kunstil petja lihtsalt kättemaksu inglits. — Ei, seda eestõigust ei wõi keegi dialme inimene kellegile teisele anda, ijeäranis juu- dile mitte, kes seda enesele kifub ja just sellega terwe ilma põlgduse alla langeb. Sakslane rännas riikiid mööda keeru ümber, Baltimaa kaenlas, et selle eest head hinda saada. Tema waranduse pärija on juut, ehk olgu siis, kui juur ilm juuri siindmuksi ette toob, mis asjale teise lehekülle pööravad.

Mis Wene rahwasse puutub, siis wõib armata, et juut sellega kergemine walmis saab kui ühegi teisega. Walitsus näib seda õigesti ette märkiwat, et teda kaitseda. Zaa, ta läheb nii kaugele, et isegi weikerahwaste aktiwa- feltside juurest juudi eemale tõrjub, mille eest tänu wõib anda. Aga wa ei usu mitte, et Wene walitsus üleilmse juutuse wastu wõidule saab. Selle peapeja on ju tema kodus ootamas, mil wärawad awanewad, et wõiduteele astuda. Juutidel on selleks juured ja kindlad plaanid walmis ja nad teadwad ka siin Pariisis iga Wene liik- mise siiseid ja wäliseid weedrid leida. Veel täna õhtu peawad nad fuurt awalist miitingi teise duuma liikmete trahwi wastu, nagu oleks üleilmne juhatus nende hoo- lel ja nende käes. Kui kergeste wõib tulla, wahest nende üleilmliifel salajuhil, et Wenemaa jotta langeb ja selleks

raha laenab, teega juudilt abi otjib. See wõib jeda kobe anda, kuid tingimisel, mis juudipuuri ukked lahti teeb. Et see elu ja surma peale kodusõtta kutsuh, wõib küll selge olla; kuid kitsikus wõib ometi nii suur olla, et jelle tulewa hädahoju peale ei wõi waadata, et eesolewast peafeda. Juudi wõit Wenemaa üle toob Europa kultu- rakäigule teije lehetulle, nii musta, nagu jeda nüüd raske unes näha. Et Wenemaa reikeste rahwaste wiimne tun- nite siis tulnud, on iseenehest mõista.

Siis aga wõiwad tornipilwed taewa tõuseda ja maru tuma, mis Europa, wähest terve ilma õhu jääda- walt puhtaks teeb. See on kole, aga ajalugu on sellega harjunud. Suur häda, suur abi.

Nii on, kuhu ka waatame meie seisukord tõfine. Gesti tõusik on oma teguwiihi poolest weeri ääri mööda Gesti juut ja parasiit. Selle wastu tuleb mehifst sõda pidada. Gesti pahelas waritseb pahem wastane, sõfine juut oma piirita parasiidi isuga sotjialismuse näol. Kes peastab meid sellest hädahujst? Wabadus, mida kõigeft hingest igatseme, toob meile jelle õnnetuse kaela. Mis siis?

Mina ei tea mitte, kui palju ja kui tõsijelt nende asjade üle kodumaal järele mõteldakse, Paraku tean ma, et tegu nähtawale ei tule. Mina andjin Dlewikus hil- juti nõu, et Gesti pahela tegelased mitte uisapäisa üle- ilmse sotjialistlike liikumise sisse ei hüppaks, millest Ges- tile antud rasfel alusel surm wõiks wälja kaswada. Mida neil aga suure hoolega teha tuleks, oleks jelle lii- kumise mehine tundmaõppimine. Sünniks see, oleks jul- guft, et hirmjaid ekfitusi ei tehta. Ma kardan, et mu noored suguwennad, kellede kohta soow käib, oma teed astuwad ja kiristikkudesse langewad, et paljuid järele tõmmata. On inimeji, kes usuwad, kui wõõras jutustab, et tema suguwend kolm päewa kala kõhus wiibis, ilma et jelle seedimise wedelik tema nahast läbi läks; kes aga wähe usku ja huwi näitawad, kui nende oma wend neid pöödfastiku eest hoiatab, kuhu ta ussi nägi sisse minewat. Tuleb paraku ka ette, et jeda ussihädahoju nähtakse, aga sellest hoolimata palja jalaga pööfaste astutakse.

Meie suurem waenlane istub meie arusaamise kamb-
ris, meie ülemas toas, meie ajus. Mina olen mitmel
korral ütelnud, et mul mõte on sinna jisse tungida ja
teda aknaist wälja uisata. Ma loodan, et sellega tulewal
aastal hakatiist teha wõib. Aga kui palju teistega ühes-
koos? Selles seisab ettewõtte wili. Kui mina selleks kõiki
üles kutsun, et nendega Olewikus käikäes rasket üles-
annet käiile wõtta, üteldakse lapfikult: Nuija, lugejate
jaht, nagu see igapäine asi on. Tühi kõik! — Et sellega
aga tõeste wiljakas kodumaalik mõte ära tühistatakse,
seda ei nähta. Usja peale mõteldes pean ma seda soowi
jüisgi ka siinkohal uueste awaldama. Ma liisan temale
teise weel juurde, millest keegi arwata ei wõi, et minu
omakasu mängus olla wõiks.

Benemaal ja Wene keeles on oma jagu raamatuid
ja raamatufesi, milledes juudiküsimust arutatakse. Minul
ei ole mahti olnud neid lugeda; aga see ei riku asja.
Mina soowin, et iga tõsine eestlane, kelle süda oma su-
gurahwale tussub, need raamatud kõik läbi loeks, ükskõik,
kes nad kirjutanud ehk kelle erakonna huwisid nad ehk
filmas peawad, ka need ühes arwatud, milledes juutisid
kiidetakse. Kes Saksakeelt mõistab, katsugu ka selle kirjan-
dusest juudiküsimuse raamatuid kätte saada, mis paraku
mitte kerge ei ole, sest et nad juutide mõjul kuhugile
kapi nurka on põgenenud. Lugege aga ka piiblit, et sel-
lest juudi iseloomu tundma õppida. Selleks oleks aga
talmud weel parem, nimelt tema lühendatud wäljaanne
Schulhan aruch, ka Sulchan aruch nimetatud, taetud
laud, mis Saksakeeles olemas ja mitte juur ei ole kuna
talmud 12 pakku raamatut täidab. Sie oma filma niitu-
guste asjade peale heita, toob küpsust. Wabest anname
edespidi mõne aastaraamatu juudiküsimuse kohta wälja,
wähemalt kalendri, milles selle asju arendame.

Meie ei tungi kellegi kallale, meie kaitseme ennast
wõõra kallaletungija wastu, mida meie ära anda ei wõi,
kui meie ennast ise ära anda ei taha. Esiotja ei ole
selle juures meil muud teha, kui oma filmi seletada, ahi,
nüs iga inimese iiflik kohus enese wastu on, kui ta ha-
ridusest tahab oia wõtta. Meie ei taha mitte õhulosijid

ehitada ehk sadade päewamurede jisse ära uppuda, meie tahame ajalugu ja selle inimest tundma õppida ja saadud õpetusega tulewiku waadata, asjad, mis iga inimese esimene kohus on, kui ta mõistlik ja haritud inimene tahab olla, mitte lambapea, kellel see kõrgem aju tegewus wõimata on. —

Lõpuks tõsine hoiatus eeskütse eest, mille jisse lugeja wõiks kuttuda. Tema wõiks arwata, et tema asja paremalt küllest paremine näeb kui see siin arutatud. Tema wõiks enesele ütelda: Olgu kõik õige, mis siin ette toodud, aga see ei puutu minusse. Eesti tulewik olla juudi ees hädasohus. Wäga wõimalik; ent mina ei ole tulewiku unistaja, waid olewiku inimene. Mina muretsen palawa hügiga olewiku eest ja jätan tulewiku tulewate inimeste hoolde. Kelleks need endid peawad, kas eestlasteks ehk wenelasteks, ehk mõneks muuks, olgu ka nenda asi. Minu asi on waadata, et elada wõin. Kaste eluwõitlus kipub üle jõu minema. Minus peastja on rahanatute, kui ta minu taskus on. See juudijumal aitab ka mind häda sees. Sellepärast wõib see raamatufene ühes oma mõtetega waguü laudile rännata ja seal unuda.

Kui järele kui see mõttekäik ka on, ta pöörab asja ometi pea peale. Juudi tegewus ei alga mitte tulewikuga, mitte rahwusega, waid rahaga. Jahweh, juudi taewa jumal, wandus juudile, et talle maapealse jumala, töötatud rikka maa ühes oma walmi warandusega, wägiwaldselt kätte annab. Sellest töötusest saadik täna päewani peab juut neist kahest jumalast kinni ja on nende usus eestlastest ja igast teisest sada korda tublim. Kui juuditrobikond täna Gema jõe kaldal oma telgi üles lööb, hakkab homme Eesti taskust kopik kopika järele tema taskusse weerema. Tema wõib nälgida, et raha tuleks; eestlane tahab inimliselt elada, mis raha kulutab. See on põhjalik wähe, mis rahawõidu juudi kätte wiib. Just rahaliikumises wõitleb juut kas häbistawates narakates, et wõita. Teiste elu kustus jarnases olekus ära, ehk olgu siis, kui ta pikal piinal juudimoodi wastu pidama

harineb. Minge ometi Morawi juudipesadesse ehk wähe-
malt Poolamaale ja waadake, kuidas juudi wiletsus siin
ka pärisrahwa kiffendama nälja jisse on kufutanud! War-
schawas, Poola uhkes pealinnas, walitseb poolakate ala-
mates ringides niisugune wiletsus, et jeda kirjeldada ei
juuda: tuhandad elukad, kes enam kodanikud ei ole, aga
ka weel ei kerja, kes hommiku ei tea, kas köht õhtuks
midagi saab ehk saamata jääb. Ja neist madalamal —
terwe kari käsitöölisi, poodipidajaid, mustatöölisi, weikefi
agentifi, jahkerdajaid jne jne — kõige koledam inimese
seltskond kuulsast Poola soost! Juudi sopawõistlus on
nad jelleks teinud.

Kui juut plaanilikult Gestis üles astub, langeb
juft rahastus tema wõimu alla. Kui tema näituseks
oma piimafeltfi Maggi sinna jisse seadib, walitseb tema
jeda walget toitu oma musta käega ja rahawäega. Ta
tõmbab terve wõrgu üle maa ja maksab algul enam kui
praegused ostjad. Need astuwad pea hauda, olgu nad
kui tahes õitfewad piimaühisused ehk muud sarnased sis-
feseaded. Linnades müüwad Maggi poodid niisugusel
wõistlusel piima, et teised poodid oma ukseid peawad kinni
panema. Sel wiisil saab piim juudi feltfi monopoliks.
Siis on lõikusetund tulnud. Siis maksetakse talunikule
piima eest wähem kui temal oma kulu wälja teeb, ja tu-
rul müüdatie teda kallimalt kui ialgi enne pealegi halli
weefegu. See on ju siin Prantsufemaal läbi tehtud, kus
Maggi kümne millioni kapitaliga töötab.

Sarnasel wiisil tehtakse igas teises kaubaasjas, nii
et praegused kauplused kas kinni jääwad ehk ka mustalt
tegutsema hakkawad. See teeb linna elanikud waeseks,
ning majaomanik peab selle üüriga leppima, mis need
temale maksta suudawad. Et linnawalitsus juudi mõju
alla langeb ja nende huwide eest muretsseb, on iseenesest
mõista. Ning puhtad rahaasjad ise? Gestlane on neis
asjades laps, juut^u kuulus meister. See läheb üle õõ
meistri kätte, kelle ainus mure oma kassa on. Kui siis
õigete pankade wahel ka petjad ilmuwad, kes aeg ajalt
mõne millioniga putkama panewad, nähtakse, et kooliraha

kalliks läheb, ilma et saadud tarkusega midagi peale
wõiks hakata. —

Gesti seisab ajaloolisel teelahkmel. Dumedast tae-
wast ei paista mitte ühtgi tähte, mis teed juhataks.
Maapinnal seisab üks kuristik teise kõrwal. Gestlane,
pea oma saatusega aru!!! —

Paris, 28. 12. 11.

Trükiwead

lk.	rd.	Luge da
15	5	kaetud (mitte kartud)
18	25	seitsesada
19	26	eemale (mitte emale)
21	23	Heine tütar
31	7	Kampf olla eestlane
41	25	femiti
45	33	Jean Finot
52	3	otšis (mitte ostis)
62	3	fuid (mitte fui)
69	11	Ullmannid (m. Ullmaniid)
73	28	arwud (m. arwus)
75	27	Folntümmend (m. 300)
77	4	fadufiwad (m. fandsiwad)
80	19	antafje
83	1	mingit halba liigutust
89	10	lühendatud (m. lühendatud)
94	23	1822 (m. 1322)
96	28	ife (m. iffe)
97	1	langeb
102	26	Montefiore
103	31	nimegagi . . ei tuletada
104	4	mädanemine
107	37	fugu (m. jugu)
108	23	ahwab (m. ahwab)
110	17	tõfine (m. tõfine)
111	35	waštu, õ i g u s, mida
112	19	wõiks.

